

2020

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

Gmina Olecko

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Dane demograficzne	6
Skala problemów społecznych	8
Przestępczość.....	8
Metryka gminy	9
Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.....	9
Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	12
Rynek alkoholowy.....	15
Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	16
Skala problemów społecznych	17
Nadużywanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	17
Przestępczość.....	18
Przemoc w rodzinie.....	18
Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	21
Grupa badana.....	21
Cel badania.....	22
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców.....	23
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	25
Substancje psychoaktywne: nikotyna	31
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze.....	33
Przemoc w rodzinie.....	37
Przekonania dotyczące wychowania dzieci	37

Zjawisko przemocy w rodzinie.....	39
Hazard.....	42
Cyberprzemoc i uzależnienie od internetu.....	44
Badania sprzedawców napojów alkoholowych.....	47
Grupa badana.....	47
Cel badania.....	48
Wyniki badań.....	48
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	59
Metodologia.....	59
Cel badania.....	59
Charakterystyka grupy badanej.....	60
Wyniki.....	81
Substancje psychoaktywne: Alkohol.....	81
Substancje psychoaktywne: Papierosy	87
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	92
Postawy wobec substancji psychoaktywnych	97
Przemoc w szkole.....	100
Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc.....	105
Hazard.....	114
Analiza SWOT – szanse i zagrożenia oraz mocne i słabe strony	116
Wybrane zagadnienia z ESPAD-u. Porównywanie wyników badania uczniów gminy Olecko z wynikami próby ogólnopolskiej z 2019 roku.....	120
Metodologia.....	120
Cel badania.....	121
Grupa badana.....	122
Wyniki.....	123

Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży – rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej	148
Czynniki ryzyka.....	148
Czynniki chroniące	149

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugiej połowie 2020 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w gminie Olecko wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy
- 2) dzieci i młodzież szkolna
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

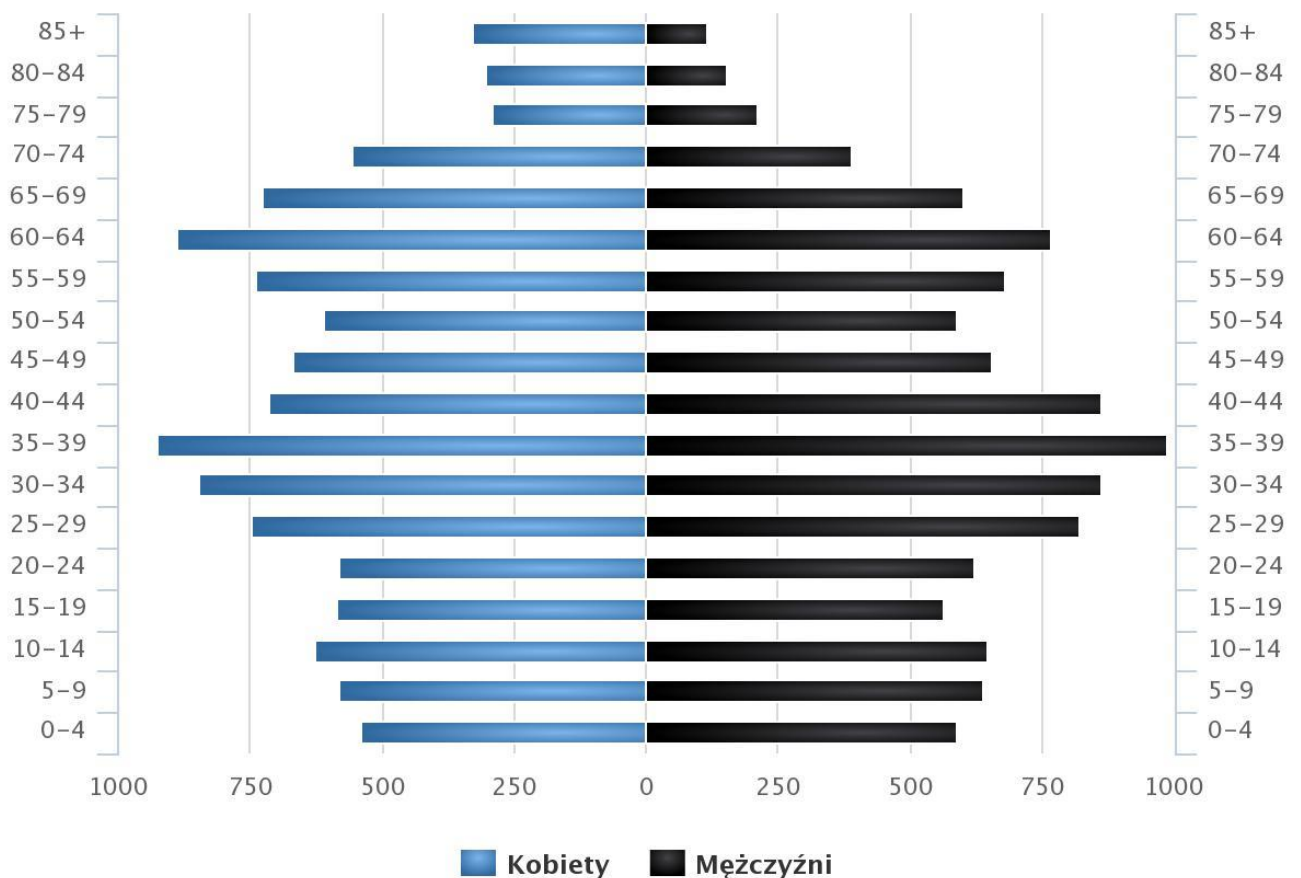
Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane na temat funkcjonowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i pełnomocnika ds. przeciwdziałania uzależnieniom.

DANE DEMOGRAFICZNE

Gmina Olecko ma, wedle źródeł GUS z 31.12.2019, 22 025 mieszkańców, z czego 51,1% stanowią kobiety, a 48,9% mężczyźni. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców wzrosła o 3,4%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,3 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Piramida wieku mieszkańców gminy Olecko, 2019

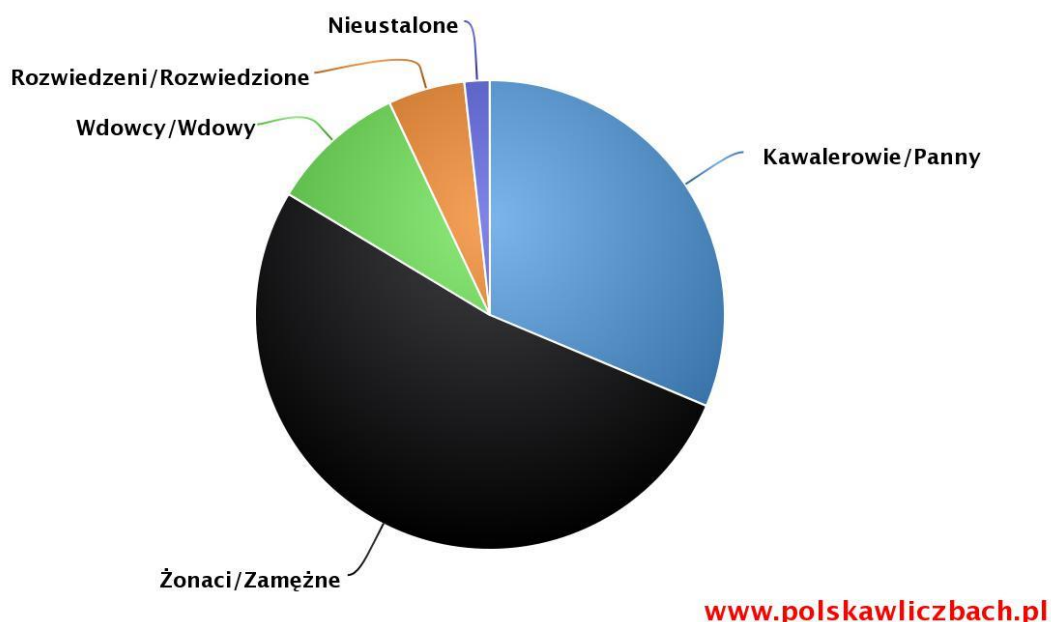
(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Mieszkańcy gminy Olecko zawarli w 2019 roku 92 małżeństw, co odpowiada 4,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to mniej od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 2,1 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 31,3% mieszkańców gminy Olecko jest stanu wolnego, 52,3% żyje w małżeństwie, 5,3% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,4% to wdowy/wdowcy.

Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Gmina Olecko

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

Gmina Olecko ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -20. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,91 na 1000 mieszkańców gminy Olecko. W 2019 roku urodziło się 212 dzieci, w tym 50,9% dziewczynek i 49,1% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 398 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,79 i jest mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

SKALA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

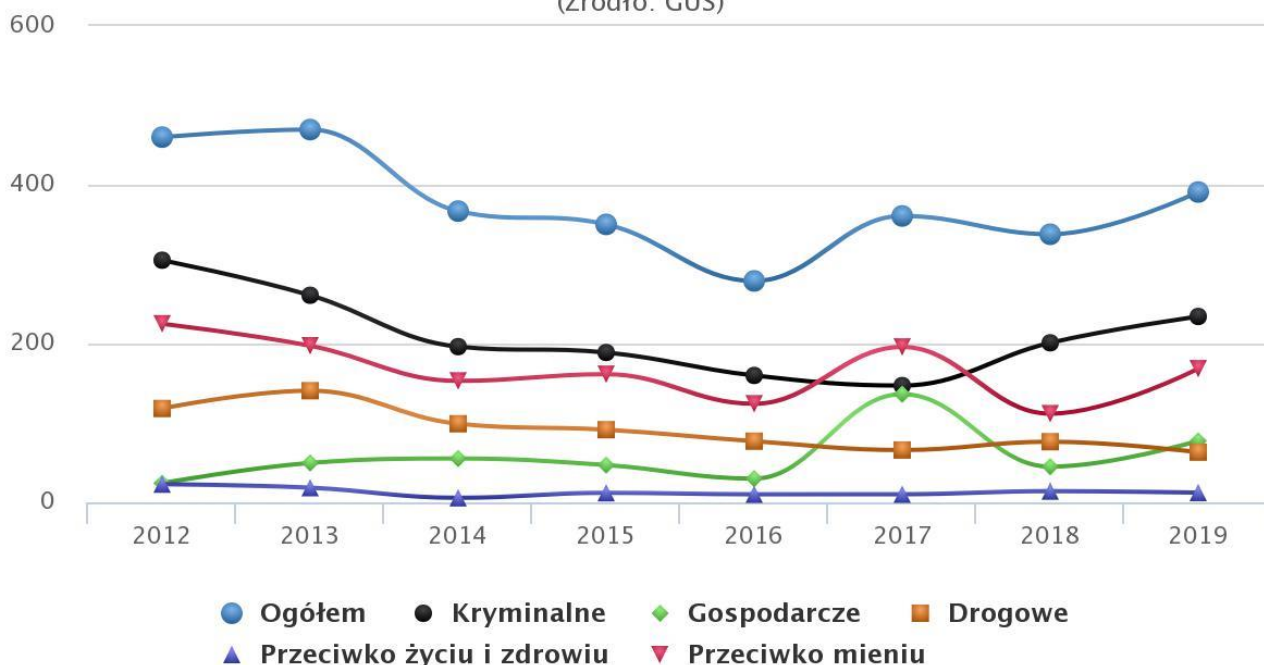
PRZESTĘPCZOŚĆ

W 2019 roku w gminie Olecko stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 391 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 17,68 przestępstw. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Olecko wynosi 87,40% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w gminie Olecko w latach 2012 – 2019

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

METRYKA GMINY

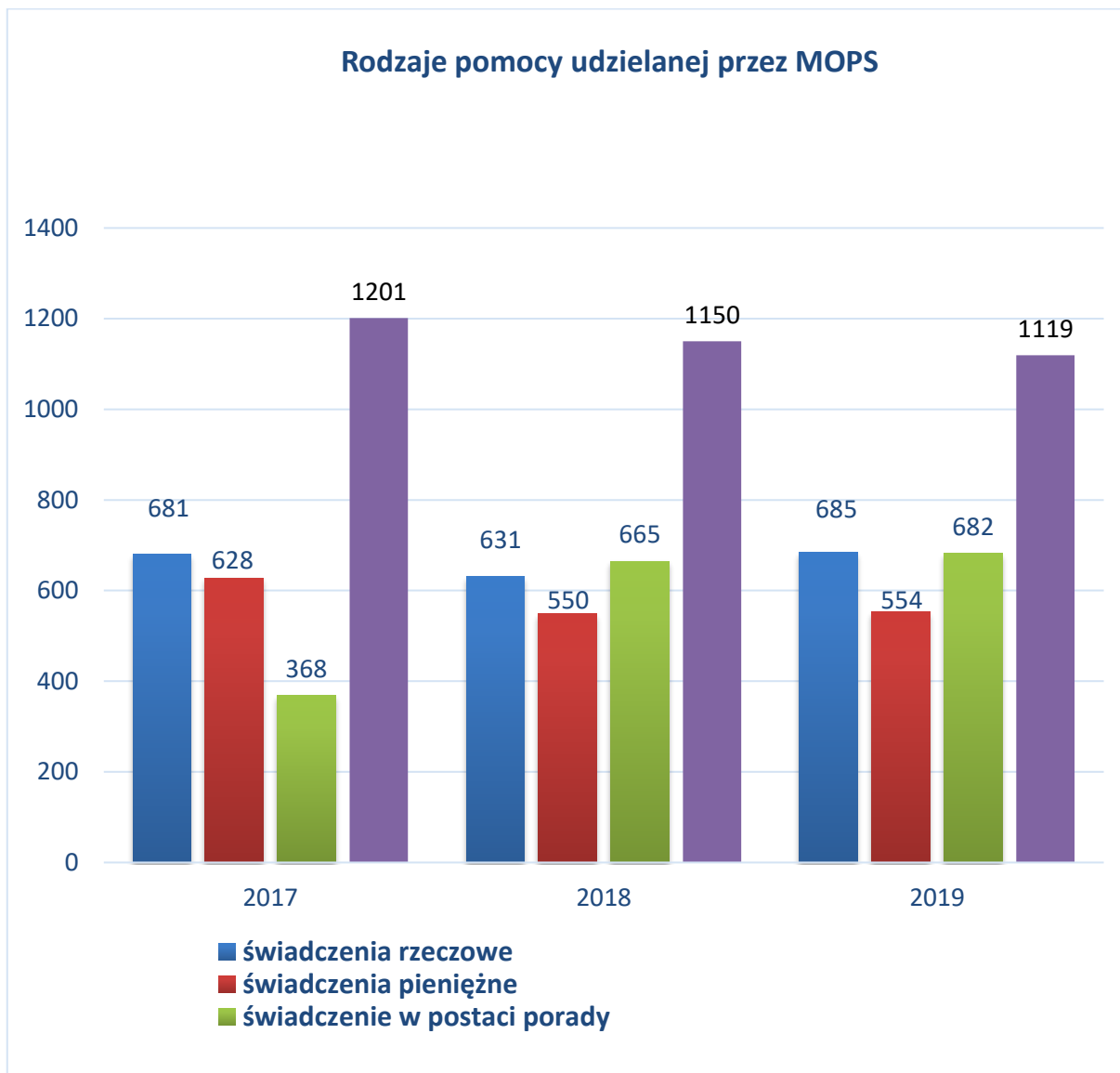
DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba rodzin korzystających z pomocy ogółem	796	753	703
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	23	26	28

W przeciągu ostatnich lat zaobserwowano niewielki spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Olecko.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Olecko w latach 2017 – 2019 udzielał pomocy rzeczowej oraz pieniężnej, a także zajmował się świadczeniem porad dla osób potrzebujących. Poniżej wykres obrazujący ilość osób korzystających z poszczególnych świadczeń – z uwzględnieniem założenia, że jedna osoba może korzystać z wielu rodzajów pomocy.

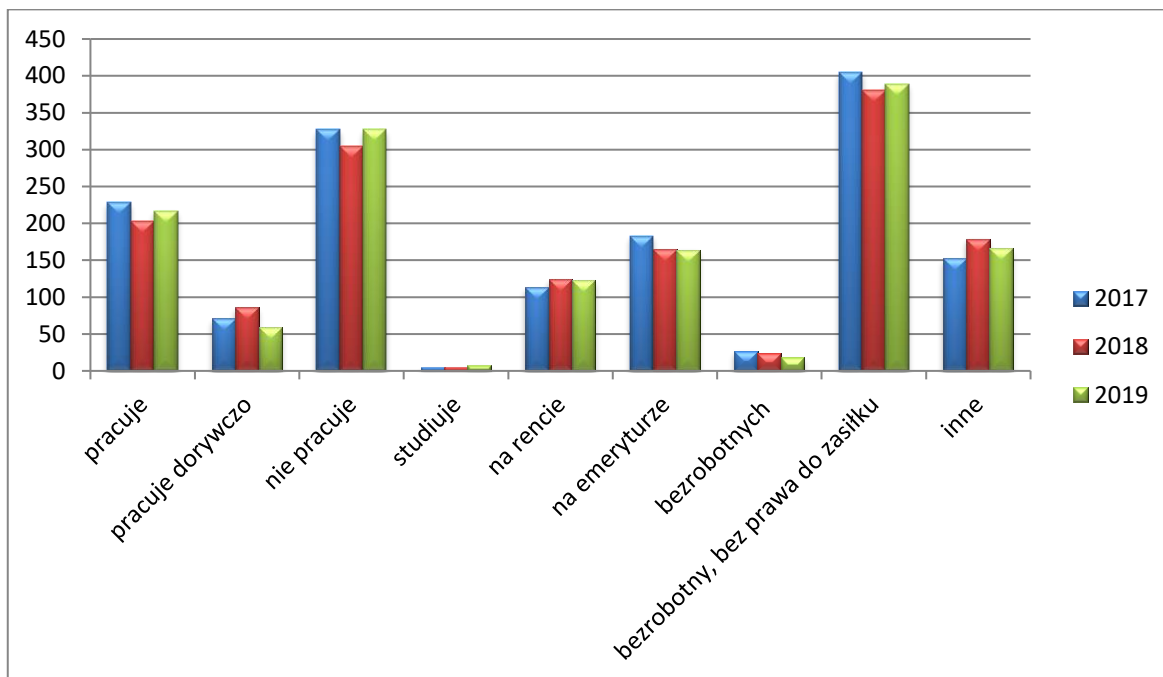
POWODY KORZYSTANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ
(liczba osób)

Świadczenia nie sumują się – jedna osoba może korzystać z kilku świadczeń w tym samym czasie.

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Ogółem	1308	1266	1503
Niepełnosprawność	109	109	92
Bezrobocie	379	315	320
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	140	126	137
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	95	120	152
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	400	337	407
Alkoholizm	25	22	24
Inne	163	197	371

Na przestrzeni ostatnich trzech lat najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w gminie Olecko są kolejno – dotknięcie długotrwałą chorobą, bezrobocie i poczucie bezradności opiekuńczo-wychowawczej.

Spośród mieszkańców gminy Olecko w latach 2017-2019 najchętniej z pomocy społecznej korzysta grupa osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku oraz niepracujących. Wśród odbiorców świadczeń MOPS-u najmniejszą część populacji stanowią studenci oraz osoby bezrobotne posiadające prawo do zasiłku.

DZIAŁALNOŚĆ

GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Komisję powołuje Burmistrz oraz ustala jej regulamin pracy.

a) do zadań Komisji należy m.in.:

- 1) inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, w szczególności wśród dzieci i młodzieży,
- 2) współpraca przy konstruowaniu programu profilaktyki i rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- 3) opiniowanie corocznych projektów gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- 4) opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,

5) prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych, głównie pod kątem przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,

6) podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,

7) współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.

b) członkowie Komisji realizują zadania w następujących zespołach:

1) ds. przeprowadzania kontroli placówek handlowych i gastronomicznych,

2) ds. przeprowadzania kontroli zajęć edukacyjno-profilaktycznych oraz sportowych dla dzieci i młodzieży,

3) ds. przeprowadzania rozmów motywujących do podjęcia leczenia odwykowego osób nadużywających napojów alkoholowych.

Działalność GKRPA

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Ogólne posiedzenia Komisji	10	11	10
Posiedzenia zespołu przeprowadzania rozmów motywujących do podjęcia leczenia odwykowego osób nadużywających napojów alkoholowych	10	9	10
Ilość przeprowadzonych rozmów	43	54	45
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	24	15	15
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem):	14	24	22

Podjęte działania GKRPA

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Wnioski o leczenie odwykowe	38	36	34
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	16	19	16
Wnioski do sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	17	9	12

RYNEK ALKOHOLOWY

Na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi Rada Miejska w Olecku podjęła uchwałę nr ORN.0007.48.2018 w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Olecko. Zgodnie z przytoczoną uchwałą na terenie gminy Olecko ustalono maksymalną liczbę zezwoleń:

a. na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży w ilości 170:

- o zawartości do 4,5% alkoholu oraz na piwo w wysokości – **60**,
- o zawartości 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) w wysokości – **55**,
- o zawartości powyżej 18% alkoholu w wysokości – **55**;

b. na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży w ilości 105:

- o zawartości do 4,5% alkoholu oraz na piwo w wysokości – **35**,
- o zawartości powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) w wysokości – **35**,
- o zawartości powyżej 18% – **35**.

Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych dla poszczególnych ich rodzajów w gminie Olecko (ogółem - 189):

a. do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- do 4,5% - **47**
- od 4,5% do 18% - **45**
- powyżej 18% - **42**

- b. do spożycia **w miejscu sprzedaży** (wg zawartości alkoholu):
- do 4,5% - **25**
 - od 4,5% do 18% - **13**
 - powyżej 18% - **17**

PUNKT KONSULTACYJNO-INFORMACYJNY DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

Liczba osób korzystających ze świadczeń w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Porady prawne	156	138	142
Porady specjalisty	103	109	94
Konsultacje psychologiczne	92	96	80

SKALA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

NADUŻYWANIE ALKOHOLU I INNYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	57	65	49
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	22	29	16
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	2	7	3
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	5	1	1

PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępstwa na terenie gminy

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Kradzież z włamaniem	29	38	36
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	11	9	9
Pobicie, uszkodzenia ciała	10	18	17
Uszkodzenie mienia	26	30	20
Kradzież mienia	53	36	40

PRZEMOC W RODZINIE

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba interwencji	522	552	476
Dotyczące przemocy w rodzinie	85	84	52
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	87	92	60
○ Kobiety	77	69	49
○ Mężczyźni	6	15	8
○ Małoletni do 13 r.ż.	4	8	3
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	85	84	52
○ Kobiety	8	9	3

○ Mężczyźni	77	75	49
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem:	68	59	35

Źródło danych: KPP Olecko

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba interwencji	82	103	80
Dotyczące przemocy w rodzinie	73	64	71
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	73	79	75
○ Kobiety	66	58	60
○ Mężczyźni	5	12	10
○ Małoletni do 13 r.ż.	1	8	3
○ Nieletni w przedziale 13/18 lat	1	1	2
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	73	72	71
○ Kobiety	4	2	1
○ Mężczyźni	69	70	70
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem:	43	49	50

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny

LICZBA PROCEDUR ROZPOCZĘTYCH w związku z procedurą „Niebieskich Kart”

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Ogółem sporządzono wniosków	87	105	70
W tym przez:			
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	0	10	20
Placówki szkolno-wychowawcze	2	2	0
Inne Instytucje i organizacje	85	93	50

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny i podmioty, które wszczęły procedurę

Artykuł KK Kwalifikacja prawna, ilość wszczętych postępowań

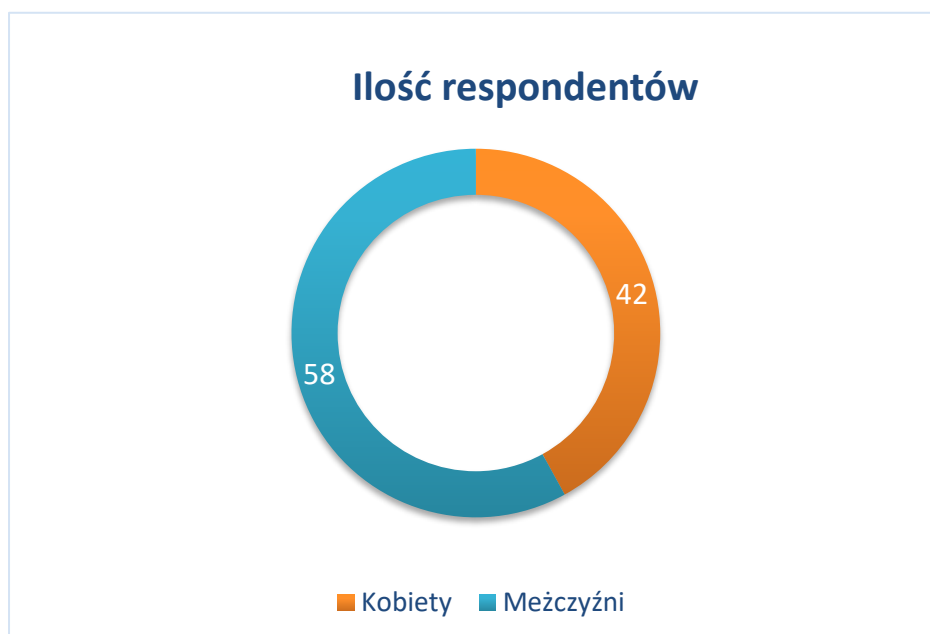
	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Znęcanie się na rodziną	11	9	9
Groźby karalne	10	13	12
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylenie się od płacenia alimentów	3	83	63
Inne	325	396	348

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

GRUPA BADANA

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówek i obejmowały mieszkańców gminy Olecko, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowali o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 100 osób, w tym 58 mężczyzn oraz 42 kobiety. Średnia wieku respondentów wyniosła 44 lata.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu,
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Olecko.

W przypadku każdego wspomnianego problemu suma odpowiedzi *bardzo istotny* oraz *raczej istotny* wynosiła powyżej 80%. Na pierwszym miejscu wśród odpowiedzi znajdowało się: **zanieczyszczenie krajobrazu – łącznie 90%¹, na drugim miejscu bezrobocie – 88% oraz zanieczyszczenie wody – 87%.**

¹ Sumy odpowiedzi: *bardzo istotny* i *raczej istotny*.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców

Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	45%	38%	14%	3%
Zanieczyszczenie wody	24%	63%	11%	2%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	38%	52%	9%	1%
Bezrobocie	26%	62%	9%	3%
Bieda, ubóstwo	23%	58%	16%	3%
Bezdomność	26%	56%	14%	4%
Wzrost przestępczości	27%	56%	14%	3%
Kryzys rodziny	23%	62%	12%	3%
Kryzys norm moralnych	25%	59%	13%	3%

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

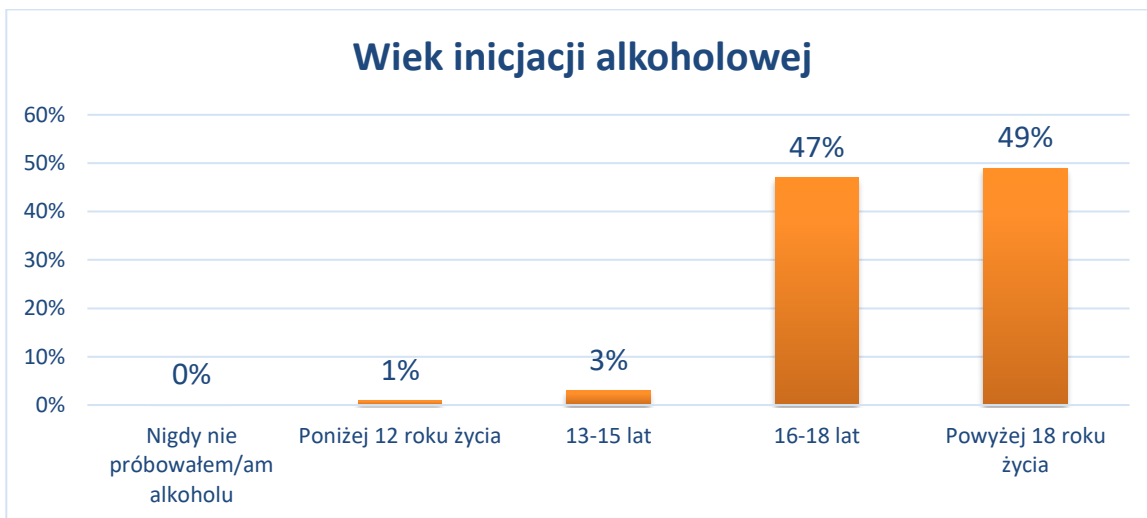
Badania CBOS-u z 2019 pokazują, że *ponad połowa Polaków (56%) deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, mniej niż co dziesiąty badany spożywa go często (8%), a co trzeci unika okazji do picia alkoholu lub w ogóle nie bierze go do ust (33%). W stosunku do badania z 2010 roku nieznacznie zmniejszył się odsetek deklarujących częste picie (z 11% do 8%), a nieco więcej ubyło całkowitych abstynentów (z 22% do 16%). Wzrósł więc udział osób spożywających alkohol czasami, z dobrej okazji, ale nie często (z 50% do 56%). Odsetek ten jest obecnie najwyższy (...).*

W kwestii rodzaju spożywanego alkoholu *najczęściej spożywanym alkoholem jest piwo, ale jego udział znacząco zmalał od 2010 roku. Wówczas co druga osoba spośród pijących alkohol (52%) przyznawała, że najczęściej sięga po piwo. Obecnie wybiera je 39% osób, które nie rezygnują z napojów procentowych. Na drugim miejscu znajduje się wino (25%), a na trzecim – wódka (16%). Odsetek osób najchętniej wybierających wino rośnie od 2007 roku, natomiast największy wzrost dotyczy alkoholi wysokogatunkowych, np. koniaku, whisky – obecnie co dziewiąta osoba (11%) pijąca alkohol deklaruje, że, jeśli sięga po kieliszek, to najczęściej z tego typu trunkiem.²*

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. **49% osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na pełnoletność**. Kolejna wartość, **46%**, odnosi się **do wieku między 16 a 18 lat**. Wśród ankietowanych łącznie 4% spróbowało poniżej 15 roku życia.

² Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: Konsumpcja alkoholu w Polsce, Grudzień 2019
Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_151_19.PDF (dostęp: 7.07.2020)

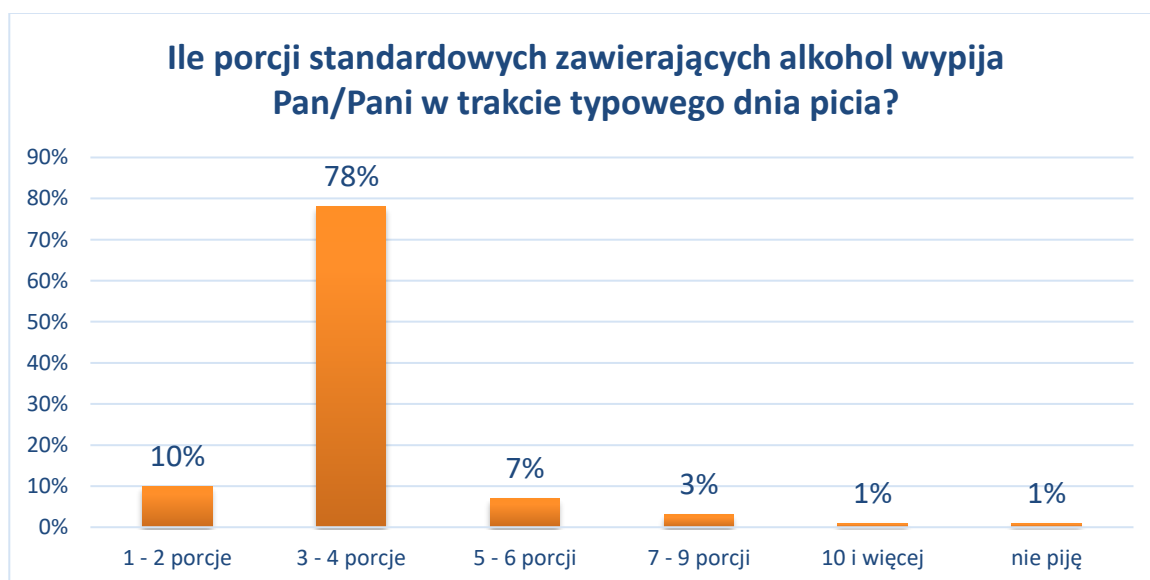

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. **8%** respondentów to osoby deklarujące **abstynencję**. Największa liczba badanych (58%) przyznała, że pije alkohol kilka razy w miesiącu, 20% - kilka razy w tygodniu, a 8% raz w tygodniu. **Otrzymane wyniki można podsumować stwierdzeniem, że zdecydowana większość badanych mieszkańców spożywa alkohol okazjonalnie.**

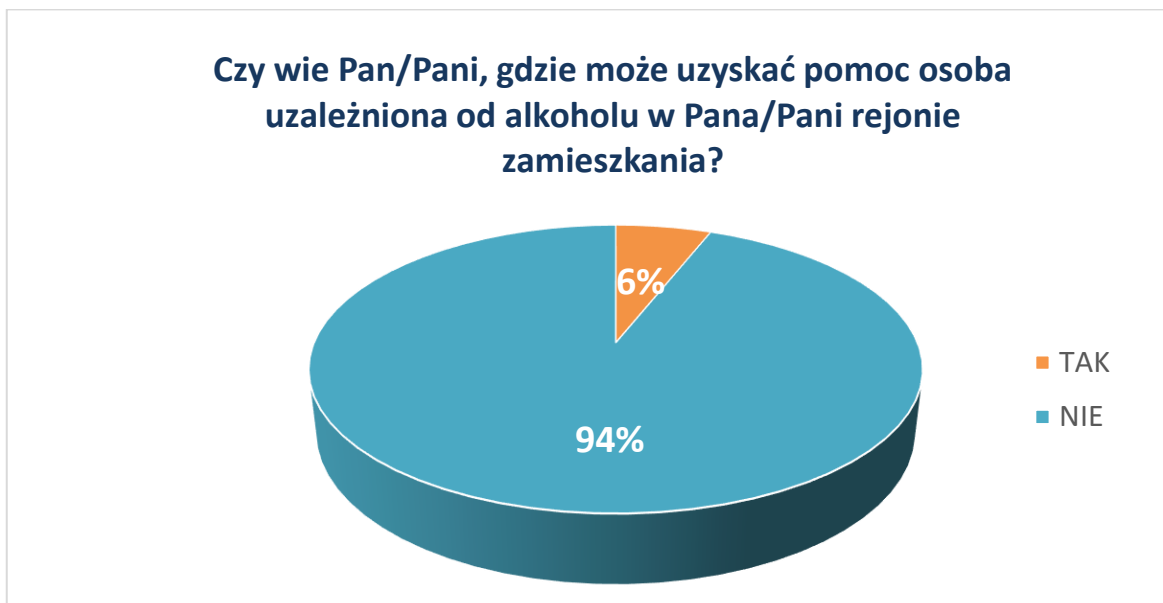

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklaruwali najczęściej, że spożywają jednorazowo 3-4 porcje (78%) i 1-2 porcje (10%). 1% badanych to osoby niepijące. **W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy gminy Olecko odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka.** Społeczność często spożywa napoje alkoholowe okazjonalnie i są to niewielkie ilości.

Wśród mieszkańców tylko 6% deklaruje, że wiedzą, gdzie może się zgłosić osoba uzależniona od alkoholu.

Wśród mieszkańców gminy Olecko zdecydowana większość, 89% uważa, że **w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów**, w których można kupić alkohol. Tylko 4% uważa, że jest ich za dużo, a 7% wskazuje na zbyt małą ilość takich punktów.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożyciu.

Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Zdecydowana większość **mieszkańców udzieliła poprawnej odpowiedzi - 81%**³, błędne przekonanie jest jednak rozpowszechnione wśród 19% dorosłej społeczności gminy Olecko, którzy uważają, że alkohol zawarty w np. piwie jest mniej szkodliwy od alkoholu zawartego w wódce.

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu.

Łącznie 65% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”. Jednocześnie 67% respondentów nie postrzega osób pijących alkohol jako zagrażających lub raczej zagrażających bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.

72% badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach.

Respondenci uważają, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie niewielkich ilości alkoholu (99%) oraz że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych (87%). Także 95% badanych mieszkańców nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.

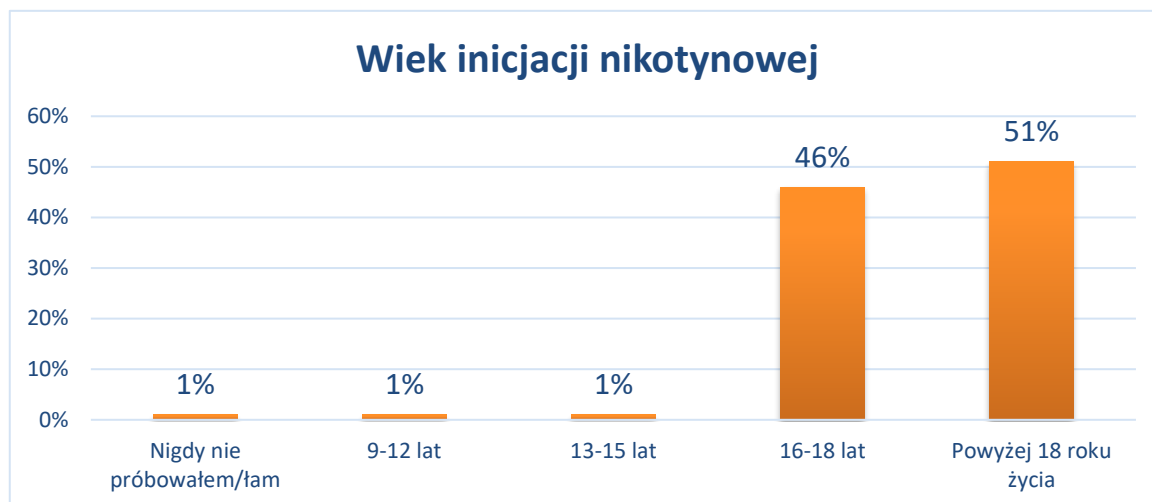
Można uznać, że **wysoki odsetek badanych mieszkańców przyjmuje konstruktywne postawy wobec alkoholu i nie ulega stereotypom.**

³ Oznacza to wskazanie odpowiedzi *raczej nie zgadzam się* i *zdecydowanie nie zgadzam się*.

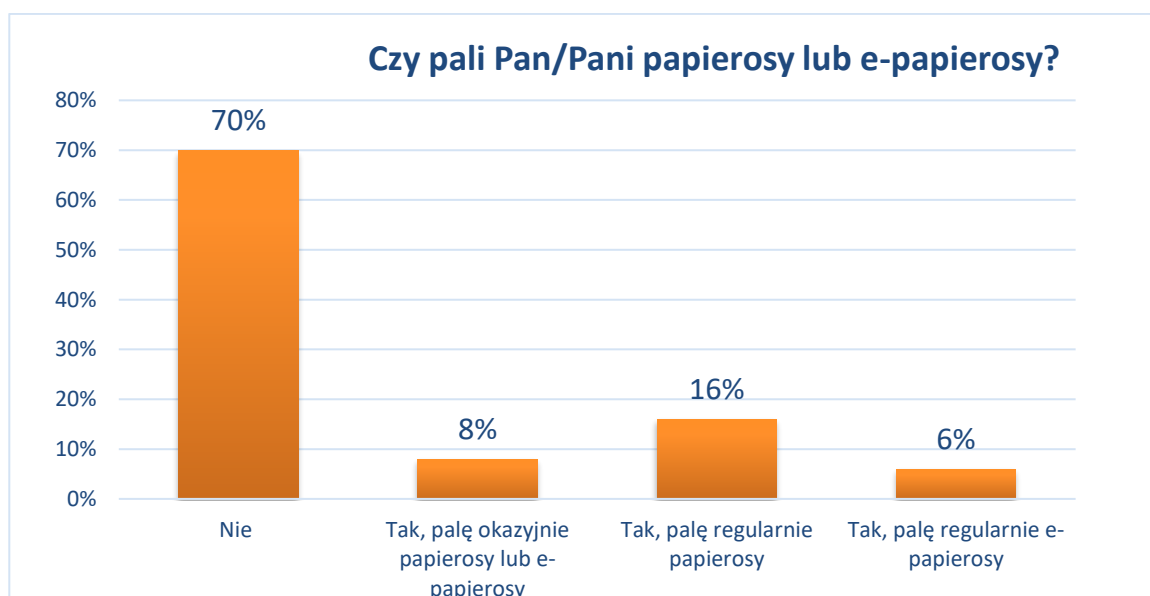
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
<i>Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.</i>	0%	19%	74%	7%
<i>Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.</i>	7%	58%	30%	5%
<i>Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.</i>	17%	16%	54%	13%
<i>Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.</i>	4%	24%	33%	39%
<i>Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.</i>	2%	11%	42%	45%
<i>Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.</i>	0%	5%	50%	45%
<i>Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.</i>	0%	1%	52%	47%

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

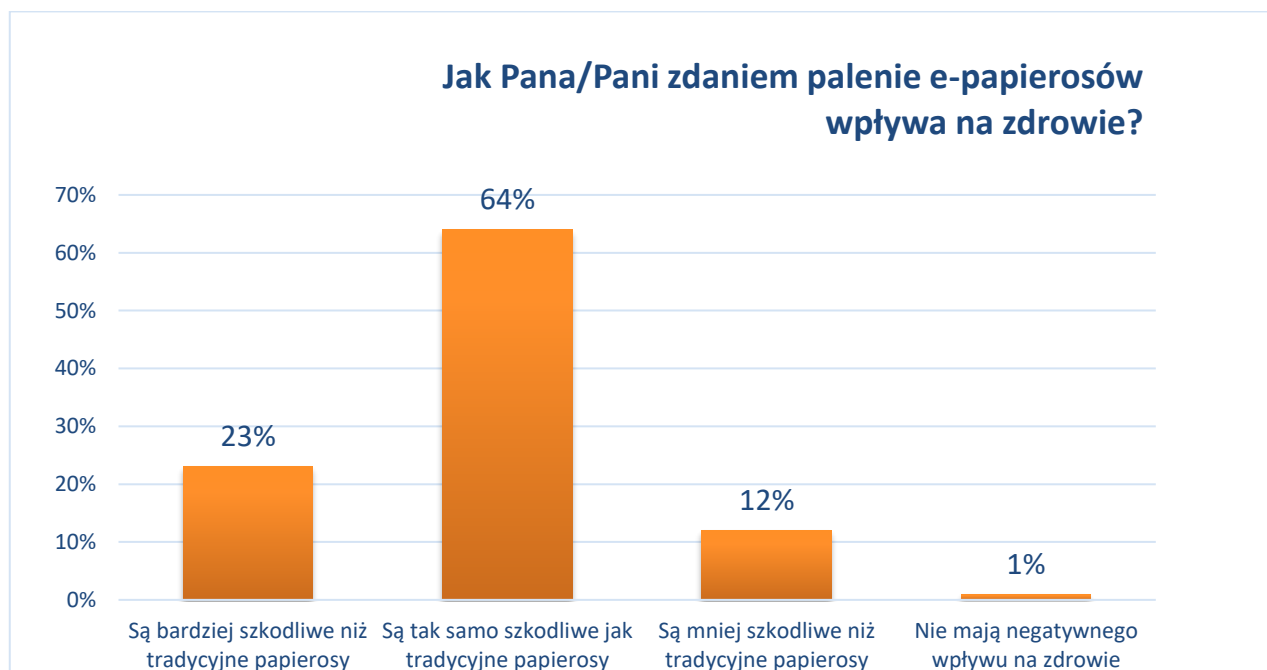
Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej. **Okazuje się, że 51% badanych zapaliło swojego pierwszego papierosa po ukończeniu 18 roku życia, 46% wskazało na wiek pomiędzy 16 a 18 lat, a łącznie 2% poniżej 15 roku życia.**

70% badanych mieszkańców wskazało, że nie znajduje się obecnie w nikotynowym nałogu. W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy, jednakże 16% respondentów pali regularnie tradycyjne papierosy, 6% e-papierosy, a 8% robi to okazyjnie.

Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytaliśmy mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi.

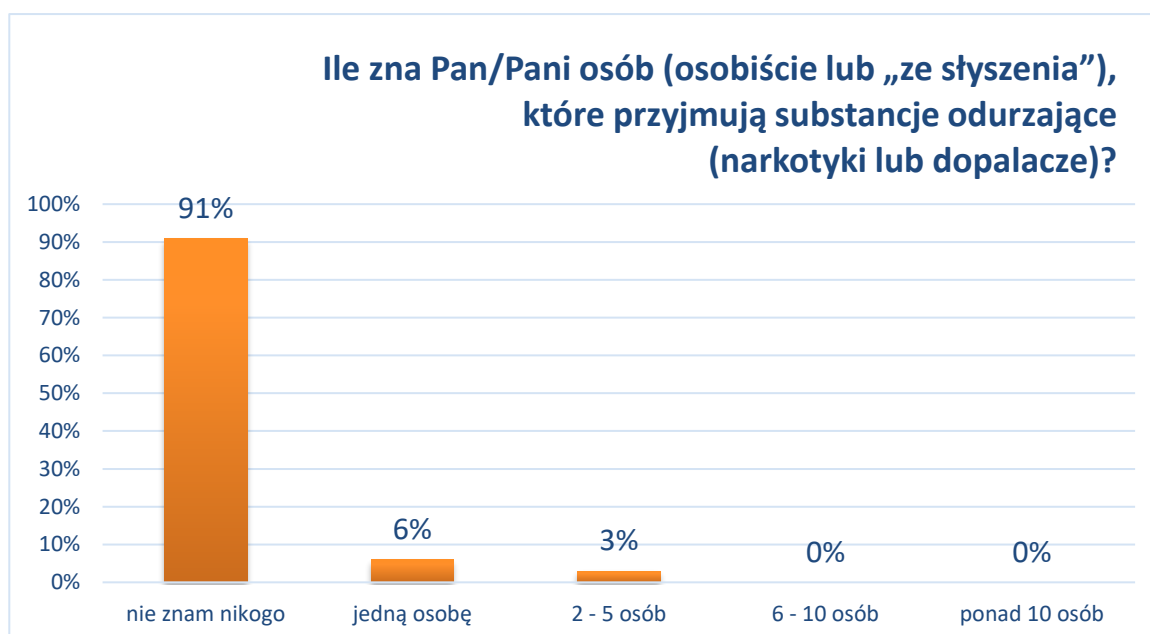

Zdecydowana większość (62%) respondentów uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe jak klasyczne papierosy, a 22% jest zdania, że są bardziej szkodliwe.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

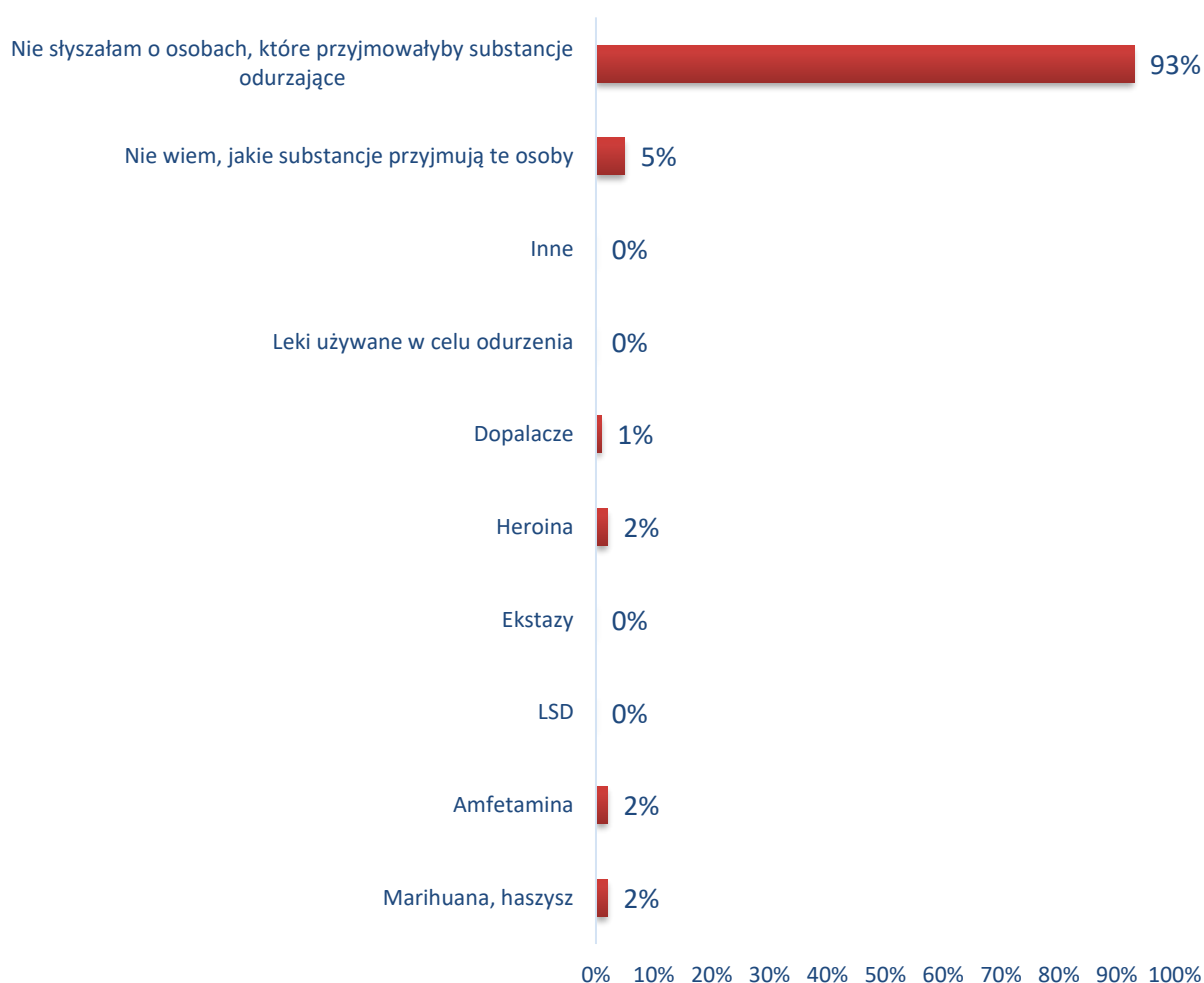
Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywującego do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

91% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające, 6% zna jedną osobą przyjmującą narkotyki lub dopalacze. 3% spośród badanych zna takich osób więcej niż jedną, ale nie więcej niż pięć.

Zdecydowana większość, 93% ankietowanych stwierdziło, że nie słyszały o osobach, które przyjmowałyby substancje odurzające. 5% badanych nie wie jakie substancje przyjmują te osoby. Pozostali wskazali na heroinę (2%), amfetaminę (2%), marihuanę i haszysz (2%) oraz dopalacze (1%).

Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz? (pytanie wielokrotnego wyboru)

1% respondentów deklaruje, że wiedzą, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

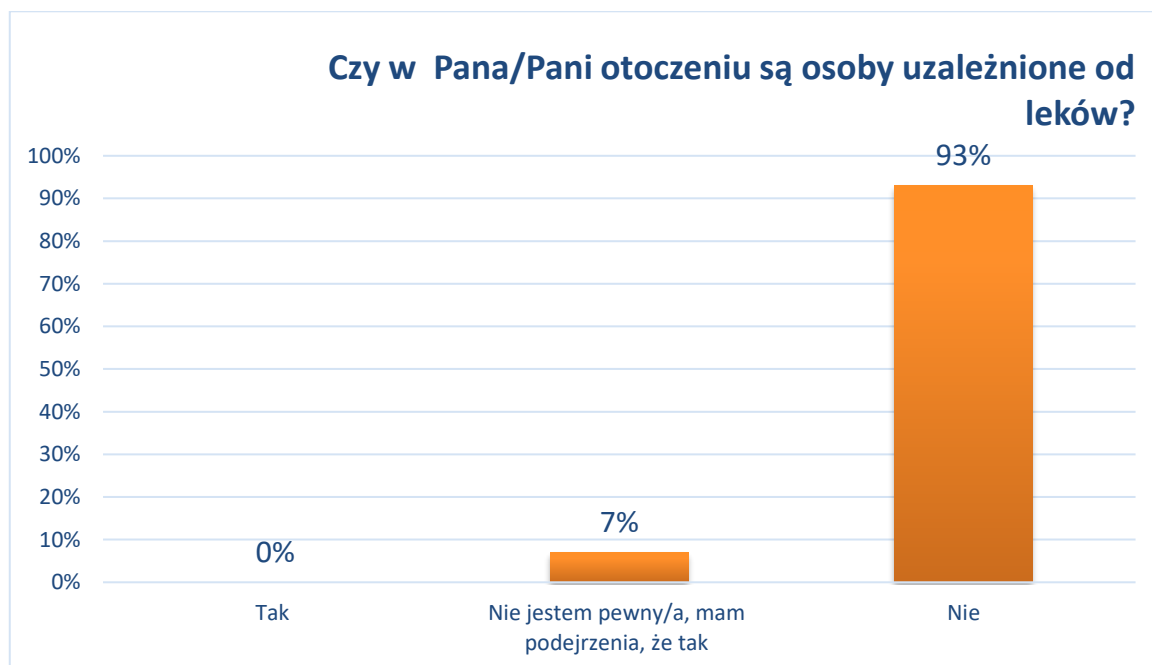
W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych. Co więcej *sprzedaż leków w Polsce od kilkunastu lat rośnie. Jak podaje Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, nasz kraj jest szóstym co do wielkości rynkiem zbytu leków w Europie. Pod względem liczby opakowań przypadających na jednego mieszkańca zajmujemy drugie miejsce – za Francją⁴.*

⁴ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Stosowanie leków dostępnych bez recepty*, Warszawa, październik 2007.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_143_10.PDF (dostęp: 16.06.2017).

Polska należy do krajów o relatywnie wysokiej konsumpcji leków dostępnych bez recepty (OTC, ang. over the counter). Na ich promocję przypada najczęściej środków wydawanych na reklamę, co sprawia, że jesteśmy jedynym krajem w Europie, w którym rynek reklamowy produktów farmaceutycznych przewyższa wartością inne⁵. W ostatnich latach wartość tego rynku rosła i prognozuje się, że w kolejnych latach również będzie się zwiększać⁶.

93% badanych mieszkańców twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób uzależnionych od leków, a 7% ma podejrzenia, że tak jest.

⁵ Źródło: https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/K_158_16.PDF (dostęp: 08.07.2020).

⁶ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Leki dostępne bez recepty i suplementy diety*, Warszawa, listopad 2016.

Źródło: https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/K_158_16.PDF (dostęp: 08.07.2020).

PRZEMOC W RODZINIE

PRZEKONANIA DOTYCZĄCE WYCHOWANIA DZIECI

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie.

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” spotkało się z podzieleniem grupy badanych na dwie równoliczne grupy. 50% zdecydowanie oraz raczej zgadza się z tym stwierdzeniem. Pogląd przeciwny reprezentuje pozostałe 50% badanych.

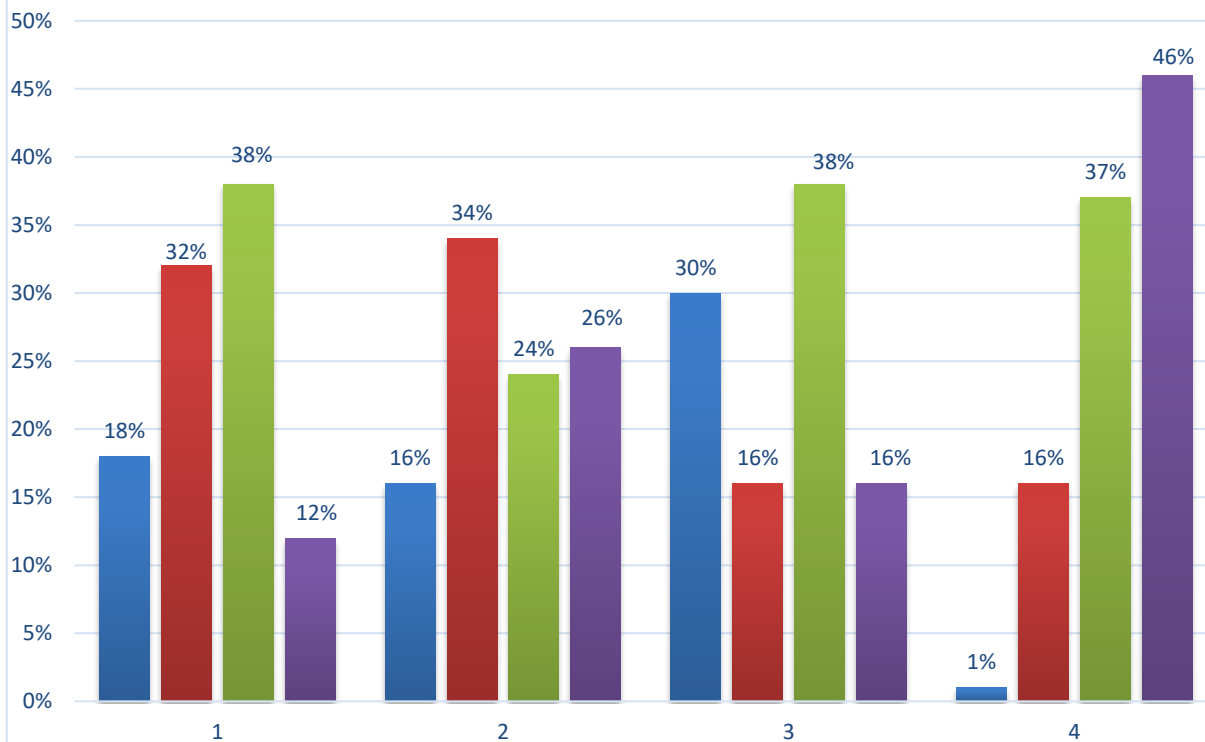
Kolejne twierdzenie: „**Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek**” zaowocowało tym samym podziałem badanych na dwie strony, po 50%.

Jednocześnie **54% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem.**

Dodatkowo, **73% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości.**

Poniższe wartości pozwalają sądzić, że mniej więcej połowa badanych przejawia postawy wychowawcze, które właściwe są dla tradycyjnego wychowania związanego z przemocą.

Przekonania dotyczące wychowania

1 - Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa.

2 - Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.

3 - Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.

4 - Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.

■ zdecydowanie tak ■ raczej tak ■ raczej nie ■ zdecydowanie nie

ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstej (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecę (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)⁷.

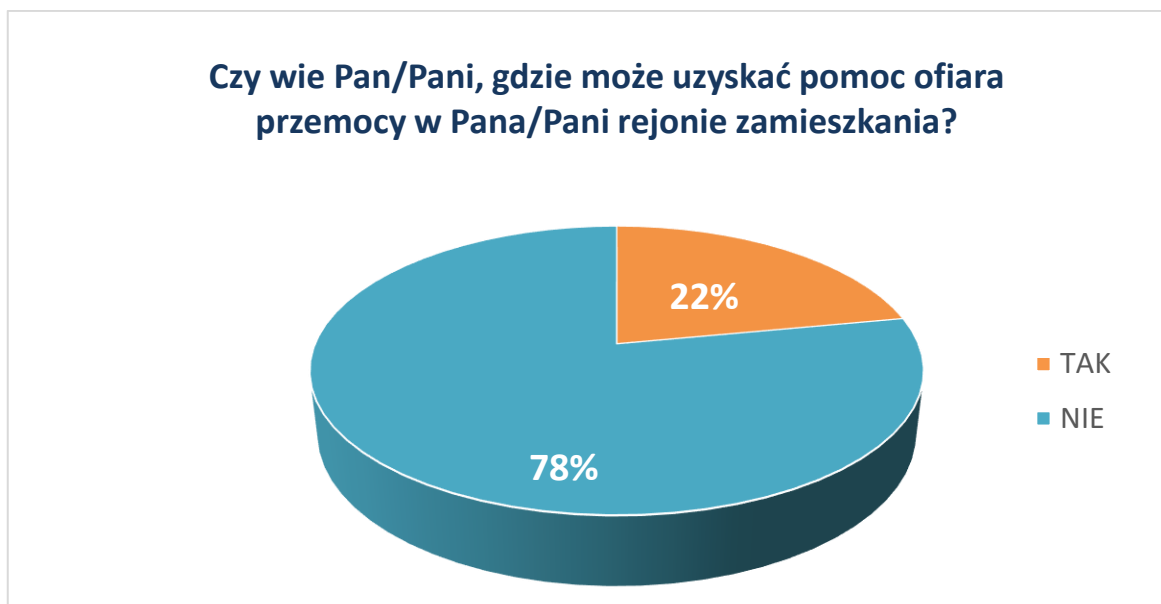
Powyższe wyniki są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki cytowane wyżej. Warto podkreślić, że istnieją różne rodzaje przemocy. Wśród nich fizyczna (naruszenie nietykalności osobistej), psychiczna (naruszenie godności osobistej), seksualna (naruszenie intymności), ekonomiczna (naruszenie własności) oraz zaniedbanie (naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich). Przemoc jest zjawiskiem niezwykle trudnym do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Wyniki badań pokazują, że 14% badanych ma podejrzenia, że w ich otoczeniu znajdują się osoby doświadczające przemocy w rodzinie.

⁷ CBOS, Komunikat z badań: *Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

Wśród badanych mieszkańców 22% wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie **56% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.** Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

Z przekonaniem, że przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego zgadza się **51% ankietowanych mieszkańców gminy Olecko.** 68% respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Anektowani w większości nie zgadzają się również ze stwierdzeniami:

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – 75%;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – 94%;
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – 92%.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	1%	43%	52%	4%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	2%	49%	44%	5%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	44%	24%	32%	0%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	25%	29%	46%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	6%	48%	46%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	0%	8%	44%	48%

HAZARD

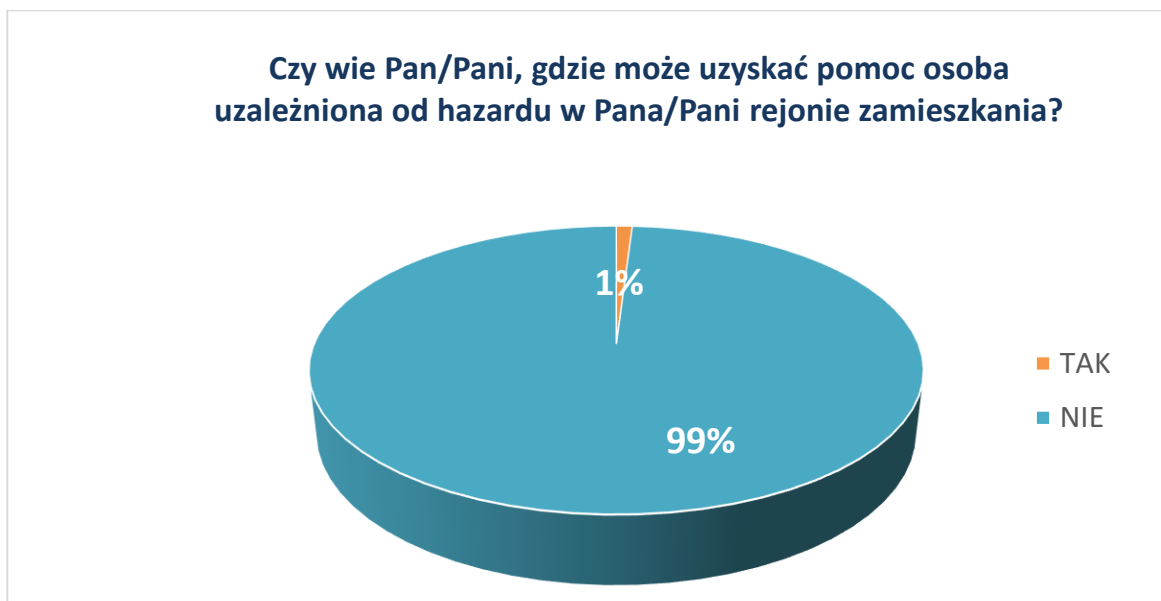
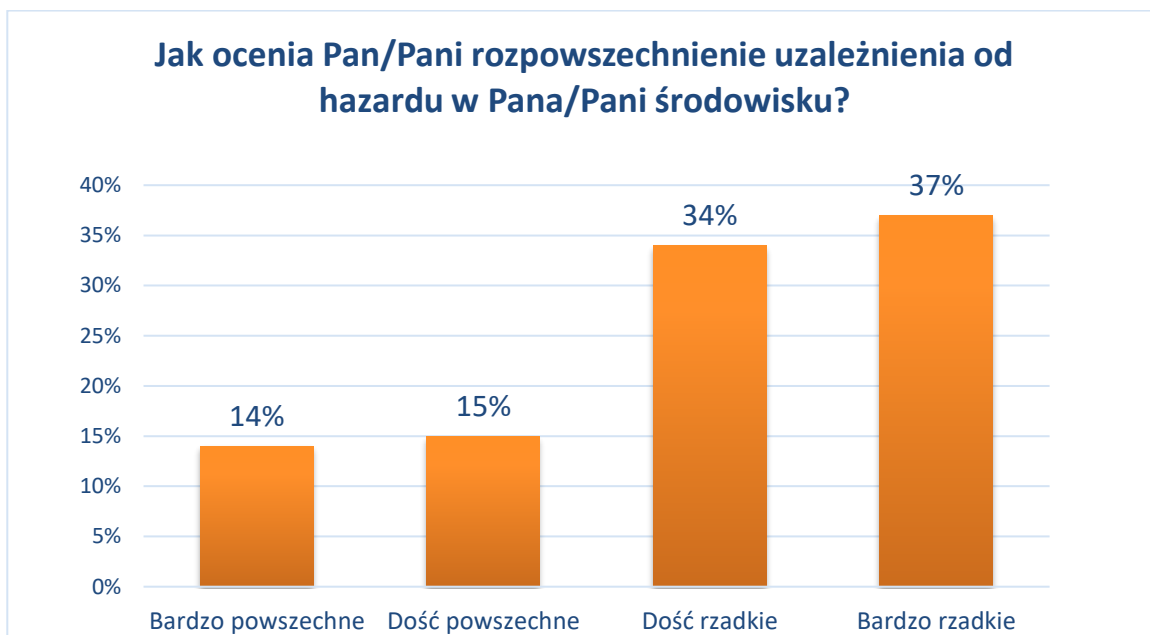
W ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających sondaż, niemal połowa Polaków (49%) przynajmniej raz wzięła udział w grze na pieniądze. Największą popularnością cieszyły się gry liczbowe i loterie z portfolio Totalizatora Sportowego – dwie piąte badanych (40%) co najmniej raz w tym czasie zawarło zakład Lotto, prawie jedna czwarta (23%) szukała szczęścia w zdrapkach, a blisko co dziesiąty (8%) zagrał w inne (poza Lotto) gry liczbowe TS. W stosunku do danych z roku 2011, kiedy poprzednio badaliśmy uczestnictwo Polaków w grach o charakterze hazardowym, struktura udziału w tego typu aktywnościach uległa pewnym zmianom. Znacząco spadła popularność konkursów SMS-owych (z 18% w 2011 roku do 8% obecnie), natomiast zauważalny jest wzrost zainteresowania ofertą Totalizatora Sportowego². O połowę zmniejszył się też w tym czasie odsetek osób deklarujących grę na automatach (z 4% do 2%), a znikomy odsetek badanych przyznaje się do grania na pieniądze w Internecie.⁸

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców gminy Olecko o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

⁸ Centrum Badania Opinii Społecznych, *Komunikat z badań: Hazardziści*, Warszawa, czerwiec 2017.
Źródło: https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_068_17.PDF (dostęp: 08.07.2020).

W subiektywnej ocenie przebadanych mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie – łącznie 71% jednakże 29% określa je jako bardzo i dość powszechne.

99% respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu.

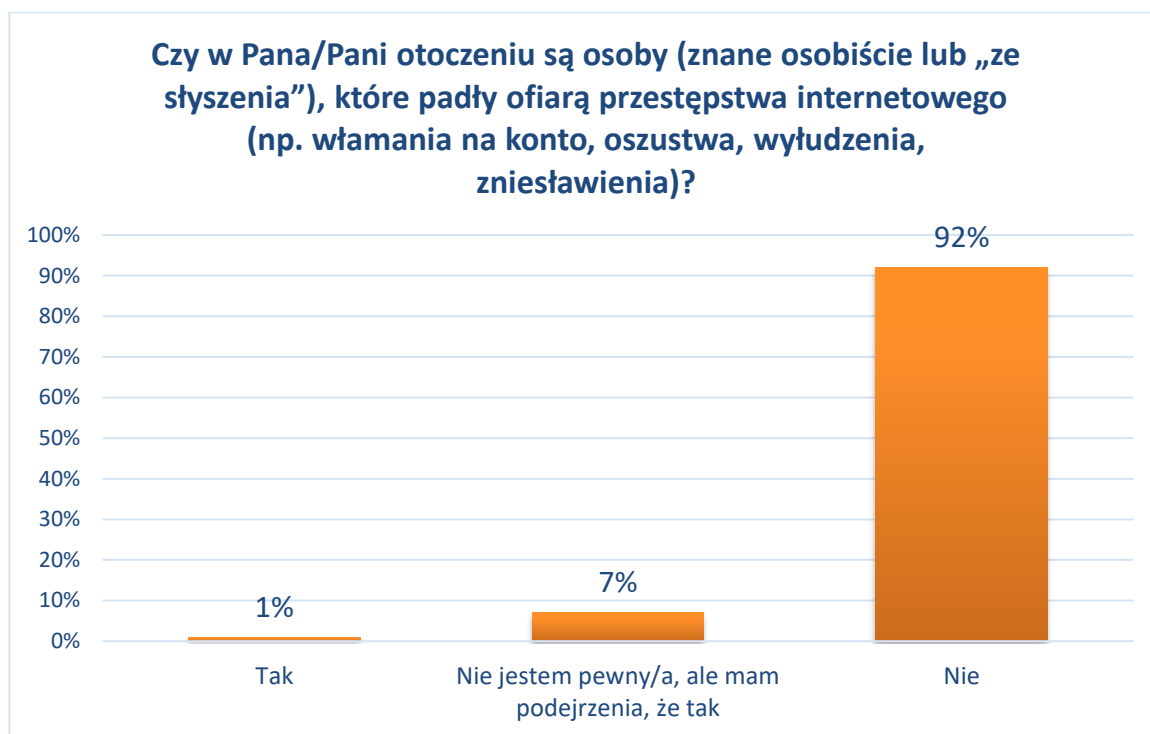
CYBERPRZEMOC I UZALEŻNIENIE OD INTERNETU

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. *Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli.*

Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS⁹.

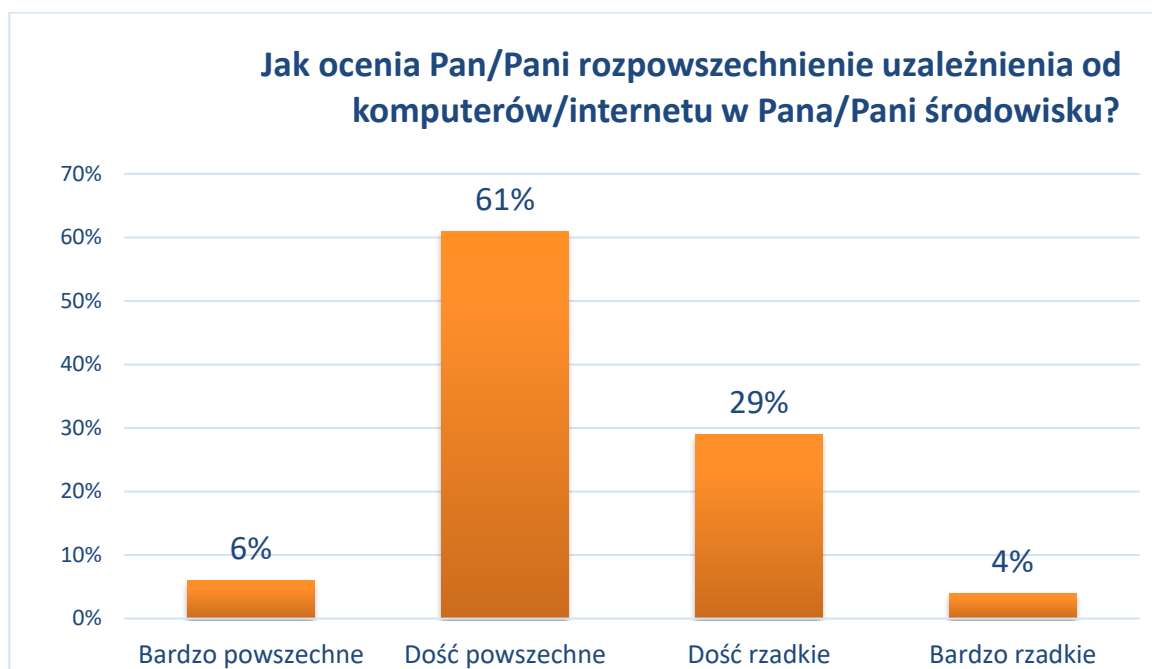
Badania wykazały, że cyberprzemoc w lokalnej społeczności nie stanowi większego problemu. Mianowicie, 1% ankietowanych potwierdza, a 7% nie jest pewna, ale ma podejrzenia, że są w ich otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego.

⁹ Wojtasik, Ł. *Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska.*

Dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym są bardziej niepokojące.

Łącznie 67% uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym, 29% ocenia je jako dość rzadkie zjawisko. 4% odpowiedziało, że uzależnienie od komputerów lub Internetu jest bardzo rzadkie.

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególnie obraz problemów związanych z alkoholem występujących w Gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród 20 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie miasta. Grupę badaną stanowiło 18 kobiet i 2 mężczyzn. 17 respondentów to pracownicy punktów, natomiast 3 osoby to właściciele. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 40 lat.

CEL BADANIA

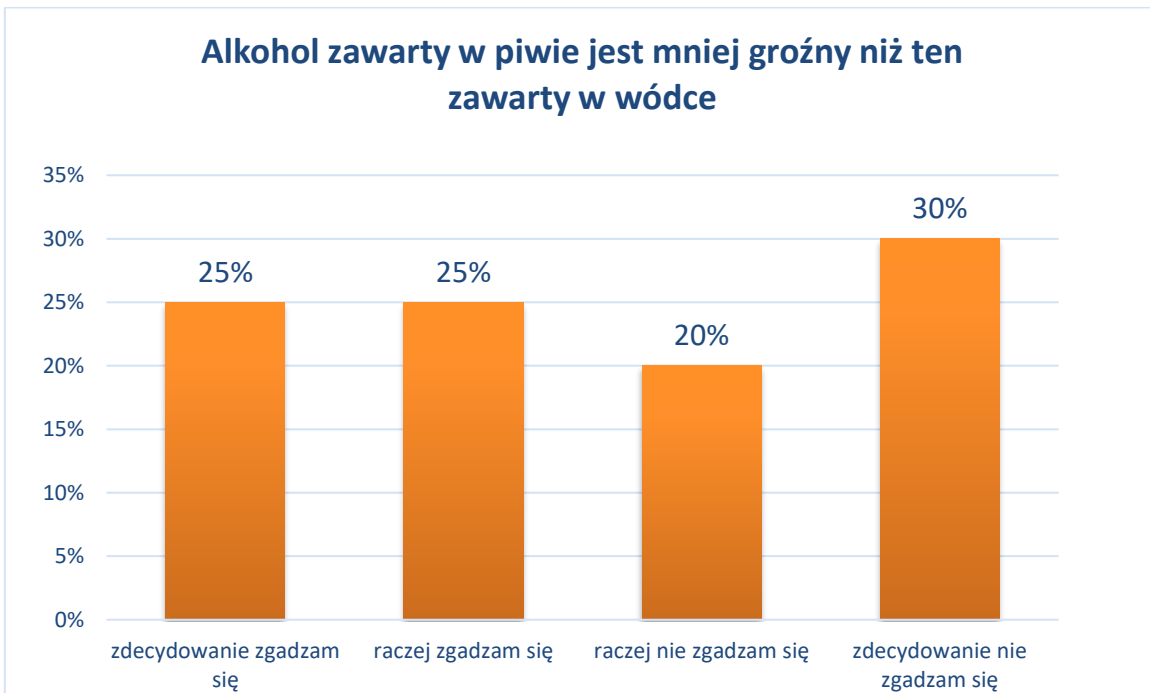
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

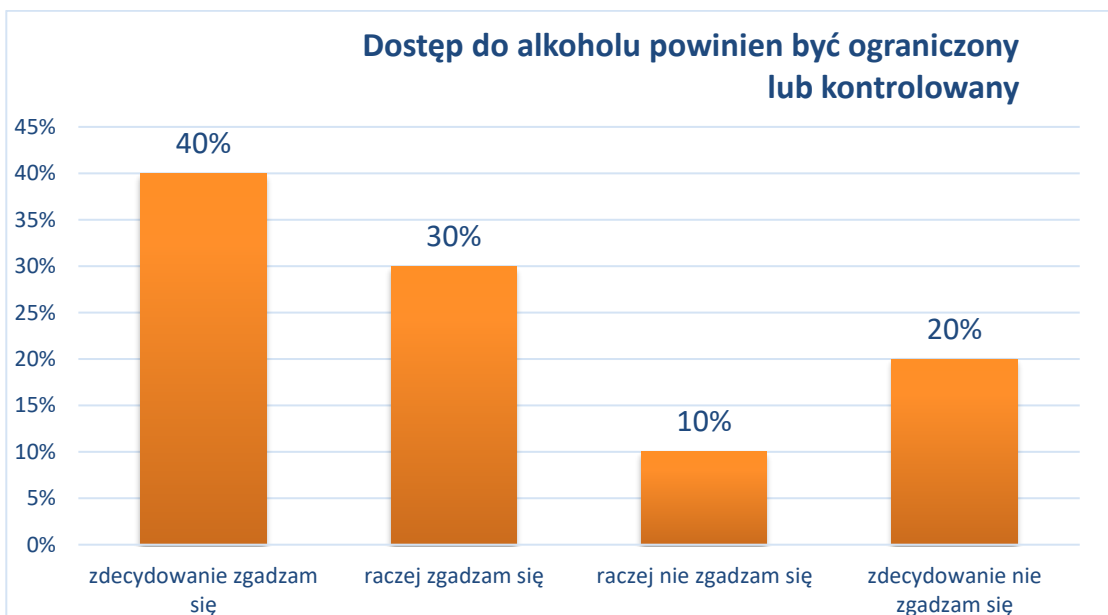
WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

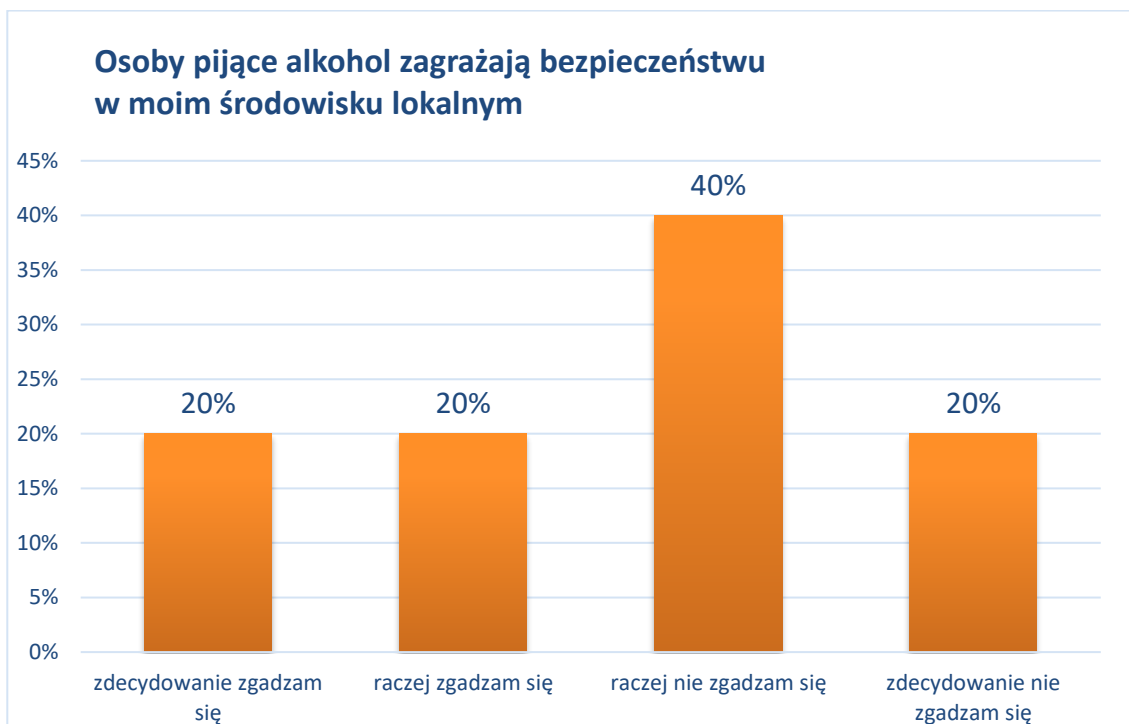
Łącznie 55% badanych sprzedawców napojów alkoholowych nie zgodziło się, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Świadczy, to o umiarkowanym poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

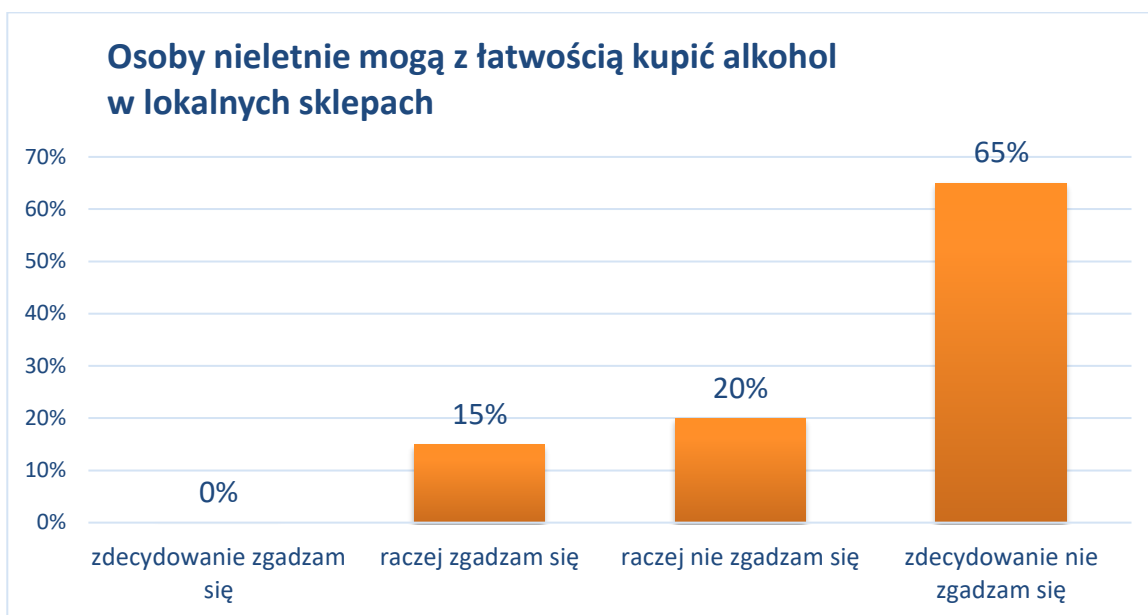
Łącznie 70% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 30% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli nie jest przekonana, że dostęp ten nie powinien podlegać kontroli.

Łącznie 60% respondentów nie zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku, natomiast pozostałe 40% jest zdania, że te osoby stanowią zagrożenie.

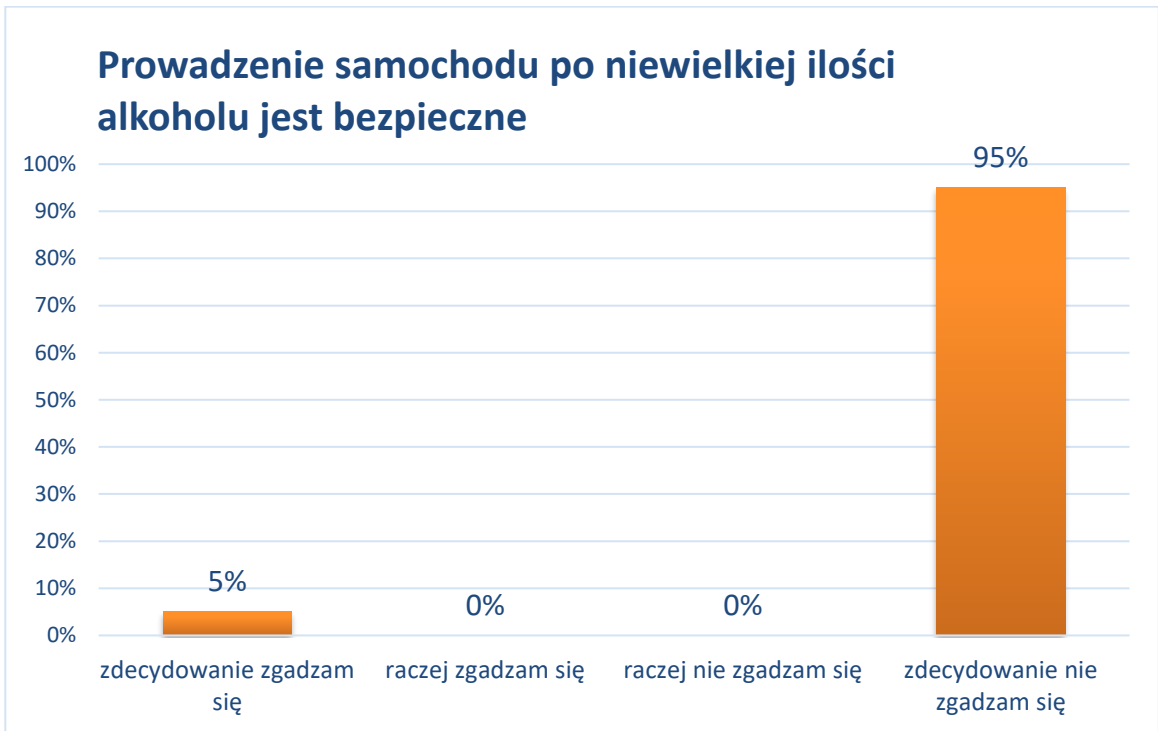
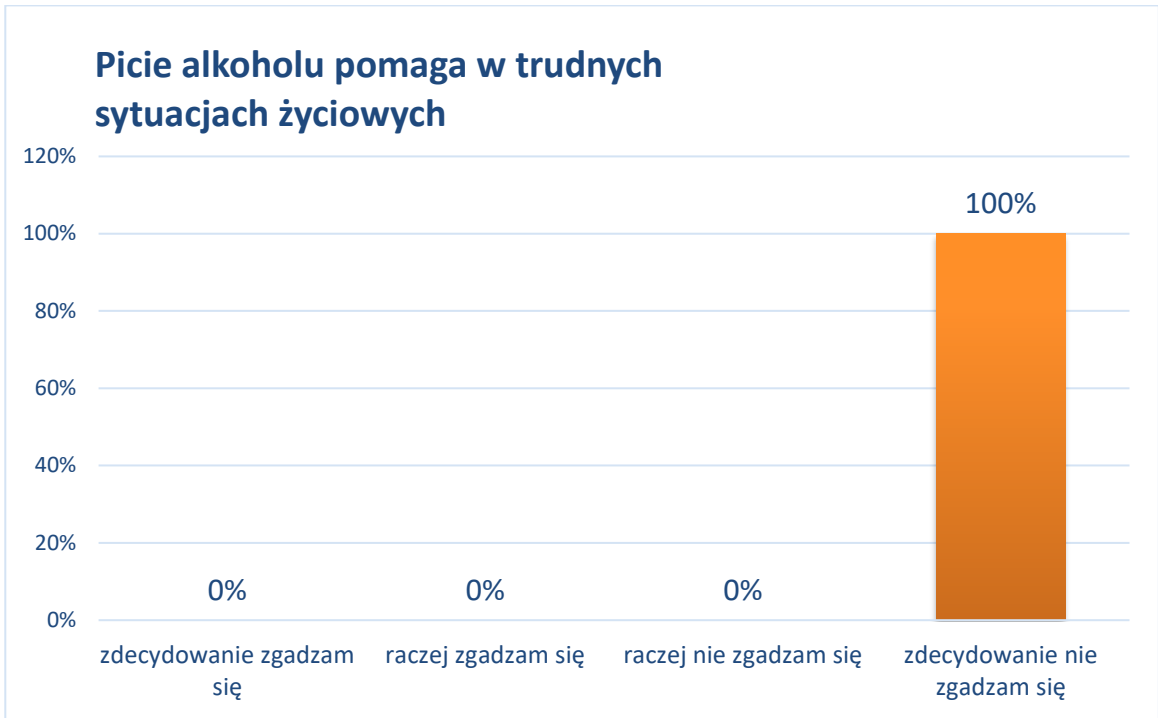

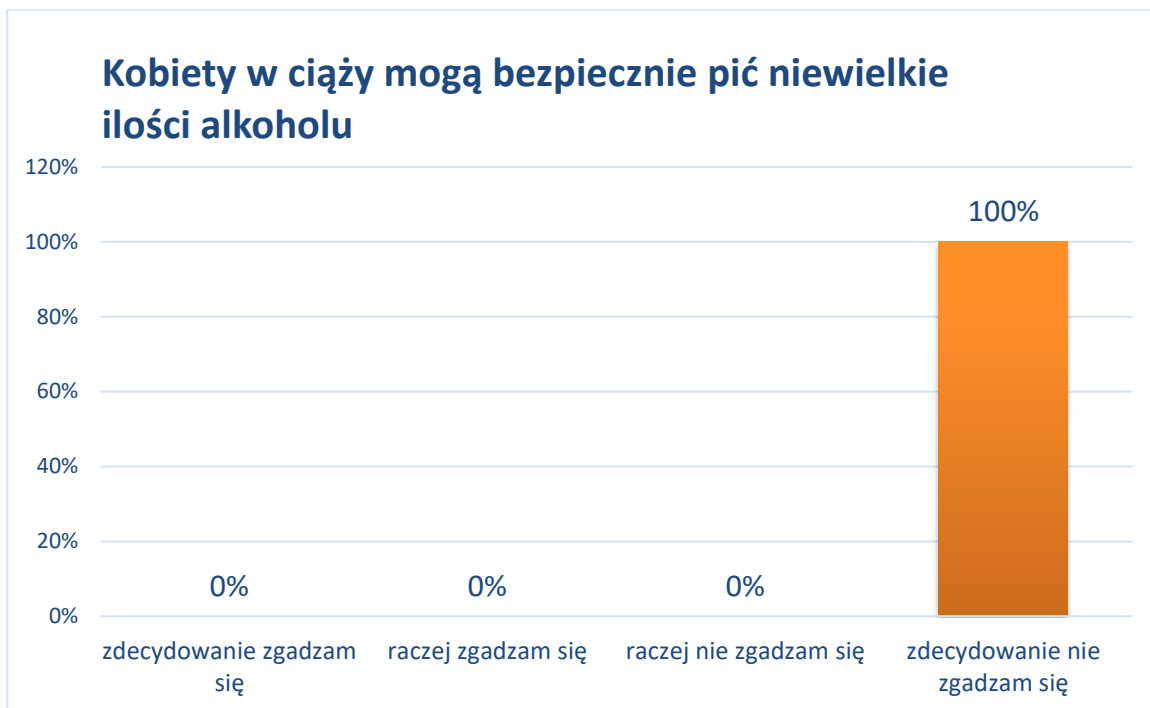
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia - **łącznie 85% badanych sprzedawców uważa, że młodzi ludzie mają problem z zakupieniem alkoholu na terenie miasta.**

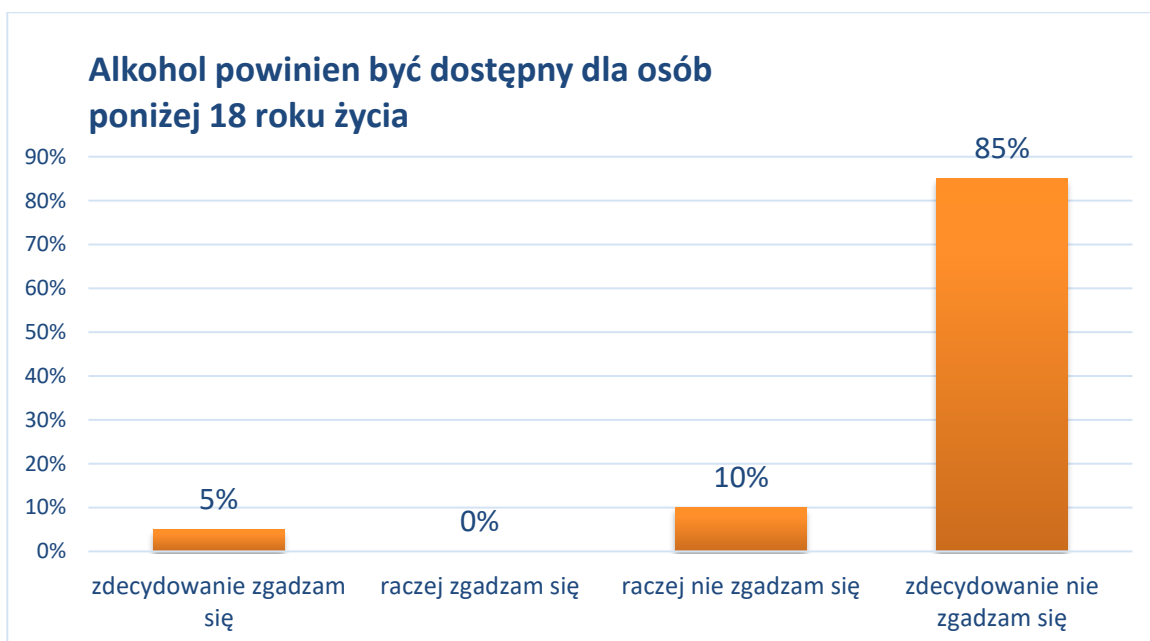
Łącznie 100% sprzedawców nie uważa, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych.

Dodatkowo, sprzedawcy jednogłośnie nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu. Prowadzenie alkoholu po niewielkiej ilości jest niebezpieczne dla 95% ankietowanych.

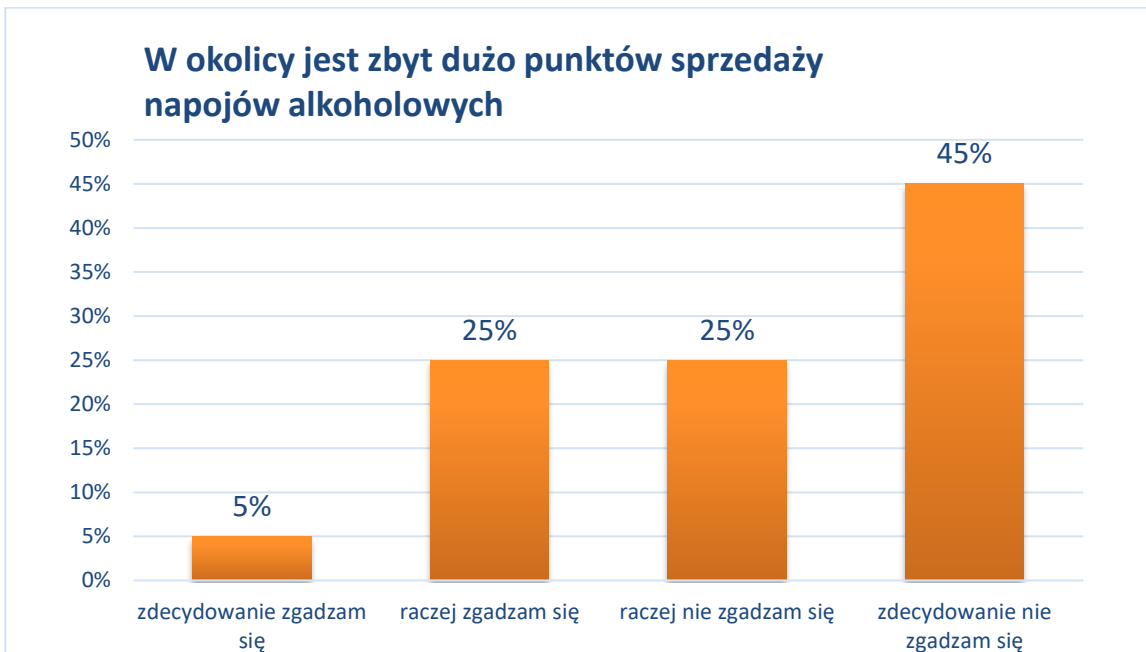

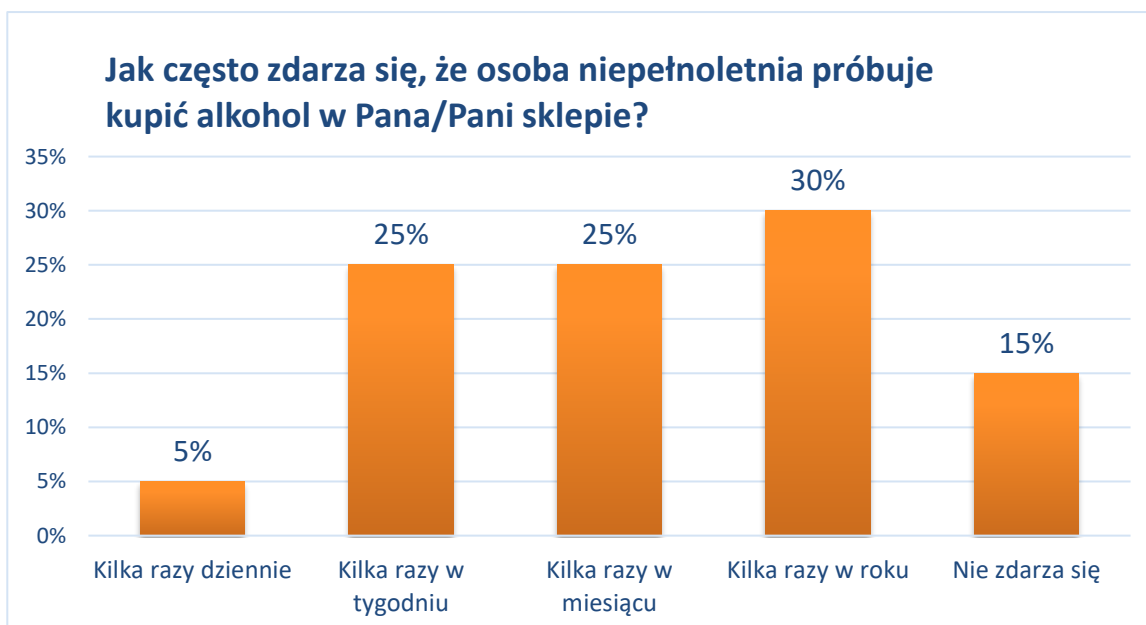
Łącznie 95% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Olecko **uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**

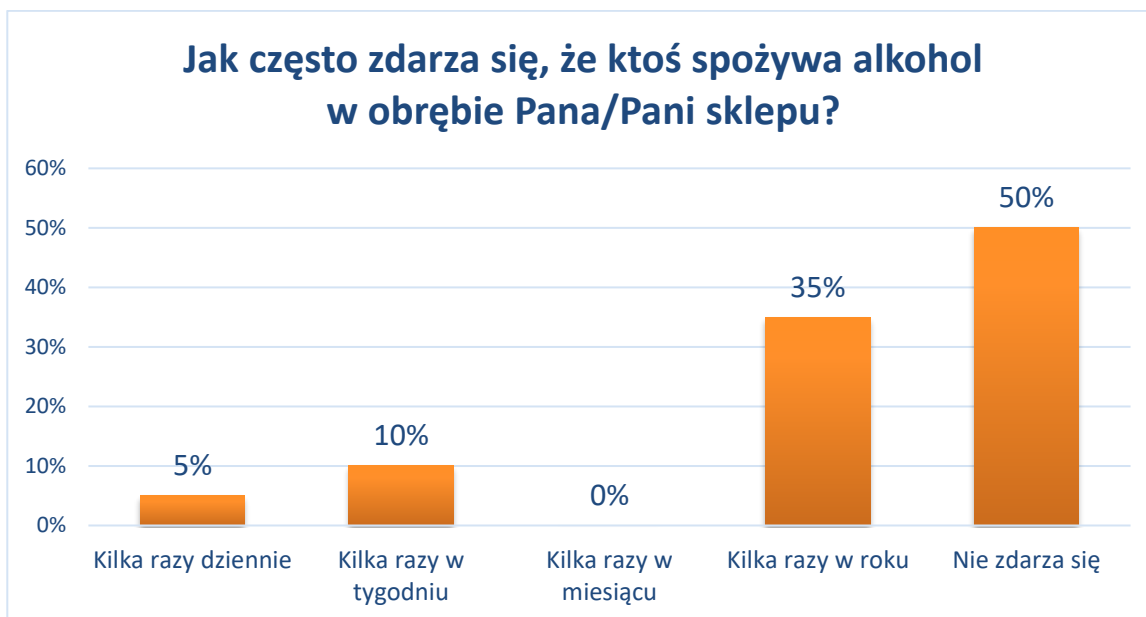
Łącznie 70% badanych **nie uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych**, natomiast 30% jest zdania przeciwnego.

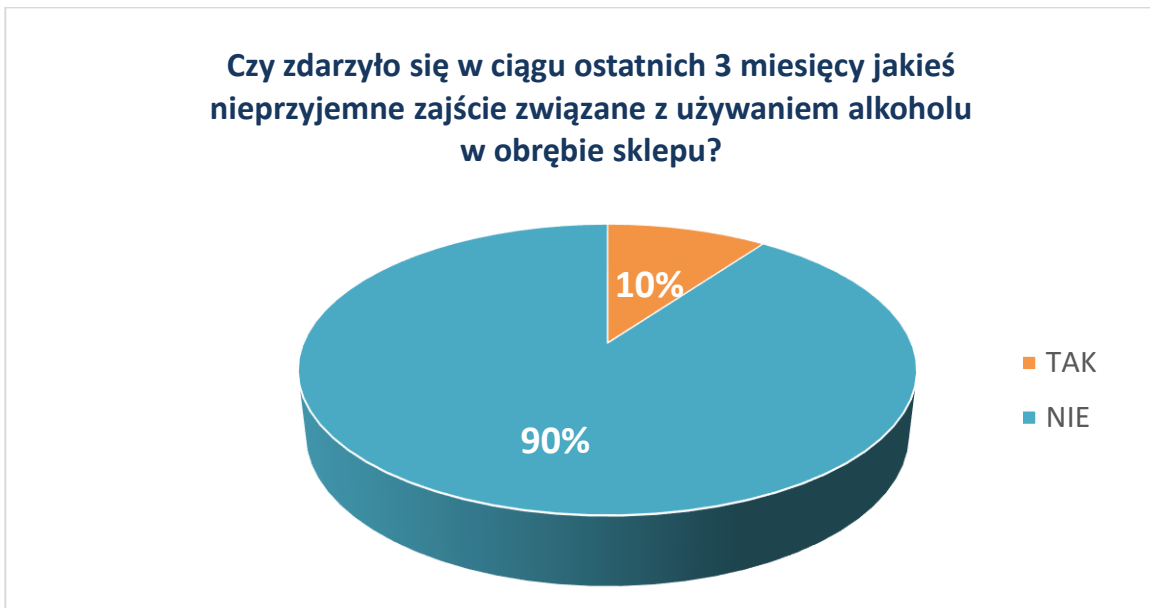
15% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Olecko deklaruje, że nie spotkali się z sytuacją **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia**. Natomiast **30% procent badanych deklaruje, że zdarza się to kilka razy w roku, 25% kilka razy w miesiącu, 25% kilka razy w tygodniu, a 5% kilka razy dziennie**. Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie zdarzają się dość często.

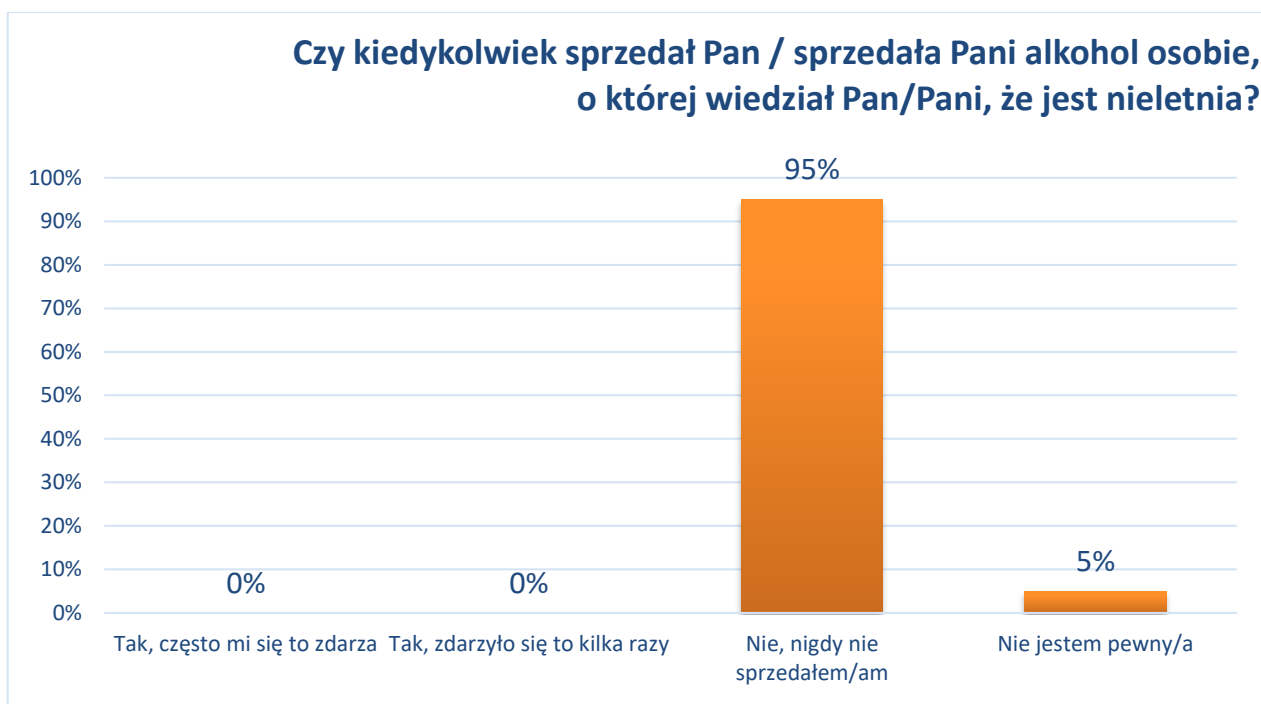
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży nie zdarza się 50% spośród badanych. 35% spośród sprzedawców odpowiedziało, że zdarza się to kilka razy w roku, 10% wskazało na odpowiedź „kilka razy w tygodniu”, a 5% kilka razy dziennie.

90% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nieprzyjemne zajścia związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu **nie miały miejsca**.

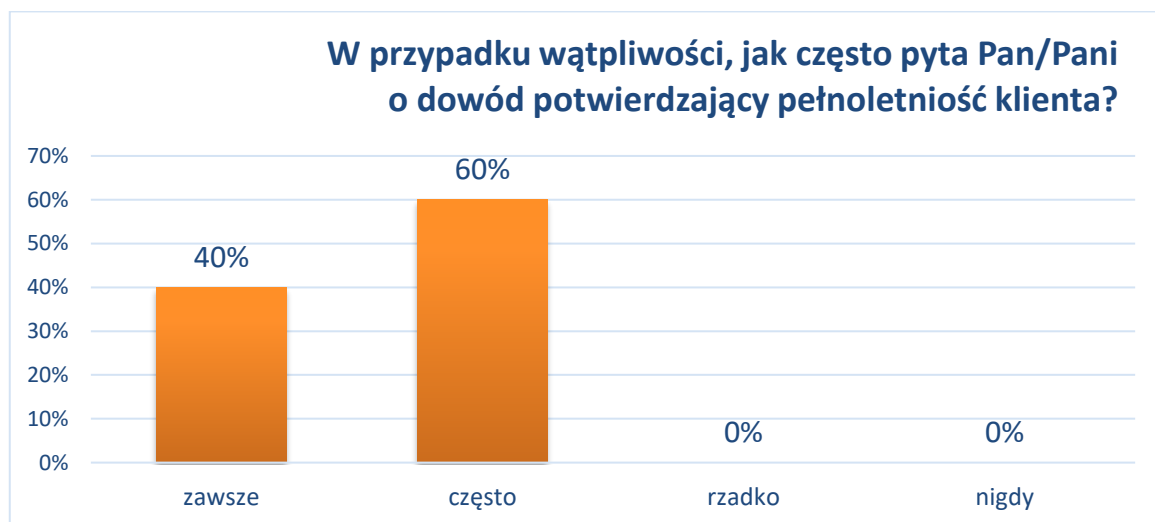

Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu osobom nieletnim pokazuje, że **95% badanych sprzedawców nigdy nie sprzedało alkoholu osobom, co do których miały podejrzenie, że są nieletnie, natomiast 5% nie jest pewna wieku osoby, której sprzedali alkohol.**

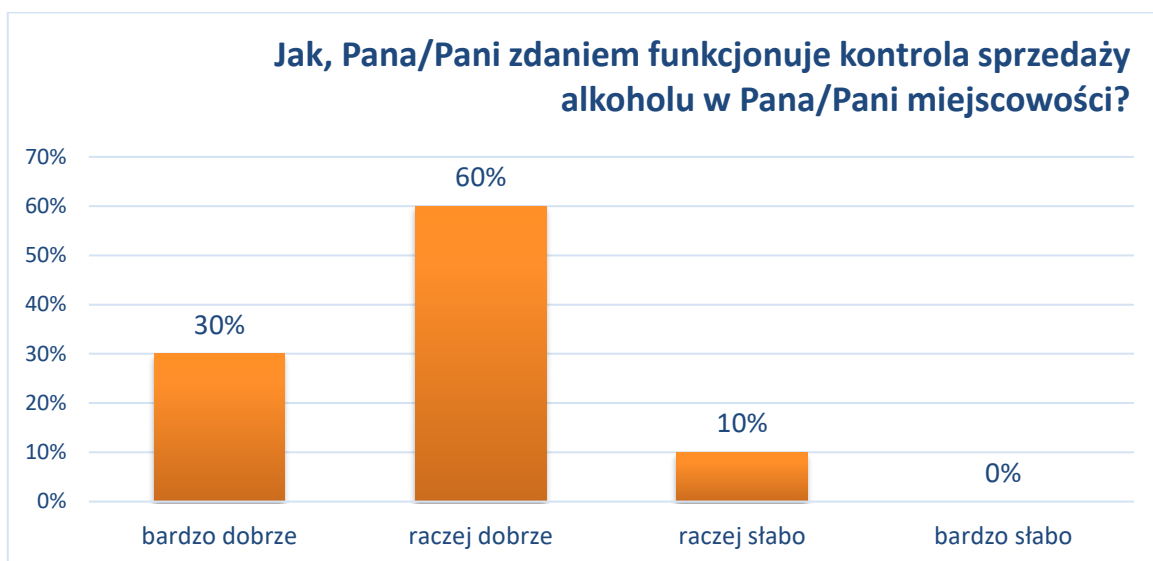

W przypadku wątpliwości, co do wieku, **40% badanych zawsze sprawdza dokumenty potwierdzające wiek**, często robi to pozostałe 60%.

W związku z powyższymi deklaracjami sprzedawców, należy przyjąć, że większość sprzedawców wykazuje się wystarczającą czujnością i asertywnością podczas sprzedaży alkoholu oraz wiedzą, także i prawną, z zakresu konsekwencji wynikających ze sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 r.ż.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Olecko. **90% badanych oceniło jej funkcjonowanie na raczej i bardzo dobre. Pozostałe 10% ocenia je raczej słabo.**

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

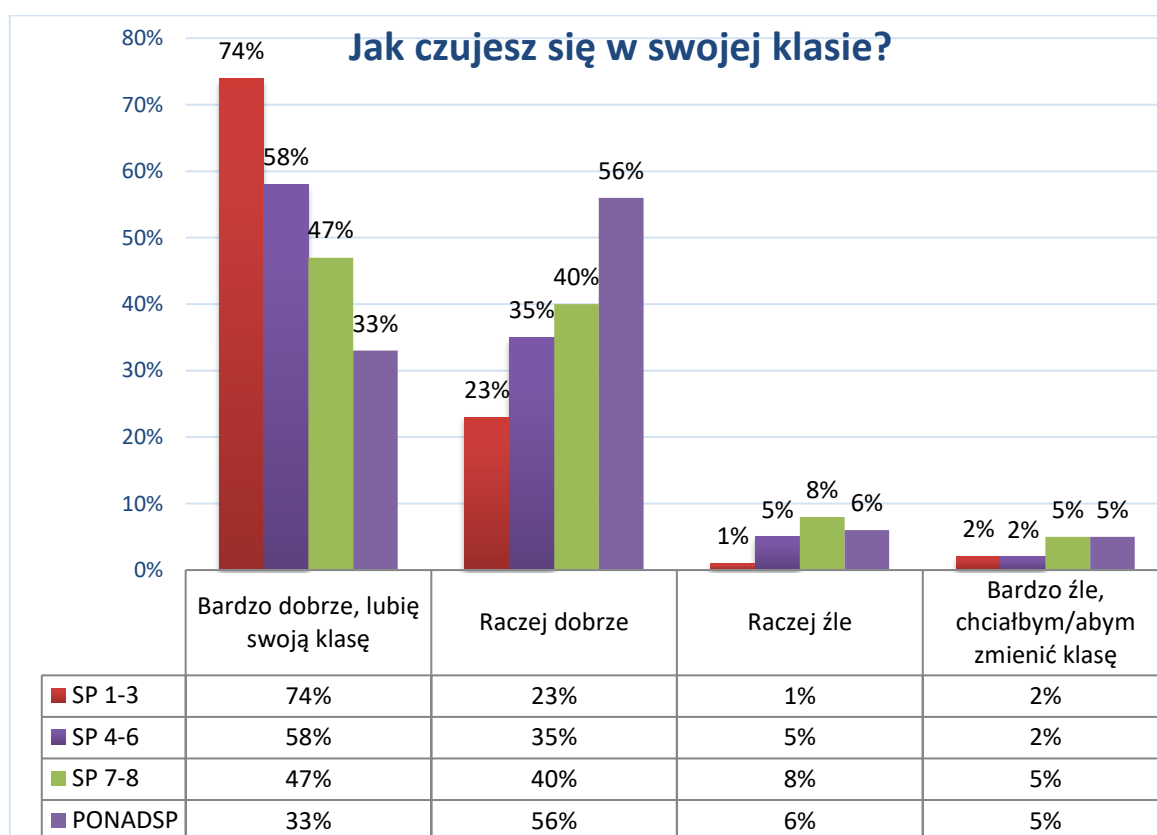
W badaniu wzięli uczniowie szkół podstawowych w przedziałach wiekowych: klasy 1-3, klasy 4-6 i klasy 7-8 oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych.

Liczebność grup badanych

Szkoły Podstawowe (1-3)	246
Szkoły Podstawowe (4-6)	380
Szkoły Podstawowe (7-8)	380
Szkoły ponadpodstawowe	422
ŁĄCZNIE	1428

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

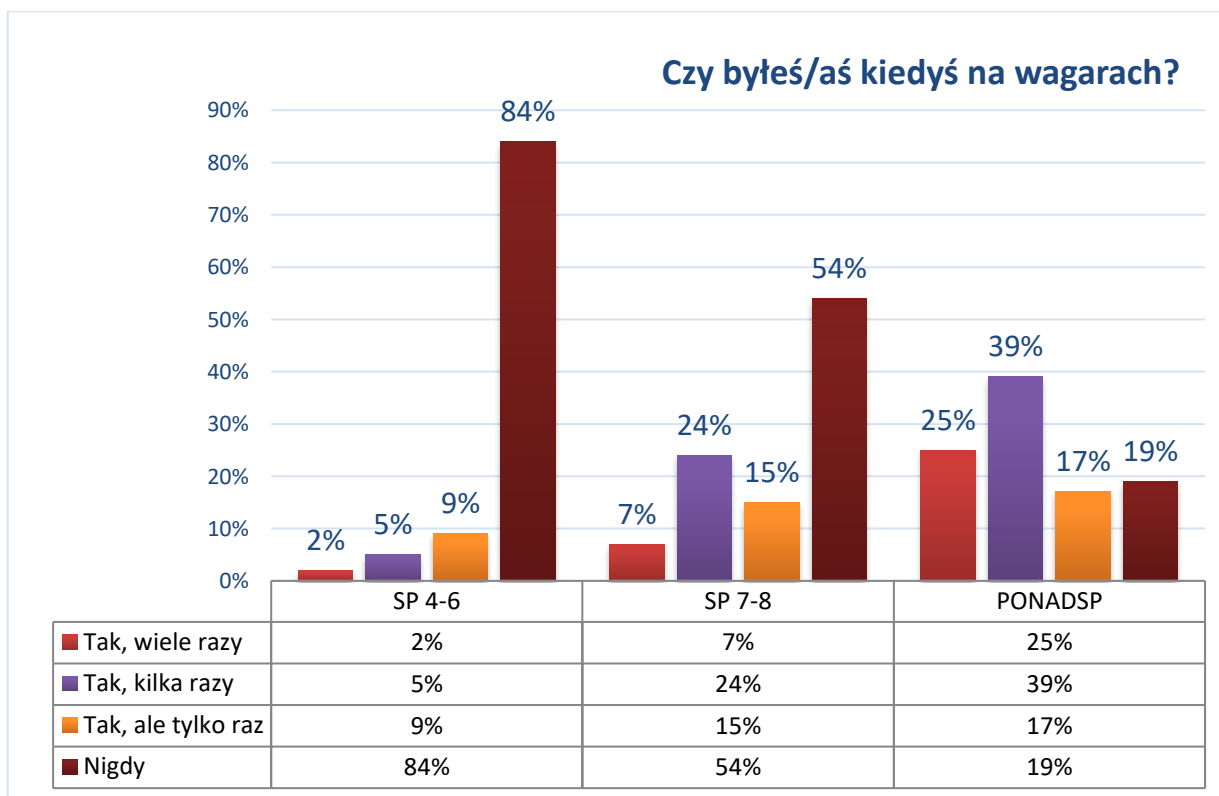
W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są zadowalające, ponieważ zdecydowana większość lubi swoją klasę i raczej czuje się w niej dobrze: uczniowie klas 1-3 - łącznie 97%¹⁰. Takiego samego zdania jest 93% uczniów klas 4-6, 87% uczniów klas 7-8 oraz 89% najstarszej młodzieży. Jednakże 2% uczniów w klasach 1-3, 1% w klasach 4-6 i 4% w klasach 7-8 oraz 5% uczniów szkół ponadpodstawowych przeciwne określa swoje odczucia – do tego stopnia, że chcieliby zmienić klasę.

¹⁰ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę i raczej dobrze.*

Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania w poszczególnych grupach odzwierciedlają tendencję związaną z rozwojem wiekowym. **Uczniowie klas 4-6 szkół podstawowych, którzy nigdy nie byli na wagarach stanowią 84%. Odsetek osób nie wagarujących maleje w klasach 7-8 szkół podstawowych do 54% oraz do 19% wśród najstarszych uczniów. Uczniowie szkół podstawowych najczęściej wagarowali raz (SP 4-6 – 9%, SP 7-8 – 15%) lub tylko kilka razy (SP 4-6 – 5%, SP 7-8 – 24%), natomiast starszej młodzieży zdarzało się to kilka razy (39%) lub wielokrotnie (25%).**

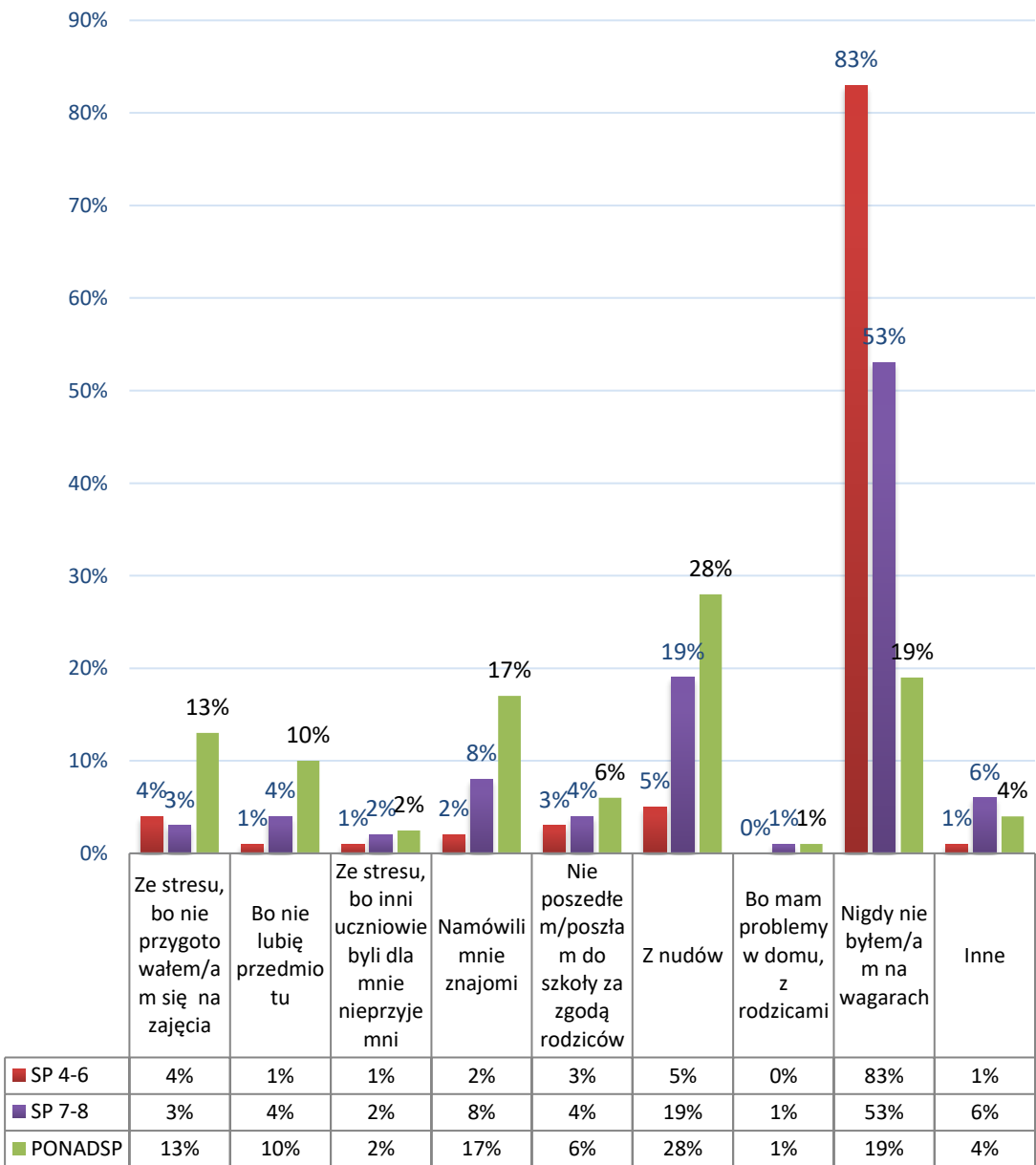
Uczniowie klas 1-3 zapytani zostali czy chętnie chodzą do szkoły. 84% z nich odpowiedziało, że tak.

Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić. Na pytanie (wielokrotnego wyboru) „*Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?*” uzyskaliśmy odpowiedzi jak poniżej.

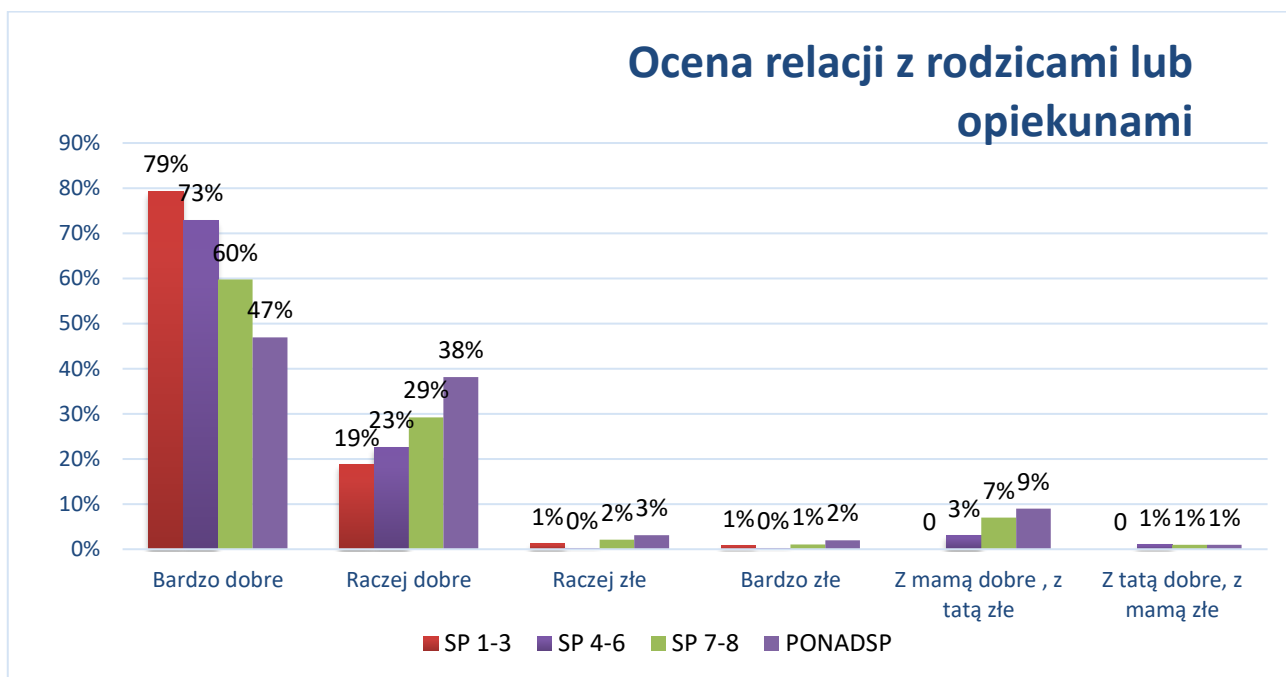
Uczniowie gminy Olecko najczęściej jako powód samowolnego opuszczania zajęć wskazywali nudę (SP 4-6 – 5%, SP 7-8 – 19%; PONADSP – 28%), namówienie przez znajomych (SP 4-6 – 2%, SP 7-8 – 8%; PONADSP – 17%) oraz ze stresu z powodu nieprzygotowania do zajęć (SP 4-6 – 4%, SP 7-8 – 3%; PONADSP – 13%). Zauważalna część uczniów nie poszła do szkoły za zgodą rodziców (SP 4-6 – 3%, SP 7-8 – 4%; PONADSP – 6%). Uczniowie klas 1-3 zostali zapytani w inny sposób o powody niepojawienia się w szkole. Pytanie brzmiało: „jeżeli czasami nie chcesz iść do szkoły, to jakie są tego powody?”. 47% z nich odpowiedziało, że nie chce im się wychodzić z domu. 26% wskazało tęsknotę za rodzicami, a 9% brak odrobionego zadania domowego. Pozostałe powody to między innymi nienauczenie się na sprawdzian (8%), strach przed innymi uczniami (4%) i nauczycielami (2%).

Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?

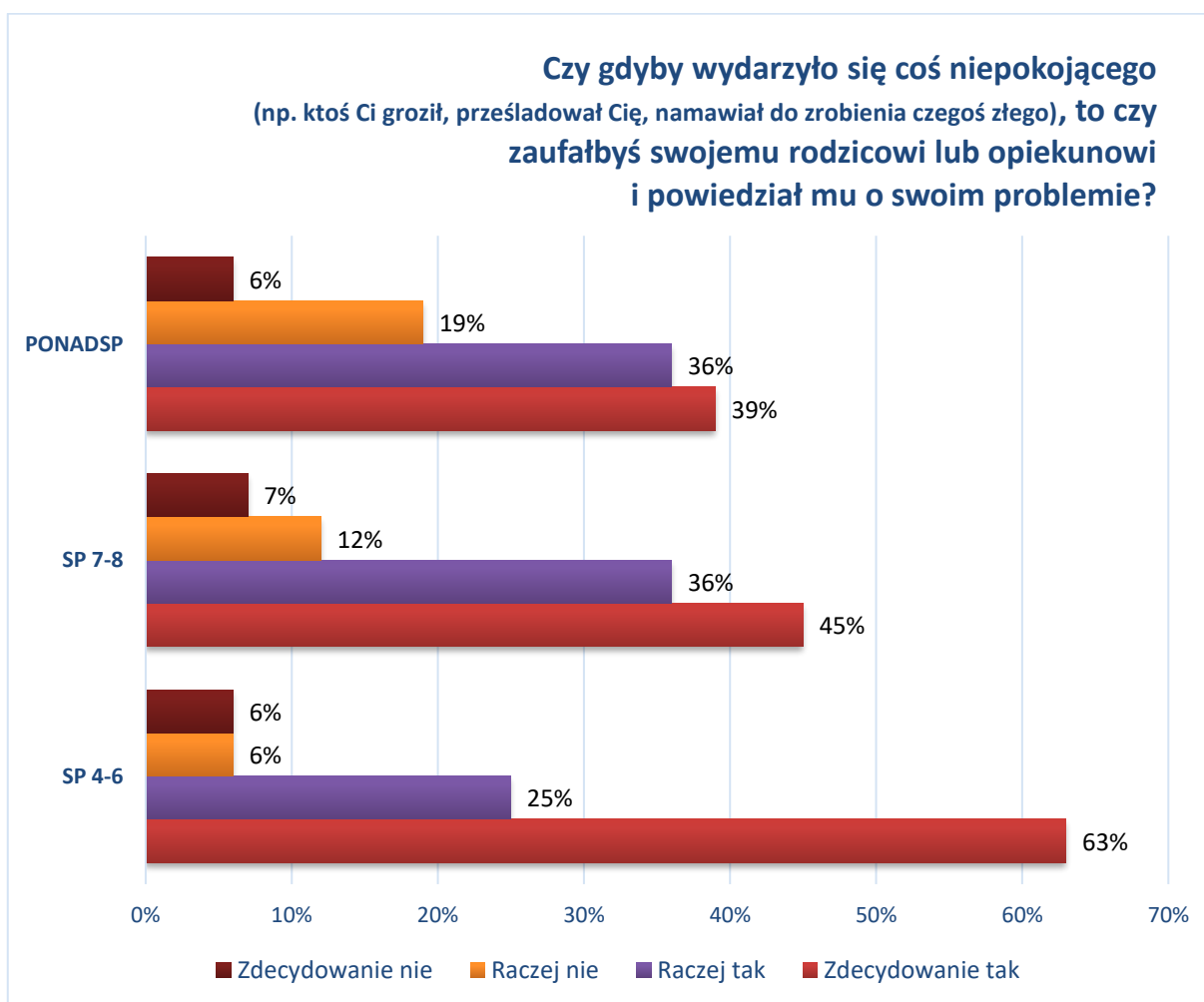

Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią dla nich oparcie i źródło wiedzy. **Uczniowie gminy Olecko deklarują bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami (SP 1-3 – 98%, 4-6 – 96%; SP 7-8 – 89%; PONADSP – 85%).**

Dobre relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic – nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.

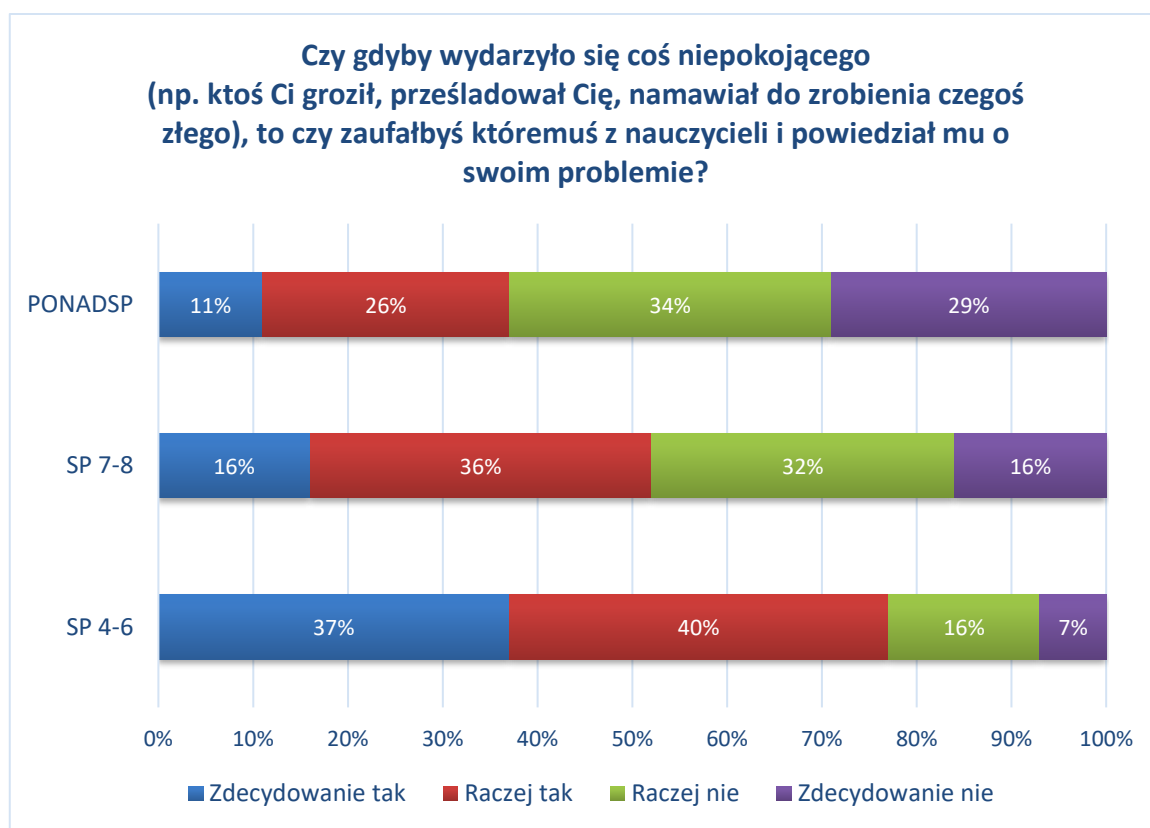

Równie obiecujące są wyniki dotyczące poziomu zaufania do rodzica/opiekuna w wypadku przeżywania poważnego problemu. **Łącznie 88% uczniów klas młodszych oraz 81% uczniów klas starszych szkoły podstawowej i 75% najstarszej młodzieży chciałoby lub raczej chciałoby podzielić się swoimi wątpliwościami z rodzicami.**

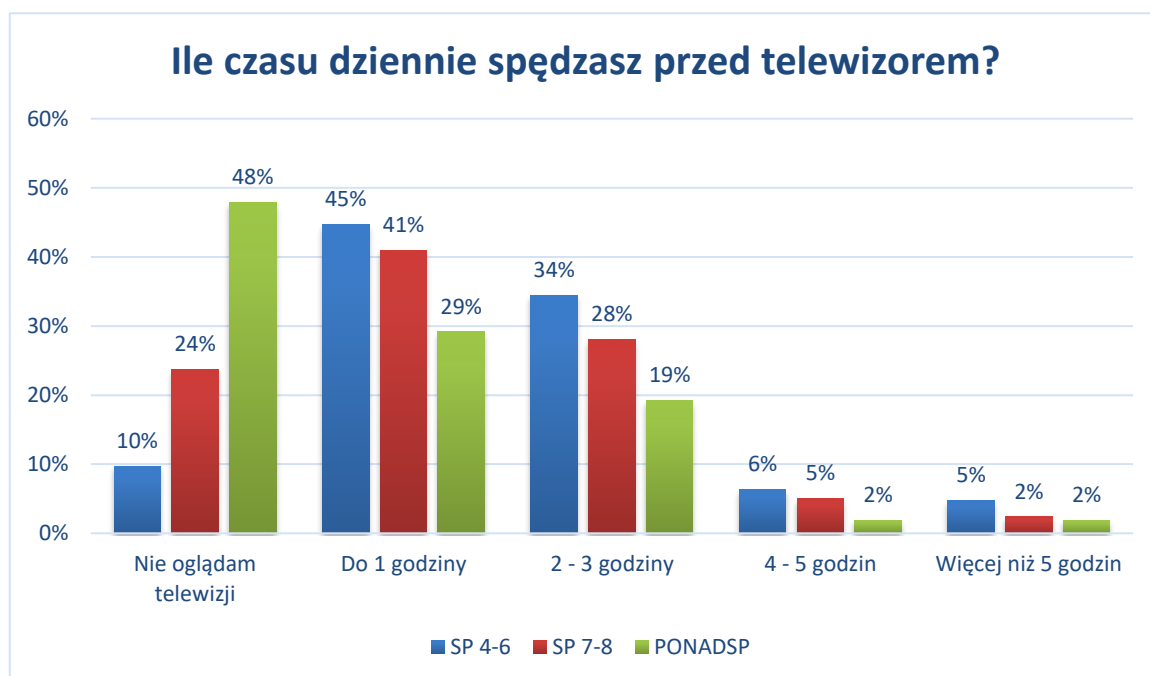

Następnie zadaliśmy uczniom podobne pytanie, z tym, że tym razem grupą dorosłych, co do których uczniowie mieli się ustosunkować w kontekście **odczuwanego poziomu zaufania**, byli **nauczyciele**. Wraz z wiekiem uczniów zauważalnie on spada. Dzieci i młodzież gminy Olecko rzadziej po poradę czy pomoc zgłosiliby się do nauczyciela niż do rodzica.

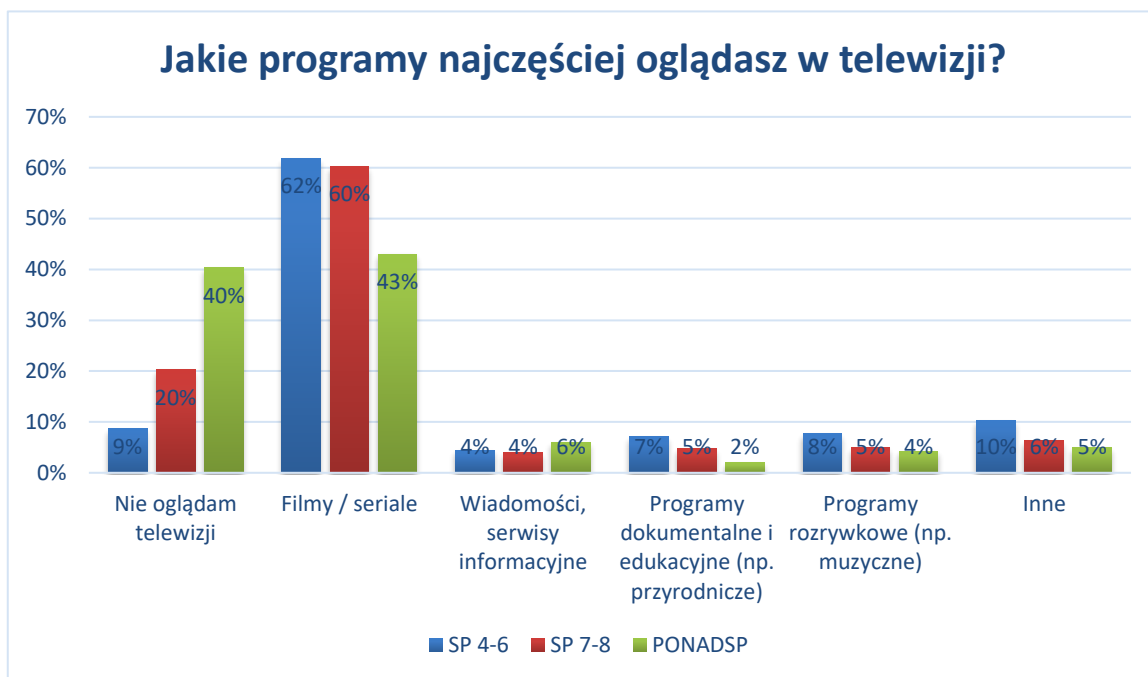
Łącznie odpowiednio 77% uczniów klas 4-6 szkół podstawowych obdarzyłoby zaufaniem pedagogów oraz 52% uczniów klas 7-8 i 39% młodzieży szkół ponadpodstawowych. Spadek zaufania wśród starszej młodzieży jest zauważalny.

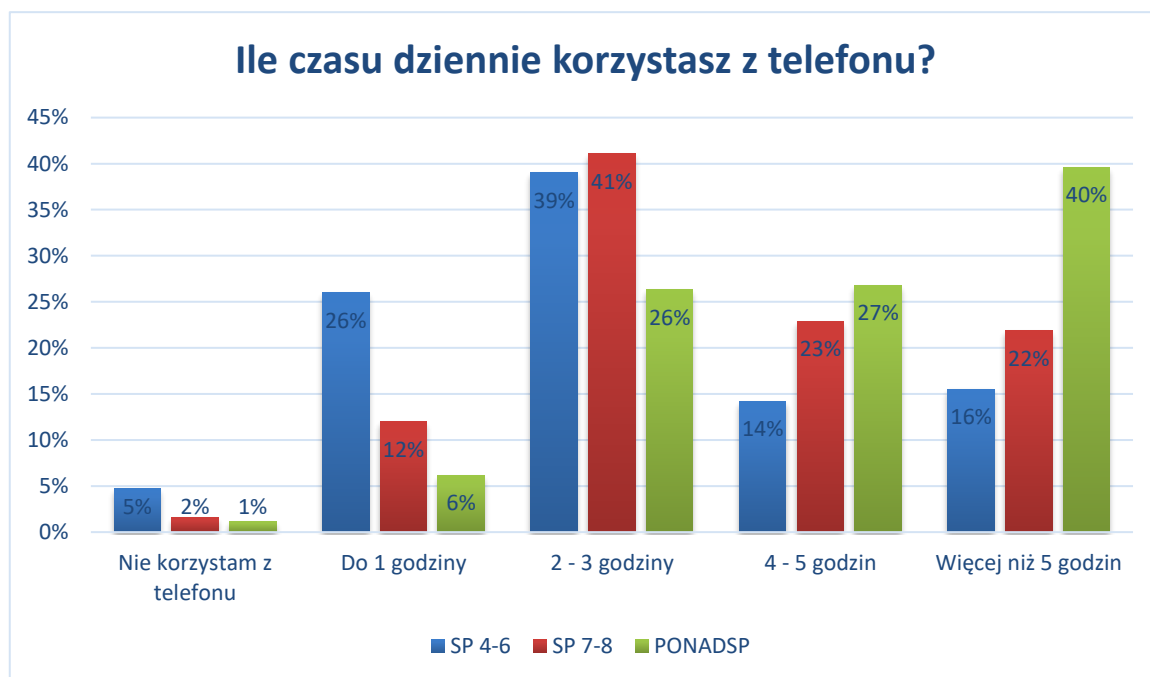
Zapytaliśmy uczniów o czas jaki spędzają dziennie przed telewizorem. Wraz z wiekiem rośnie odsetek uczniów, którzy nie oglądają telewizji wcale (SP 4-6 – 10%; SP 7-8 – 24%; PONADSP – 48%). Popularnością cieszyły się odpowiedzi *do 1 godziny* (SP 4-6 – 45%; SP 7-8 – 41%; PONADSP – 29%) oraz *2-3 godziny* (SP 4-6 – 34%; SP 7-8 – 28%; PONADSP – 19%). Niewielka część uczniów (SP 4-6 – 6%; SP 7-8 – 5%; PONADSP – 2%) spędza przed telewizorem 4-5 godzin, a porównywalna ilość deklaruje, że ten czas to nawet więcej niż 5 godzin dziennie (SP 4-6 – 5%; SP 7-8 – 2%; PONADSP – 2%).\

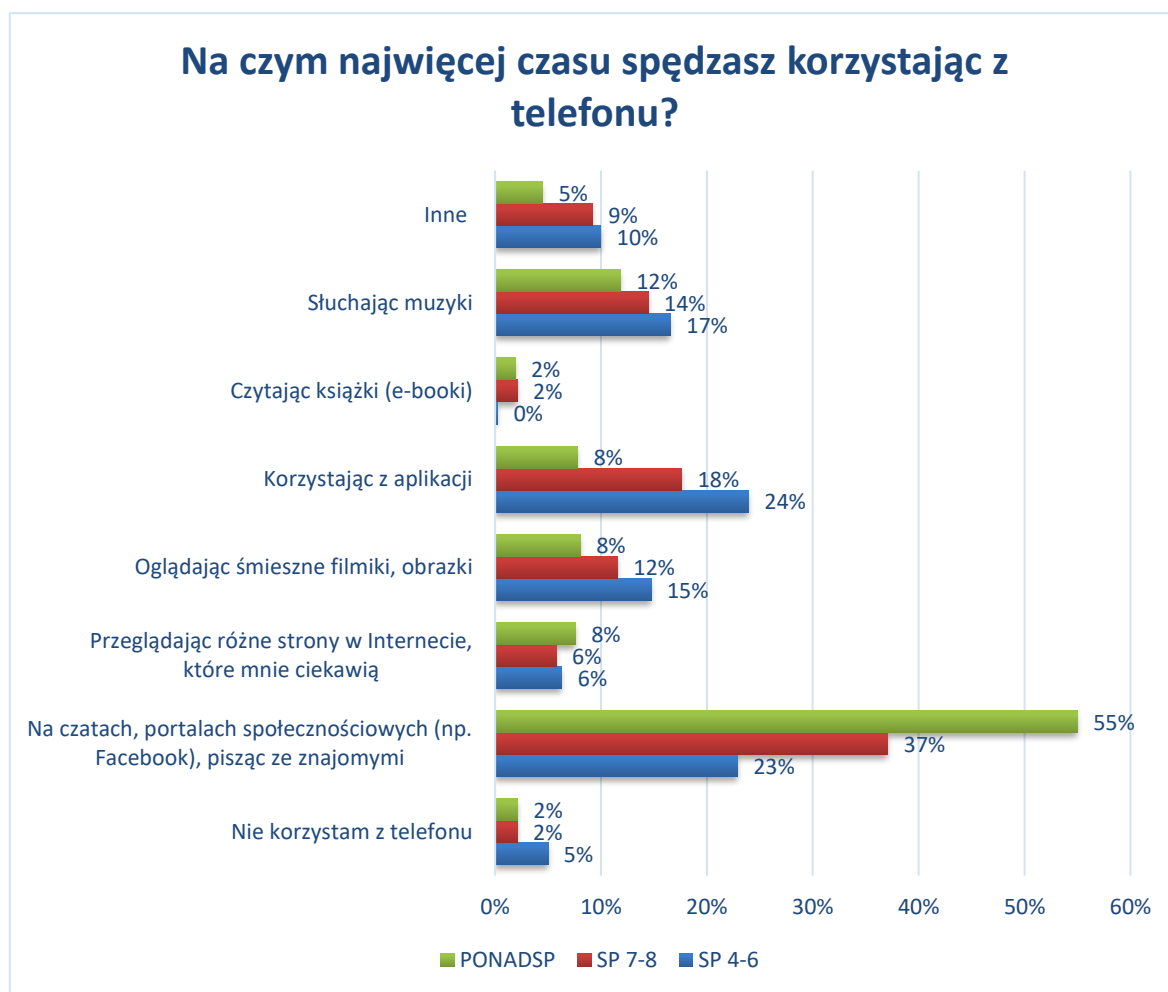
Większość uczniów (SP 4-6 – 62%; SP 7-8 – 60%; PONADSP – 43%) w telewizji najczęściej ogląda filmy i seriale. Pozostałe odpowiedzi cieszyły się porównywalną popularnością. Programy rozrywkowe ogląda 8% uczniów klas 4-6, 5% uczniów klas 7-8 i 4% uczniów szkół ponadpodstawowych. Programy dokumentalne i edukacyjne ogląda 7% uczniów klas 4-6, 5% uczniów klas 7-8 oraz 2% uczniów klas ponadpodstawowych. Wiadomości cieszą się nieznacznie większą popularnością wśród starszych uczniów (5% - PONADSP) niż u młodszych (SP 4-6 i SP 7-8 – 4%).

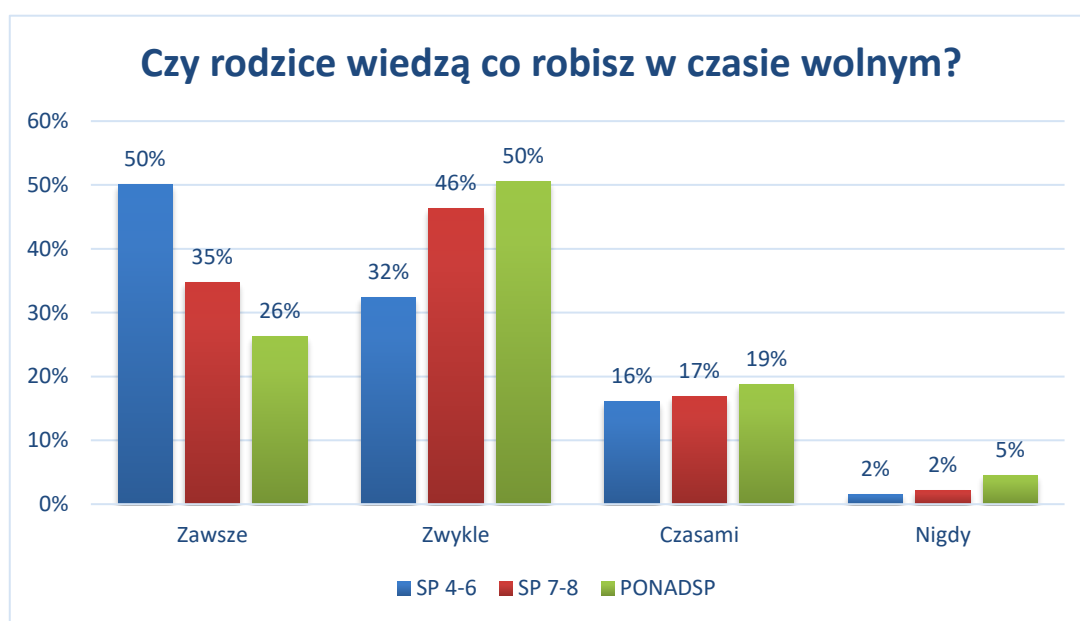
Zapytani o czas codziennego korzystania z telefonu uczniowie klas 4-6 najczęściej wskazywali 2-3 godziny (39%). W drugiej kolejności był to czas do 1 godziny (26%). 14% uczniów klas 4-6 deklaroowało, że korzysta z telefonu od 4 do 5 godzin dziennie, a dla 16% ten czas jest dłuższy niż 5 godzin. **Starsi uczniowie szkół podstawowych klas 7-8 najczęściej wybierali odpowiedź 2-3 godziny (41%).** 23% uczniów klas 7-8 SP deklaroowało, że korzysta z telefonu 4-5 godzin dziennie, a dla 22% ten czas wynosi więcej niż 5 godzin. **Wśród najstarszych uczniów, w klasach ponadpodstawowych najpopularniejszą odpowiedzią była deklaracja, że z telefonu korzystają więcej niż 5 godzin dziennie (40%).** To wyraźna odróżnia ich od młodszych uczniów. 26% najstarszych badanych uczniów korzysta z telefonu 2-3 godziny dziennie, a 27% od 4 do 5 godzin.

Zapytani o najczęstsze powody korzystania z telefonu uczniowie wskazali na obecność na czatach, portalach społecznościowych i korespondencję ze znajomymi (SP 4-6 – 23%; SP 7-8 – 37%; PONADSP – 55%). Kolejnymi popularnymi odpowiedziami były słuchanie muzyki (SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 14%; PONADSP – 12%), korzystanie z aplikacji (SP 4-6 – 24%; SP 7-8 – 18%; PONADSP – 8%) oraz oglądanie śmiesznych filmików i obrazków (SP 4-6 – 15%; SP 7-8 – 12%; PONADSP – 8%).

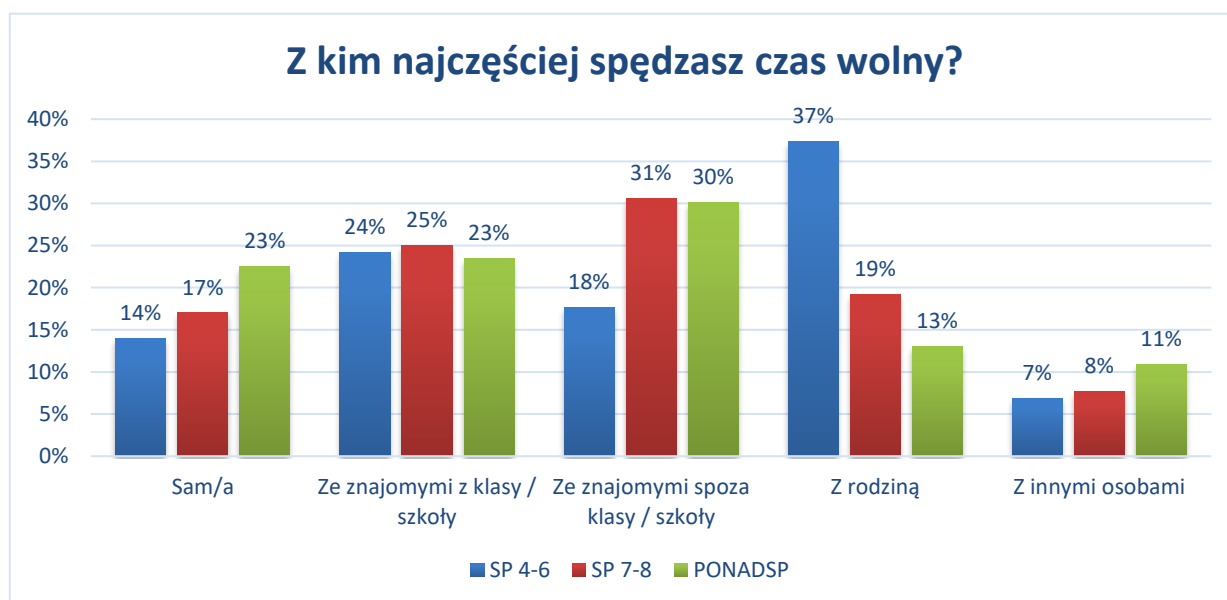

Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie pasje i zainteresowania oraz dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią dla nich oparcie i źródło wiedzy. **Byliśmy ciekawi jak wolny czas spędzają uczniowie szkół gminy Olecko i jaką wiedzę na ten temat posiadają ich opiekunowie.** Aspektem, o który pytaliśmy najpierw w ankiecie była **kontrola rodzicielska**. Zgodnie z przewidywaniami wiedze na temat aktywności podejmowanych przez ich dzieci posiadają głównie rodzice **młodszych uczniów**

Połowa uczniów klas 4-6 zadeklarowała, że rodzice zawsze mają taką wiedzę. 32% odpowiedziało, że zwykle wiedzą, 16%, że czasami, a 2%, że nigdy. **Wśród starszych uczniów (7-8 SP) najczęstszą odpowiedzią było, że rodzice zwykle mają taką wiedzę (46%),** 35% odpowiedziało, że zawsze wiedzą, 17%, że czasami, a 2%, że nigdy. **Najstarsi uczniowie z klas ponadpodstawowych deklarowali najczęściej, że rodzice zwykle wiedzą co robią w wolnym czasie (50%),** 26% odpowiedziało, że zawsze wiedzą, 19%, że czasami. 5% uczniów klas ponadpodstawowych deklaruje, że rodzice nigdy nie wiedzą co robią w wolnym czasie.

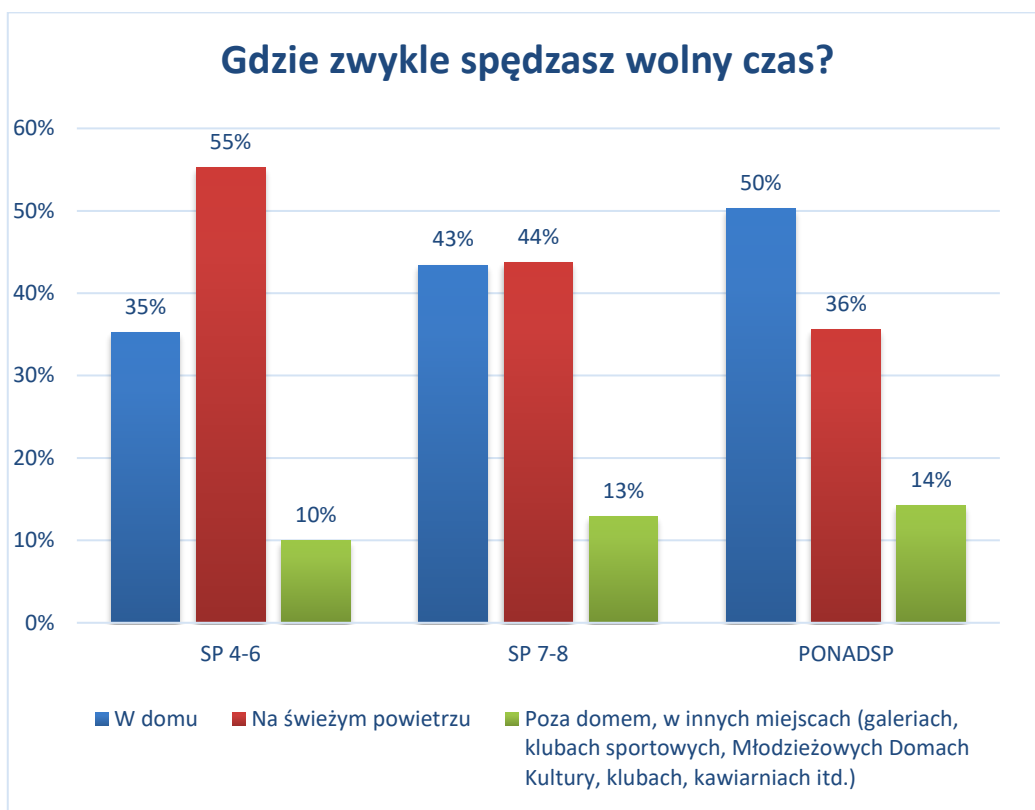
Interesowało nas również **środowisko, w którym młodzi badani z gminy Krasocin spędzają swoje wolne chwile**. Zapytani o to z kim najczęściej spędzają czas wolny uczniowie klas 4-6 SP odpowiedzieli, że z rodziną (37%), ze znajomymi z klasy/szkoły (24%), ze znajomymi spoza klasy/szkoły (18%), w samotności (14%) lub z innymi osobami. Uczniowie klas 7-8 SP oraz klas ponadpodstawowych najwięcej czasu spędzają ze znajomymi spoza szkoły (SP 7-8 - 31%; PONADSP – 30%) oraz ze szkoły i klasy (SP 7-8 - 25%;), z rodziną (19%), w samotności (17%) oraz z innymi osobami (8%).

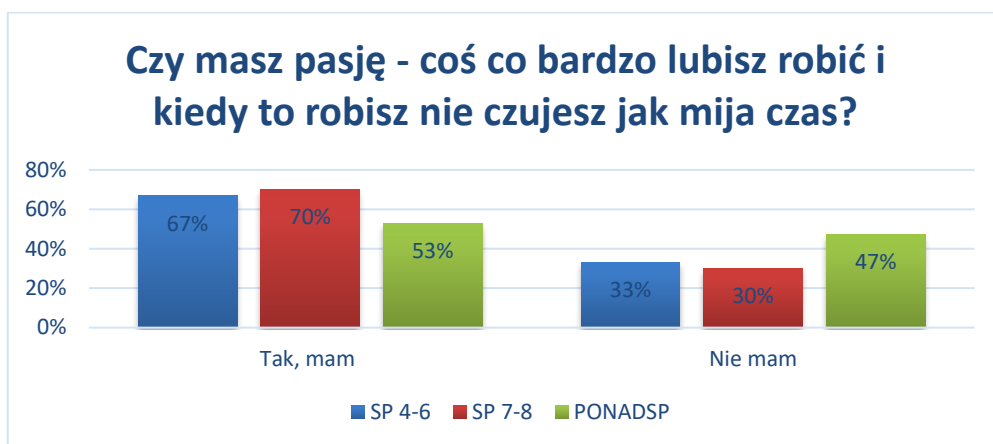
Pytanie o to czy uczniowie mają jakieś obowiązki w domu spotkało się z podobnymi odpowiedziami w każdej grupie uczniów. **87% uczniów klas 4-6, 89% uczniów klas 7-8 oraz 85% uczniów klas ponadpodstawowych deklaruje, że ma w domu obowiązki.** Zdania przeciwnego jest 13% najmłodszych uczniów klas 4-6, 11% uczniów klas 7-8 oraz 15% uczniów klas ponadpodstawowych.

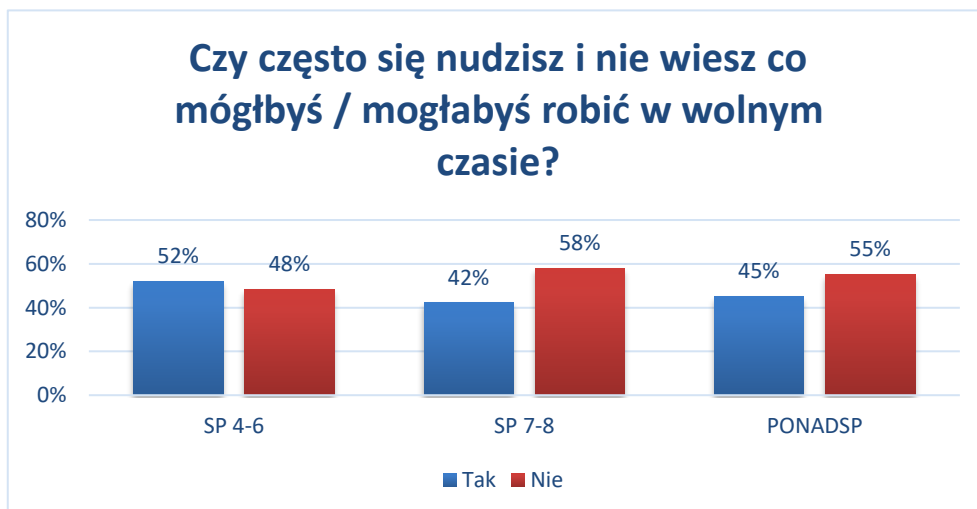
Zapytani o miejsce spędzania wolnego czasu uczniowie częściej wybierali dom (SP 4-6 – 35%; SP 7-8 – 43%; PONADSP – 50%) i świeże powietrze (SP 4-6 – 55%; SP 7-8 – 44%; PONADSP – 36%), natomiast rzadziej inne miejsce poza domem - galerie, kluby sportowe, kluby, kawiarnie, domy kultury (SP 4-6 – 10%; SP 7-8 – 13%; PONADSP – 14%).

Zapytaliśmy uczniów, czy jest jakaś czynność, która pochłaniałaby ich na tyle, że nie czuliby, jak mija czas. Okazuje się, że ten stan jest powszechnym doświadczeniem wśród uczniów szkół podstawowych – **w większości zadeklarowali posiadanie pasji (SP 4-6 – 67%; SP 7-8 – 70%)**. Wśród odpowiedzi najczęściej powiały się różnego rodzaju **dyscypliny sportowe oraz taniec, śpiew, muzyka oraz rysunek**. Nie należy bagatelizować faktu, że średnio co trzeci uczeń klas 4-6 oraz prawie połowa uczniów klas szkół ponadpodstawowych nie posiada zajęcia, które by go pasjonowało i zajmowało czas wolny.

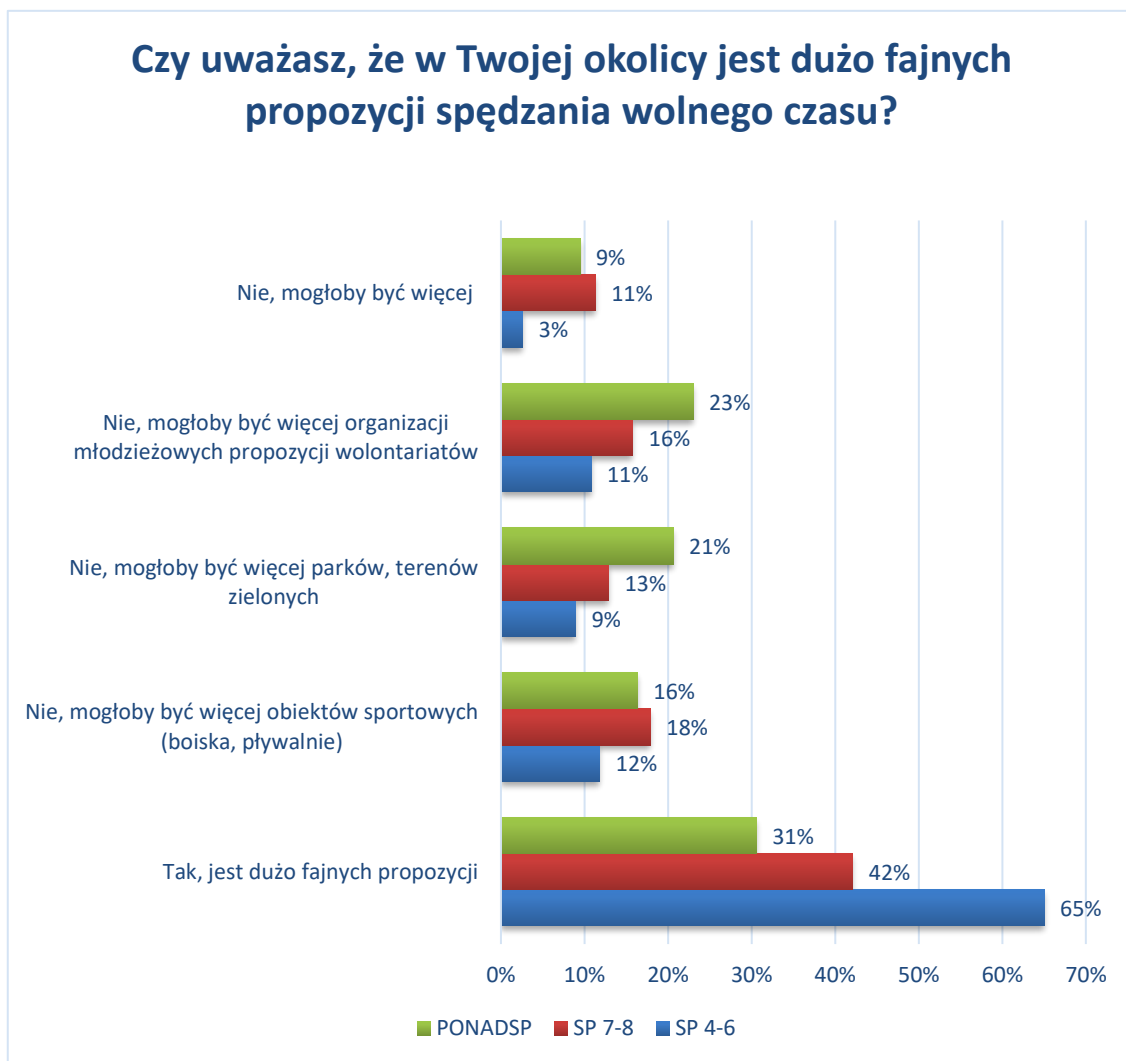

Pytanie o to czy uczniowie często się nudzą i nie wiedzą co mogliby robić w wolnym czasie w każdej grupie wiekowej przyniosło zrównoważone odpowiedzi i podzieliło uczniów dość równomiernie. 52% uczniów klas 4-6 przyznało, że często się nudzi, podobnie odpowiedziało 42% uczniów klas 7-8 oraz 45% uczniów klas ponadpodstawowych.

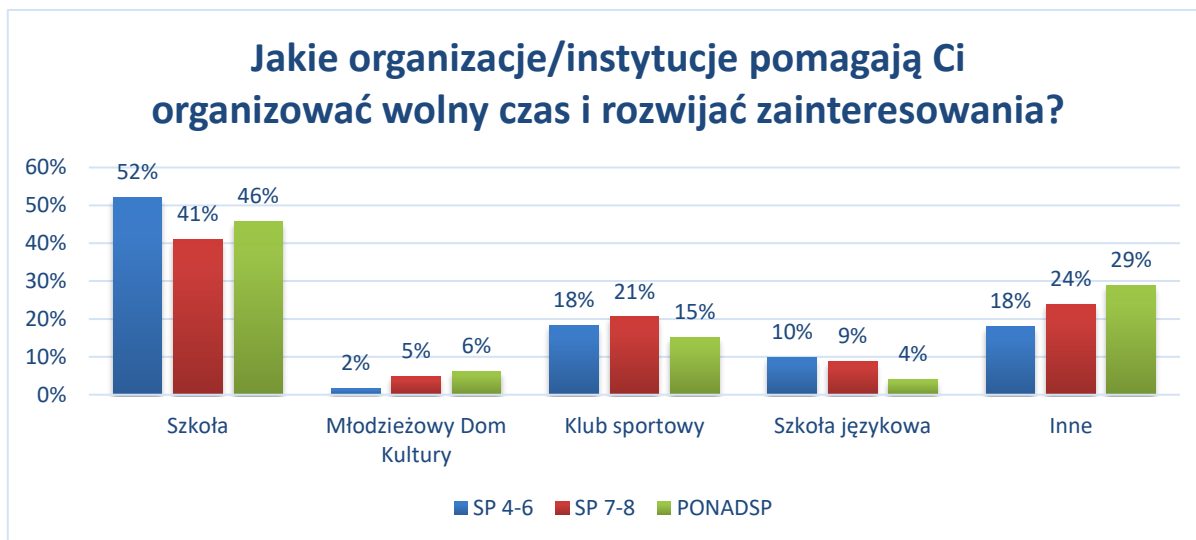
W kolejnym pytaniu chcąc zgłębić temat i dowiedzieć się, czy brak deklarowanej pasji wynika z subiektywnego poczucia niewielkiej oferty zajęć pozalekcyjnych zapytaliśmy uczniów - „Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie, to co mogłoby być lepiej?”. Zadowolenie z obecnej oferty deklaruje aż 65% uczniów klas 4-6, 42% ich starszych kolegów z klas 7-8 oraz 31% uczniów klas ponadpodstawowych. **Najczęściej wybieraną propozycją wśród**

młodszych uczniów na poszerzenie możliwości spędzania czasu w swojej okolicy było zwiększenie ilości obiektów sportowych (SP 4-6 - 12%, SP 7-8 - 18%). W następnej kolejności pojawiały się parki i tereny zielone, miejsca umożliwiające wolontariat (PONADSP - 23%).

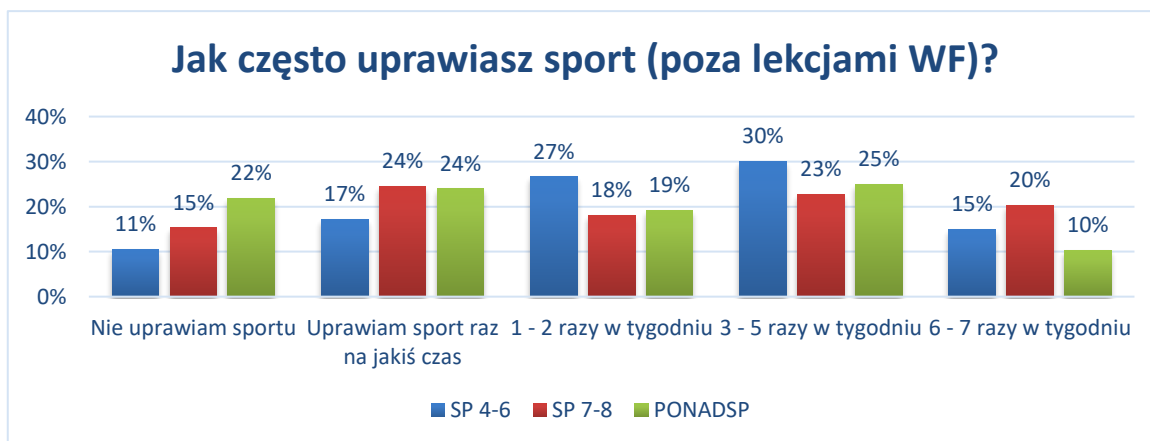

Zapytaliśmy uczniów jakie organizacje lub instytucje pomagają im organizować wolny czas i rozwijać zainteresowania. Dla każdej grupy wiekowej taką instytucją była przede wszystkim szkoła (SP 4-6 - 52%; SP 7-8 - 41%; PONADSP - 46%). Kolejne

odpowiedzi wskazywały na kluby sportowy i szkołę językową oraz inne instytucje (SP 4-6 – 18%; SP 7-8 – 24%; PONADSP – 29%).

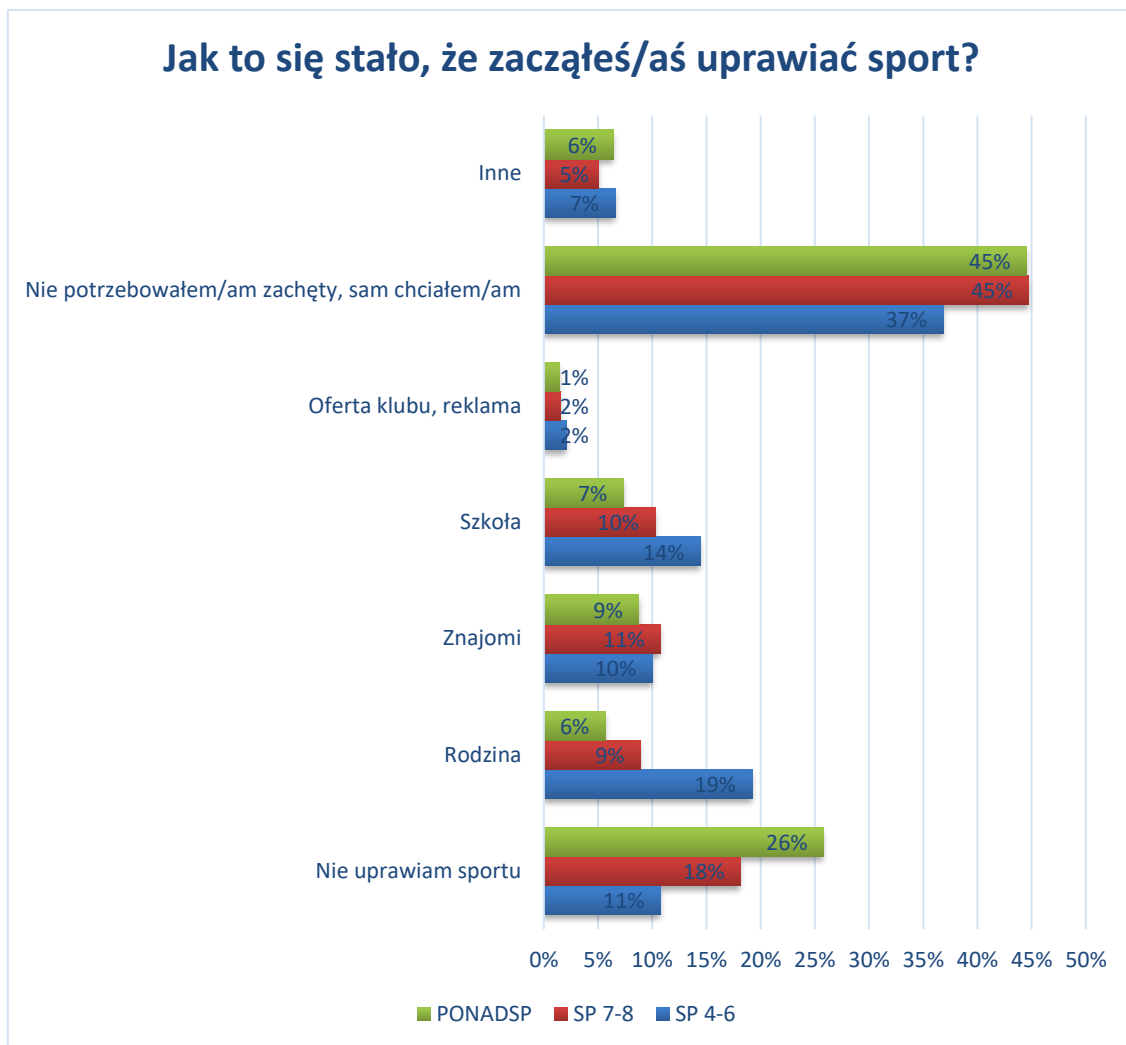

Kolejne pytania dotyczyły rozpoznania wobec postaw uczniów wobec sportu. Prawie jedna trzecia uczniów klas 4-6 (31%) uprawia sport 3-5 razy w tygodniu poza lekcjami wychowania fizycznego. Tej samej odpowiedzi udzieliło 25% uczniów klas ponadpodstawowych oraz 23% uczniów klas 7-8.

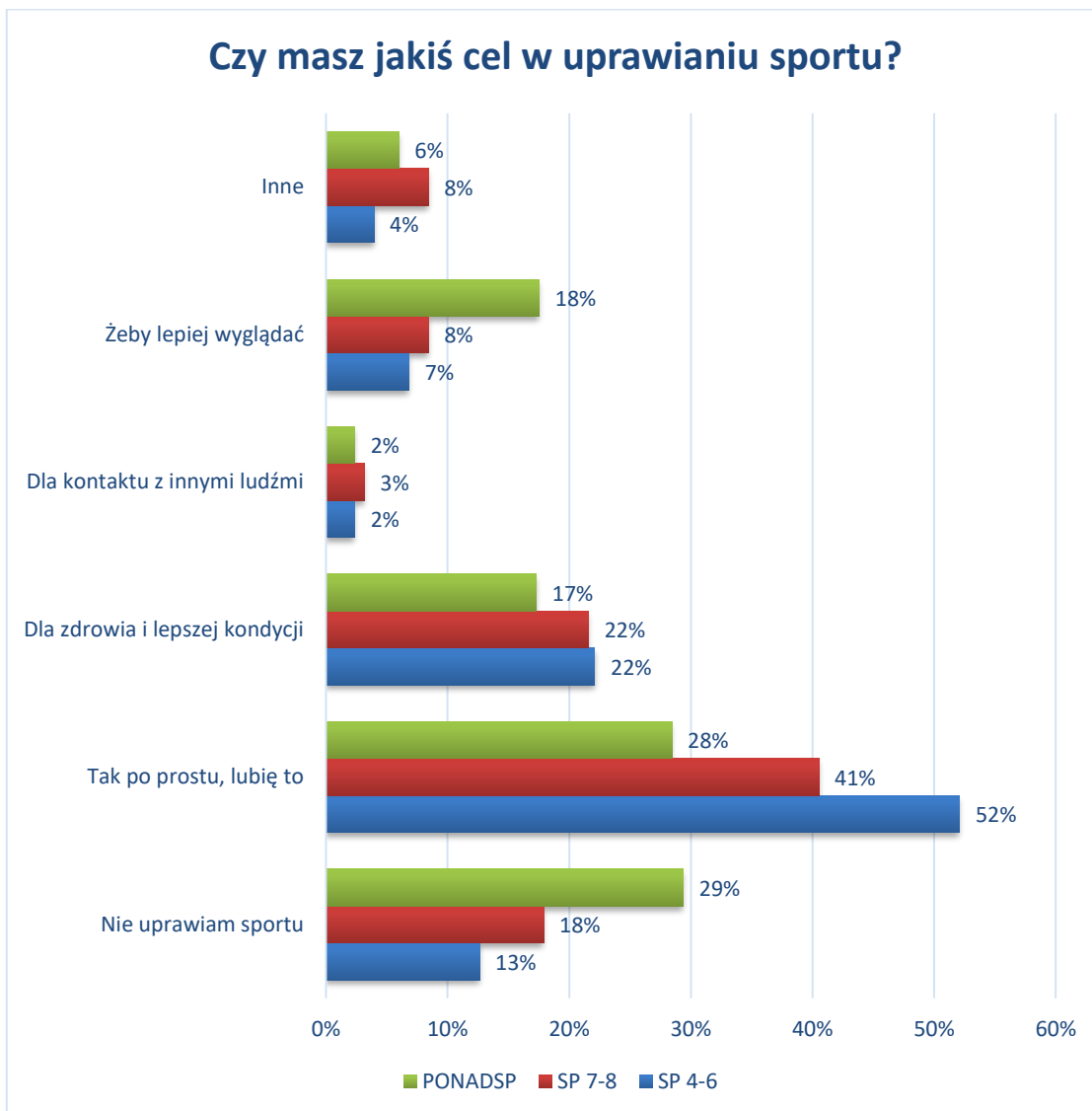

Zapytani o to jak to się stało, że zaczęli uprawiać sport prawie połowa uczniów klas 7-8 oraz klas ponadpodstawowych (po 45%) zadeklarowała, że nie potrzebowała zachęty, wynikało to z własnych chęci. Była to także najpopularniejsza odpowiedź wśród uczniów klas 4-6. Innych namówili znajomi, rodzina i szkoła. Warto

zauważyć, że około jedna czwarta uczniów klas ponadpodstawowych (26%) nie uprawia sportu. Podobnie deklaruje 14% klas 7-8 oraz 11% uczniów klas 4-6.

Zapytaliśmy uczniów gminy Olecko czy mają jakiś cel w uprawianiu sportu. Najpopularniejszą odpowiedzią w każdej grupie wiekowej była deklaracja, że robią to tak po prostu, ponieważ to lubią (SP 4-6 – 52%, SP 7-8 – 41%, PONADSP – 28%). Pozostali robią to dla zdrowia, lepszej kondycji, aby lepiej wyglądać oraz z innych powodów.

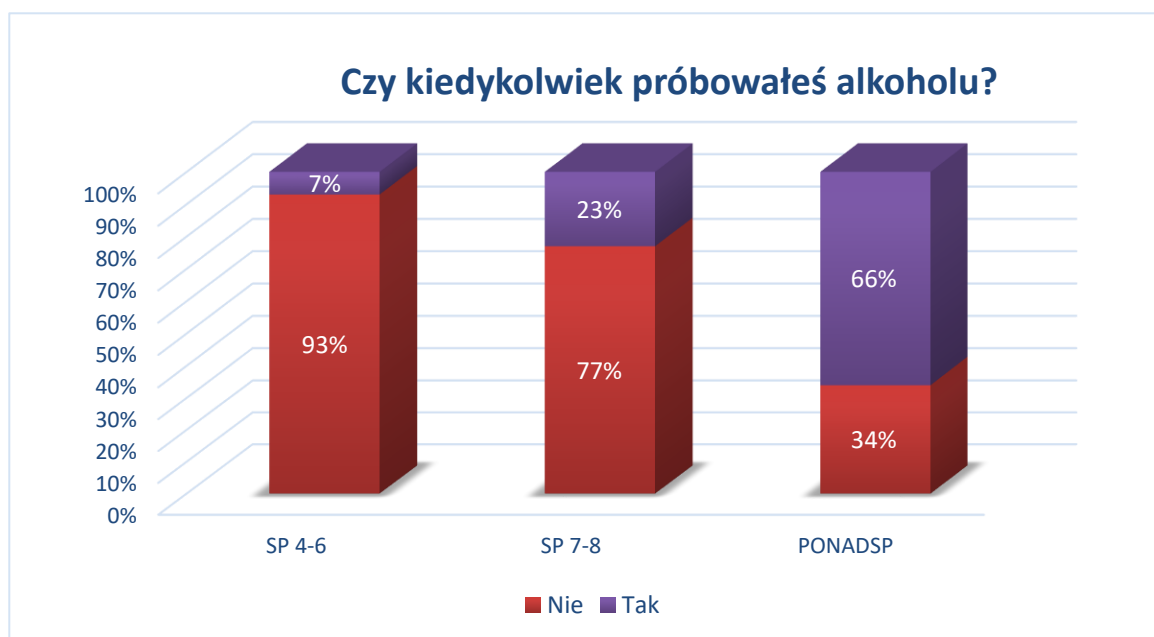

WYNIKI

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

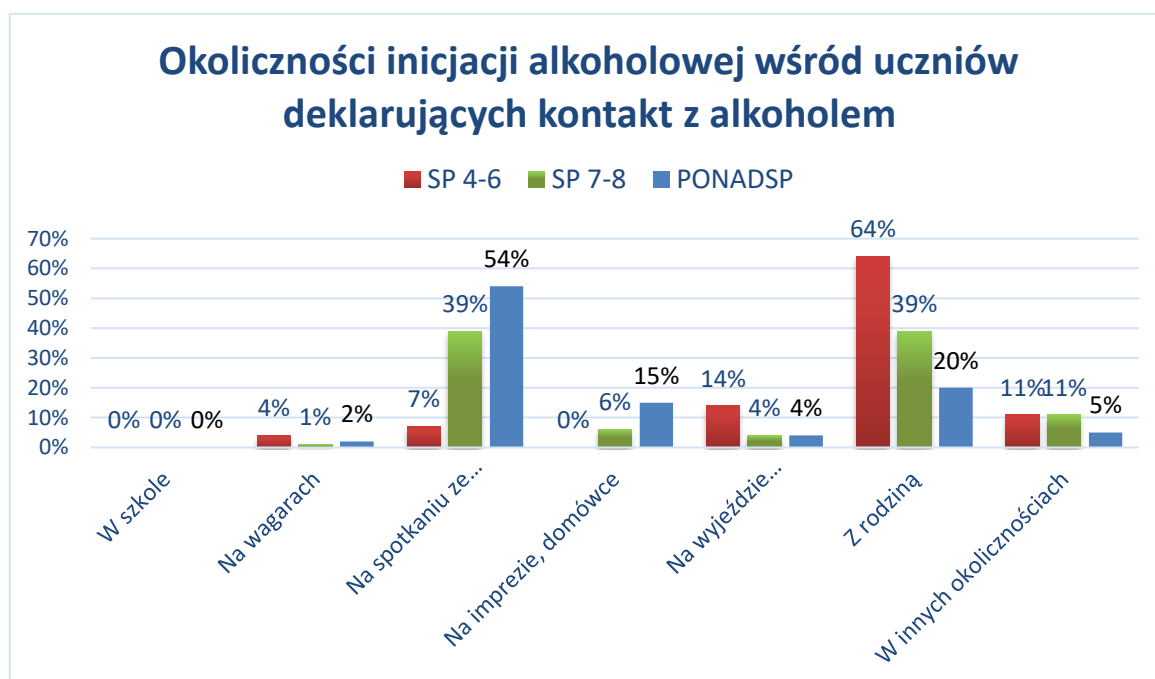
Według badań „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną” opartych na Europejskim Programie Badań Ankietowych w Szkołach ESPAD z 2019r.¹¹ napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków.

Inicjację alkoholową ma za sobą: 7% badanych uczniów klas młodszych SP, 23% uczniów klas starszych SP i 66% najstarszej młodzieży.

¹¹ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r.*; KBPN, PARPA; Warszawa 2020.

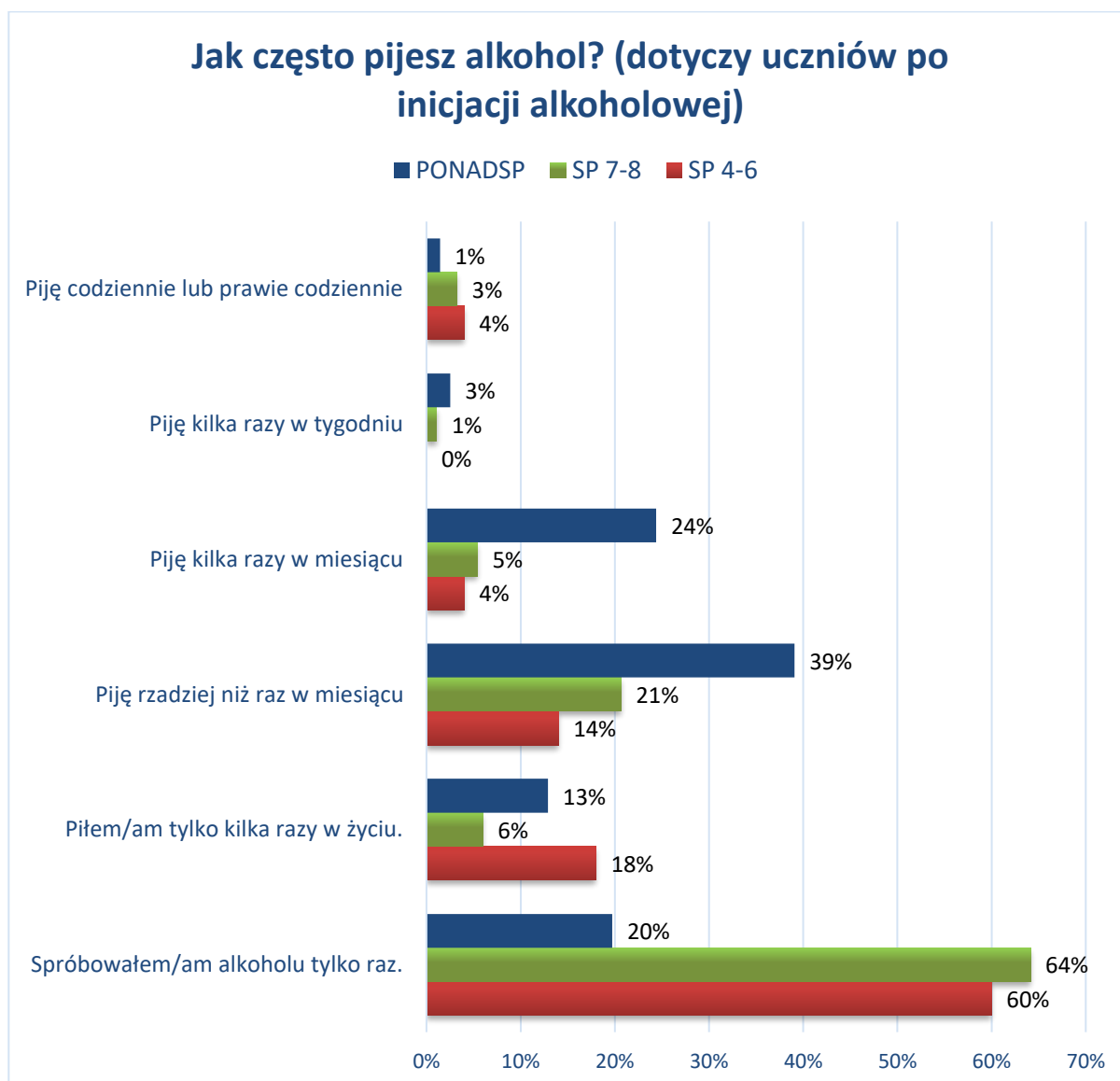
Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej wśród uczniów szkoły podstawowej, którzy zadeklarowali, że mieli kontakt z alkoholem jest towarzystwo rodziny (SP 4-6 – 64%; SP 7-8 – 39%). Starsi uczniowie wskazywali również spotkania ze znajomymi (SP 7-8 – 39%; PONADSP – 54%) oraz imprezę, domówkę (SP 7-8 – 6%; PONADSP – 15%). Najmłodsi uczniowie z klas 1-3 zapytani zostali czy u nich w domu pije się alkohol. 19% z nich odpowiedziało, że tak. Pozostałe 81% wskazało odpowiedź przeciwną.

Wynik wśród nich wydaje się potwierdzać prawidłowość związaną z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy,

uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, jak często młodzi ludzie sięgają po alkohol. **Uczniowie szkół podstawowych, którzy mają za sobą inicjację alkoholową wskazują, że mieli jednorazowy kontakt z alkoholem (SP 4-6 - 61%; SP 7-8 - 64%) lub pili kilka razy w życiu (SP 4-6 - 18%; SP 7-8 - 6%), natomiast wśród uczniów klas ponadpodstawowych częstotliwość wzrosła do spożywania rzadziej niż raz w miesiącu (39%) i kilka razy w miesiącu (24%). Niewielka część młodzieży przyznała, że pije kilka razy w tygodniu (PONADSP - 3%) oraz nawet codziennie (SP 4-6 - 4%, SP 7-8 - 3%, PONADSP - 1%).**

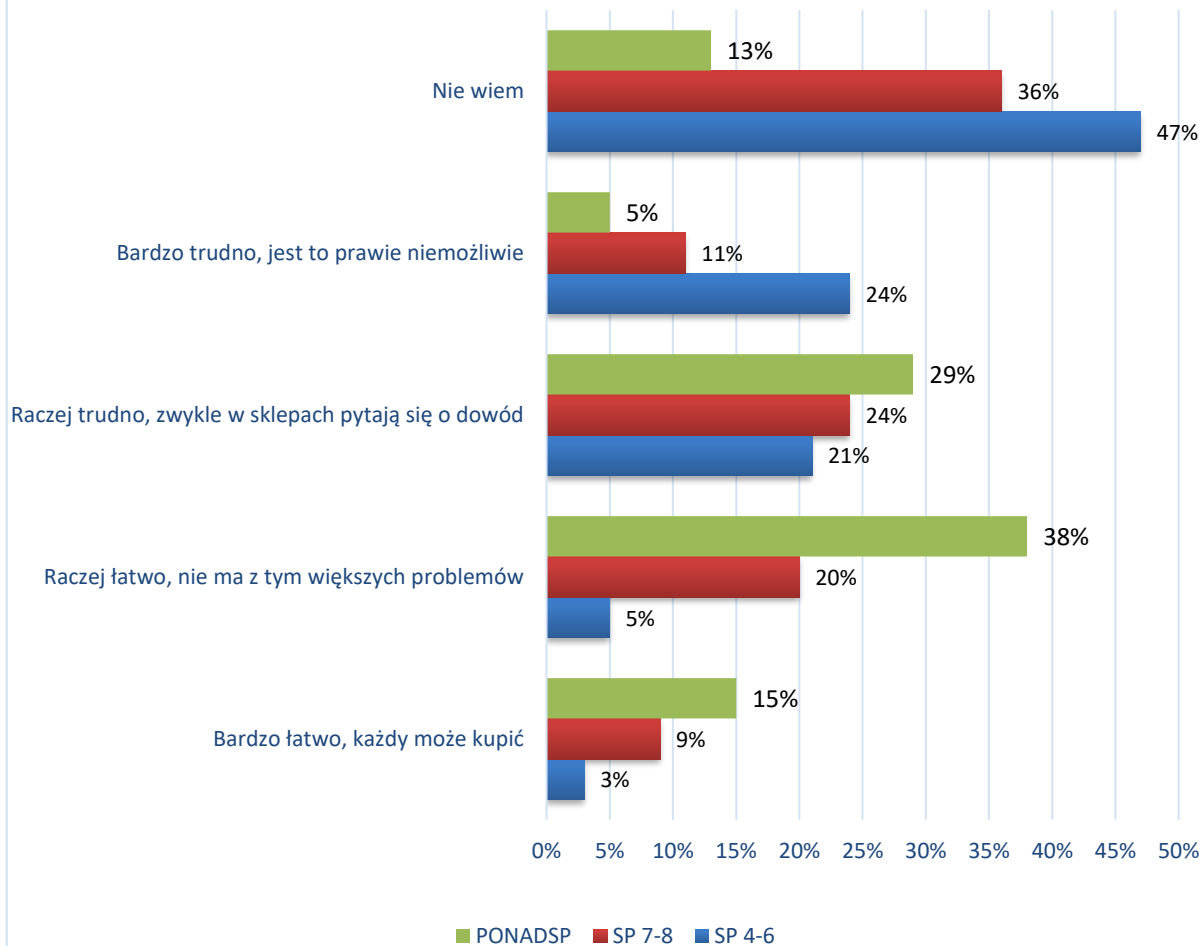
W następnej kolejności zapytaliśmy tych uczniów, którzy mają za sobą inicjację alkoholową o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie **najczęściej sięgają po piwo** (SP 4-6 – 32%; SP 7-8 - 30%; PONADSP – 38%), a starsi również po wódkę (PONADSP – 19%).

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki sugerują, że 47% uczniów klas 4-6 SP, 36% uczniów klas 7-8 SP oraz 12% PONADSP nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu.**

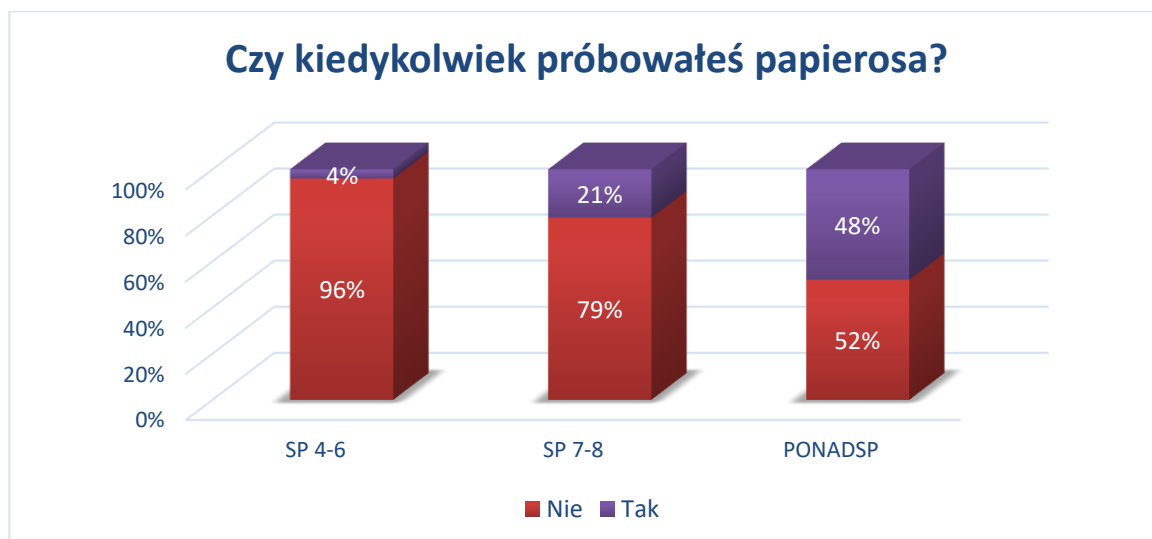
Niepokojące jest, że 53% najstarszej młodzieży wskazuje, że jest to bardzo łatwe i raczej łatwe, co oznacza, że mogą oni lub ich rówieśnicy być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu. Takiego samego zdania jest 8% SP 4-6 i 29% SP 7-8.

Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

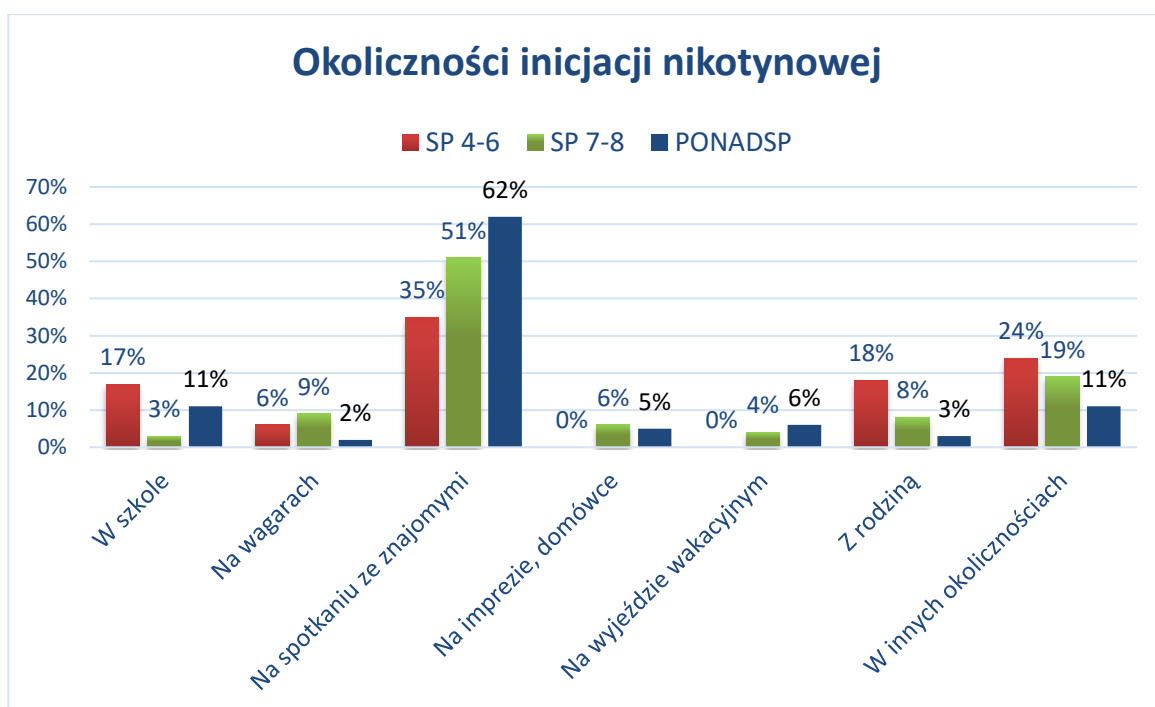
Jak wiadomo, wyroby tytoniowe są bardzo szkodliwe dla zdrowia, szczególnie dla dzieci i młodzieży, którzy wciąż się rozwijają. Są m. in. czynnikiem wpływającym na rozwój nowotworów. Zapytaliśmy uczniów w gminie Olecko, czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 4% uczniów klas 4-6 i 21% klas 7-8 szkoły podstawowej oraz 48% młodzieży z klas ponadpodstawowych. Uczniowie klas 1-3 zostali zapytani czy u nich w domu pali się papierosy. 25% z nich odpowiedziało, że tak, a pozostałe 75% wskazało odpowiedź przeciwną.**

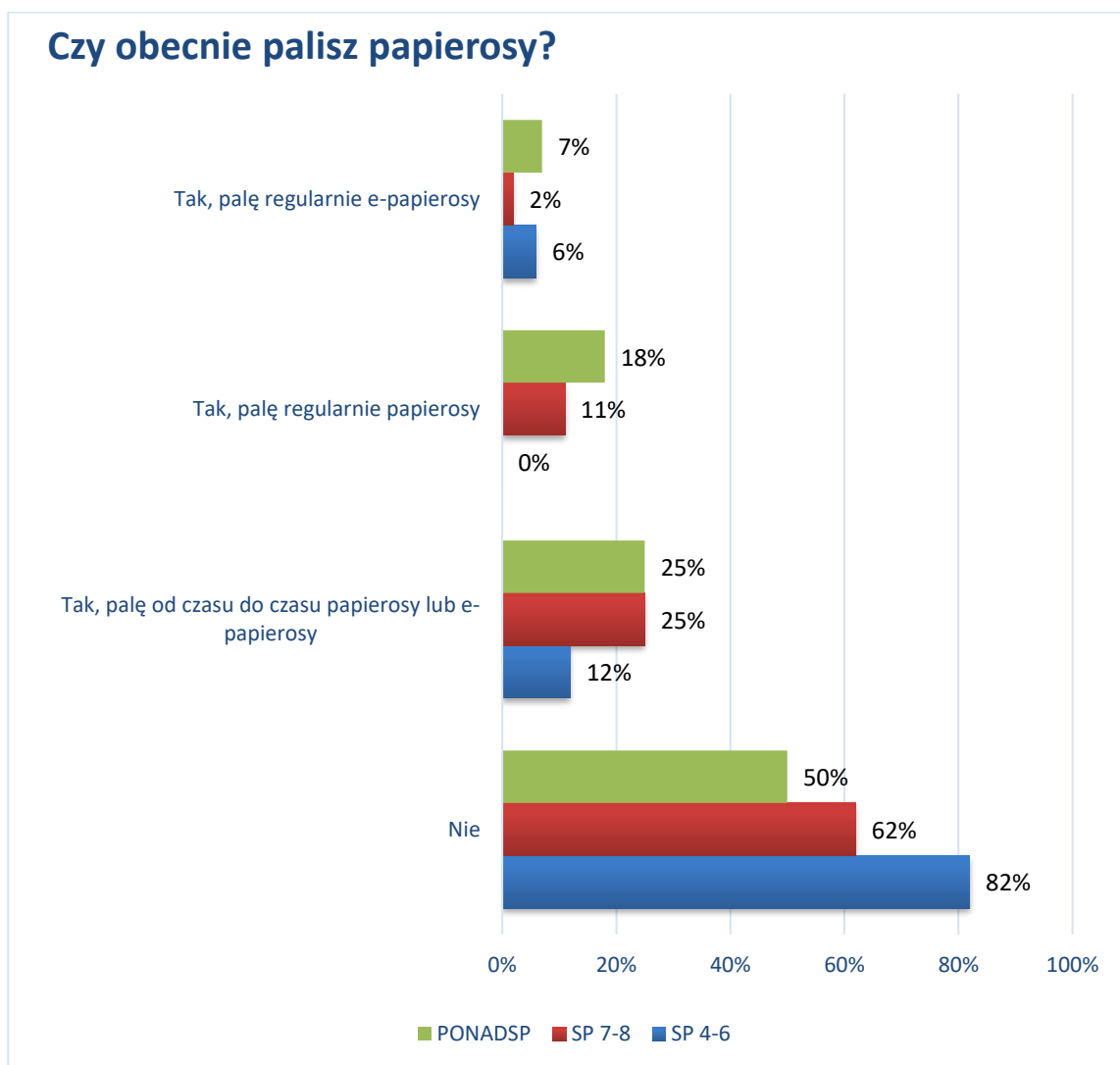

Najczęściej wskazywaną przez uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP 4-6 - 35%; SP 7-8 - 51%; PONADSP - 62%). Dane te dotyczą tych uczniów, którzy wcześniej zadeklarowali, że mają za sobą inicjację nikotynową. Sygnałem ostrzegawczym może być fakt, że niewielka część uczniów pierwszego swojego papierosa zapaliła na terenie szkoły (SP 4-6 - 18%, SP 7-8 - 3%; PONADSP - 11%).

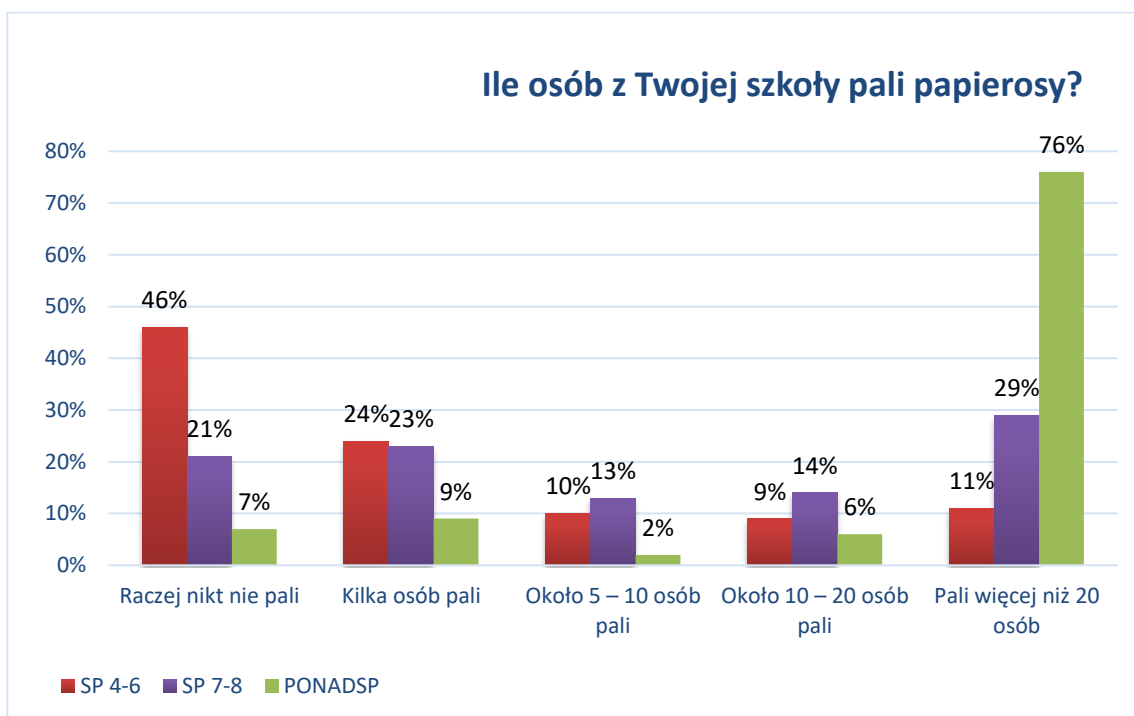
Przeważająca większość uczniów gminy Olecko, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP 4-6 – 82%; SP 7-8 – 61%; PONADSP – 51%).

Wśród najstarszej młodzieży zauważalna część przyznaje, że pali okazjnie (25%) jak również regularnie (18%) tradycyjne papierosy oraz e-papierosy (7%).

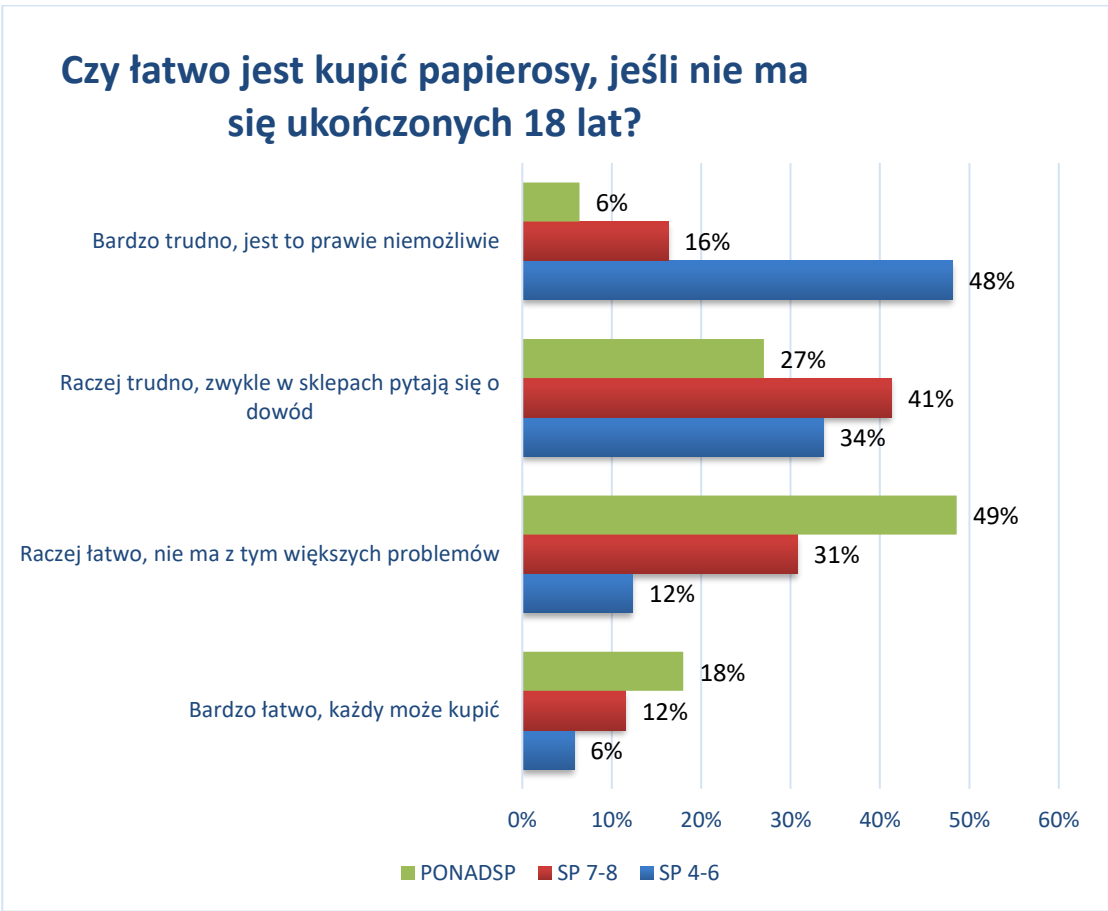

Najmłodszy uczniowie deklarują, że w ich otoczeniu raczej nikt nie pali (46%) lub pali kilka osób (21%), niestety ta tendencja zmienia się wraz z wiekiem: w klasach 7-8 aż 29% deklaruje, że pali więcej niż 20 osób. Takiego samego zdania jest 76% najstarszej młodzieży.

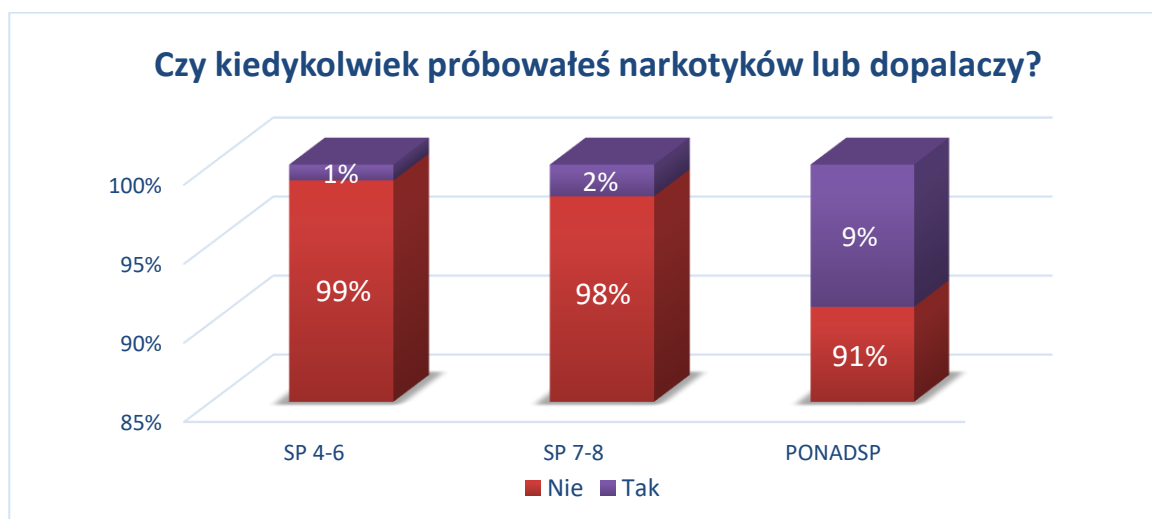

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Uczniowie szkół podstawowych w większości uważali, że to trudne lub raczej trudne (SP 4-6: 82%, SP 7-8: 57%), natomiast 67% uczniów PONADSP stwierdziło, że jest bardzo i raczej łatwe.**

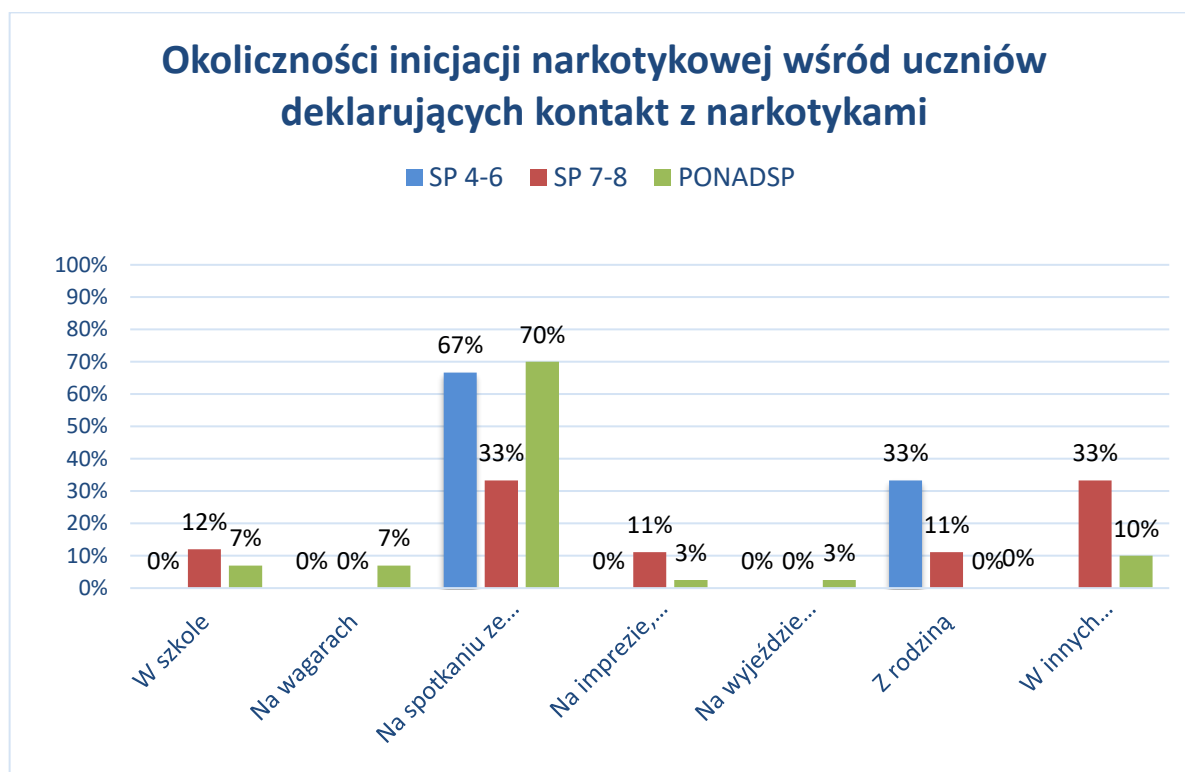
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Wyniki badań wskazują, że zaledwie 1% 4-6 SP, 2% 7-8 SP oraz 9% najstarszej młodzieży miało kontakt z substancjami psychoaktywnymi, tj. narkotykami i dopalaczami.

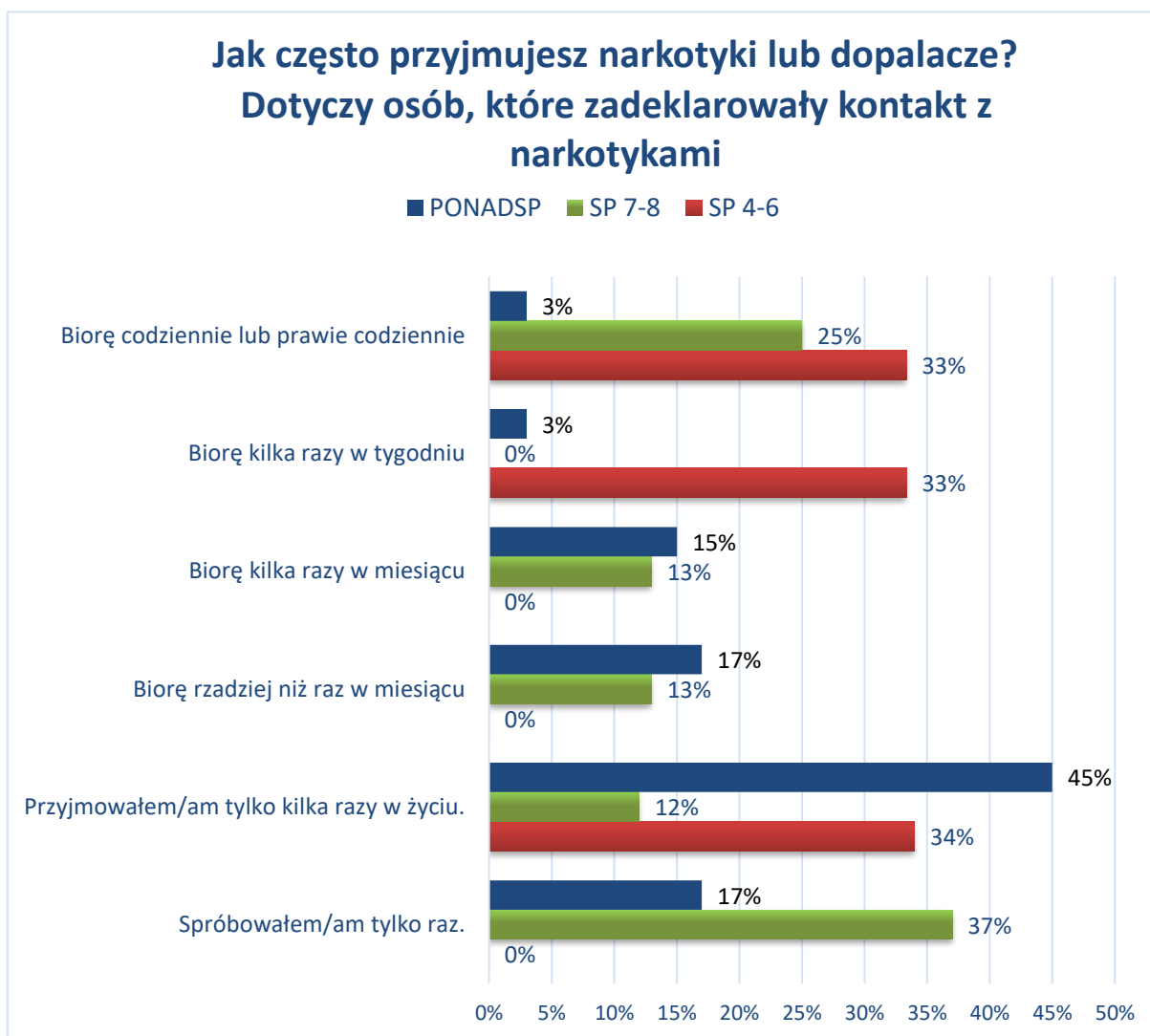

Kolejnym pytaniem zadaniem uczniom było: „W jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś/aś narkotyków lub dopalaczy?”

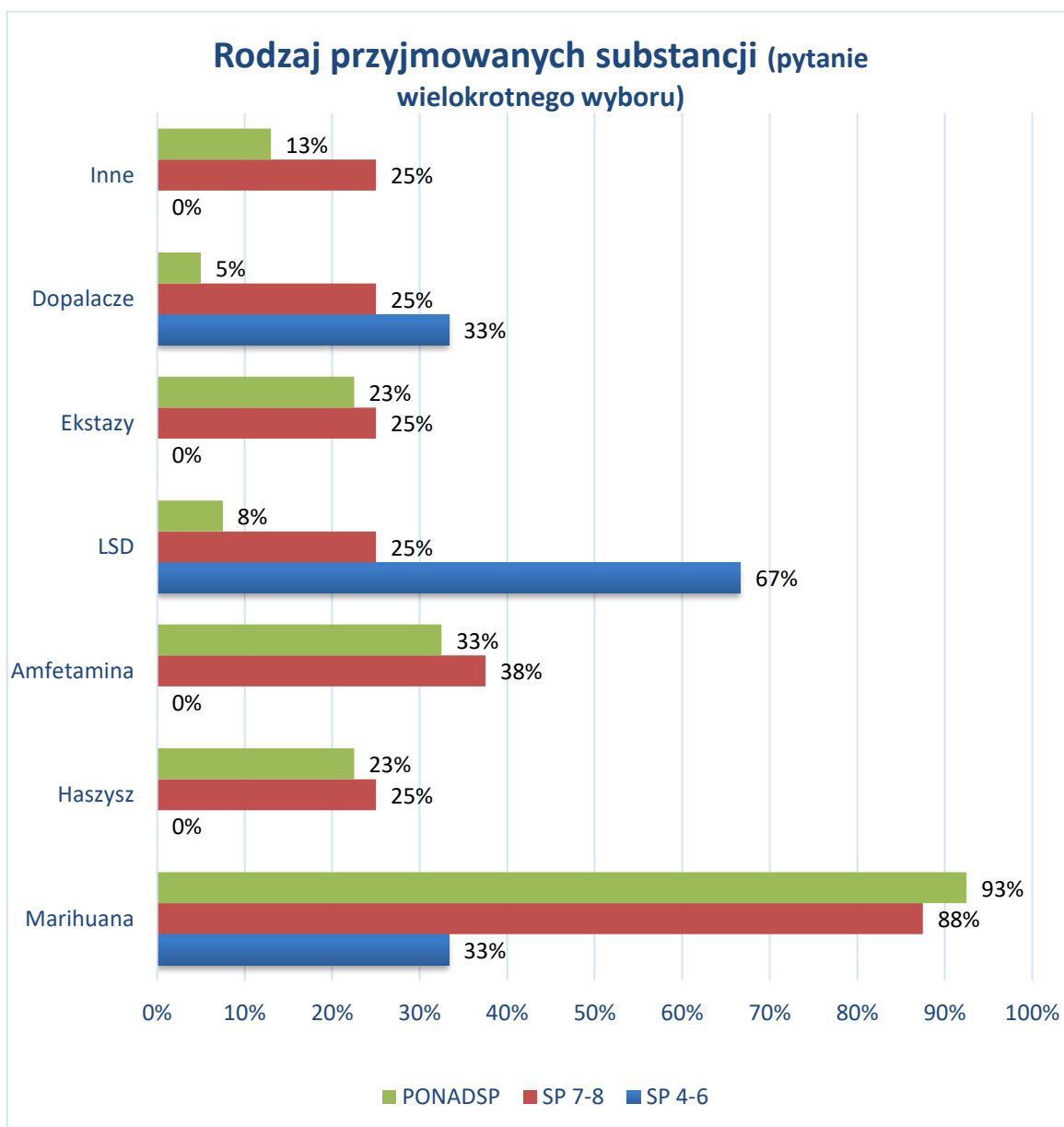
Uczniowie, którzy wcześniej odpowiedzieli twierdząco na pytanie „czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?” wskazywali przede wszystkim na spotkanie ze znajomymi (4-6 SP – 67%, 7-8 SP – 33%, PONADSP – 70%) jako okoliczności inicjacji.

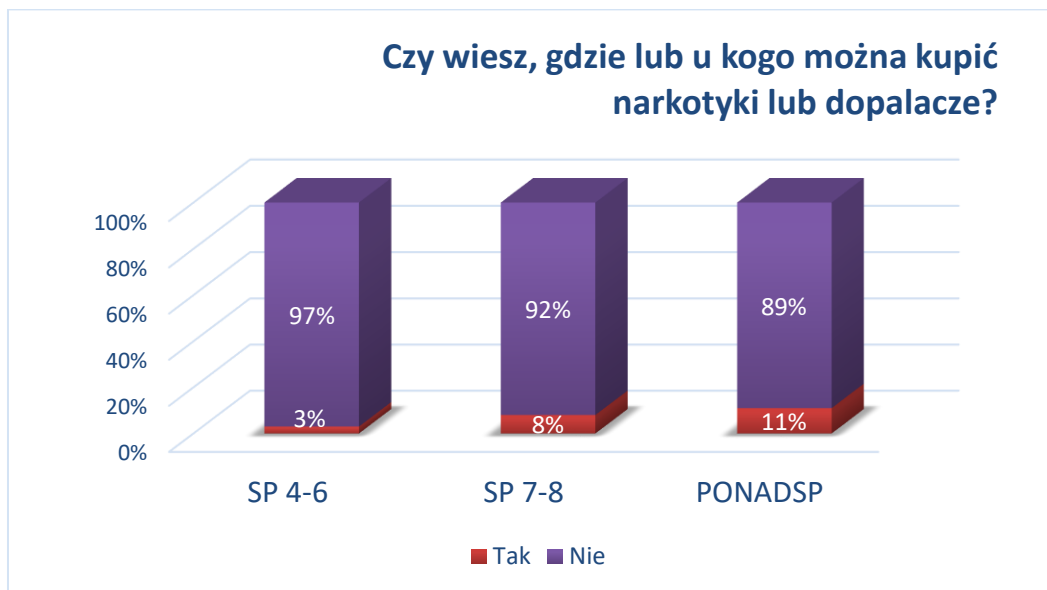
Na pytanie: „Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?” uczniowie deklarowali przyjmowanie tych substancji kilka razy w życiu (SP 4-6 – 33%, SP 7-8 – 12%, PONADSP – 45%). Jednak na szczególną uwagę zasługują deklaracje o przyjmowaniu narkotyków lub dopalaczy codziennie lub prawie codziennie (SP 4-6 – 33%, SP 7-8 – 25%, PONADSP – 3%).

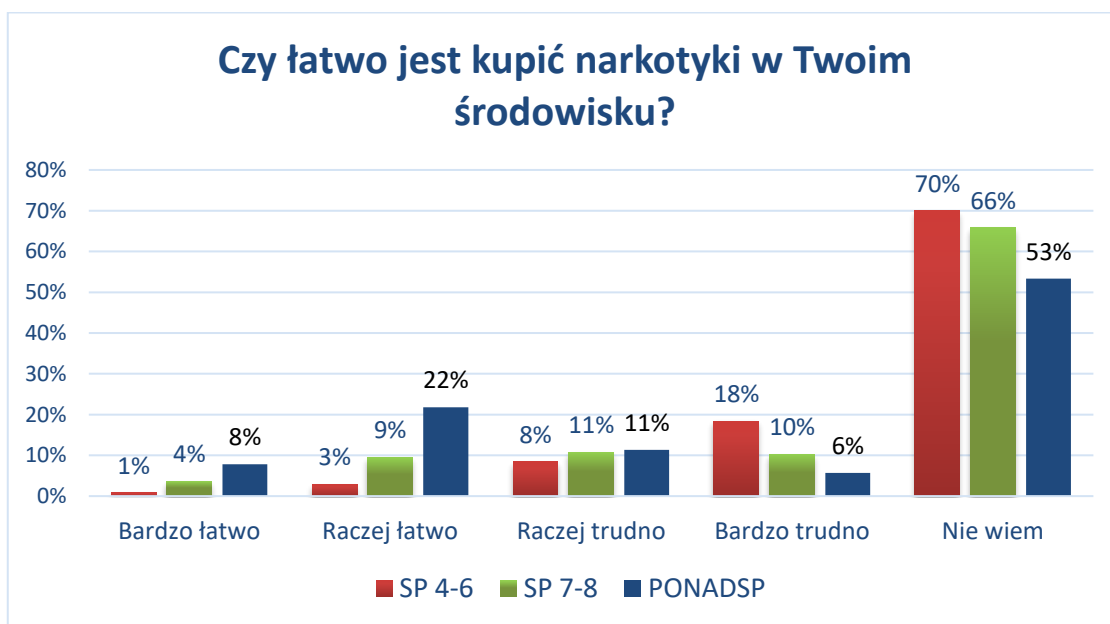
Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to **marihuana** (SP 4-6 – 33%, SP 7-8 – 88%; PONADSP – 33%), Haszysz (SP 7-8 – 23%; PONADSP – 25%), Amfetamina (SP 7-8 – 38%; PONADSP – 33%), LSD (SP 4-6 – 67%, SP 7-8 – 35%; PONADSP – 9%), oraz dopalacze (SP 4-6 – 33%, SP 7-8 – 25%; PONADSP – 5%). W ankiecie uczniowie mogli zaznaczać więcej niż jedną odpowiedź.

Poniższe wykresy przedstawiają wiedzę na temat źródeł pozyskiwania narkotyków oraz subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Zdecydowana większość uczniów nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze (SP 4-6 - 97%; SP 7-8 - 92%; PONADSP - 89%). Jednakże, tym samym aż 8% uczniów klas 7-8 i 11% klas PONADSP deklaruje, że posiada wiedzę, gdzie można kupić te substancje.**

W subiektywnym pytaniu czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w Twoim otoczeniu, 69% SP 4-6, 66% SP 7-8 i 53% PONADSP nie zna odpowiedzi na to pytanie. **Jednak zauważalny jest odsetek najstarszej młodzieży, która sugeruje, że jest to bardzo i raczej łatwe w ich otoczeniu (łącznie: SP 4-6 - 4%; SP 7-8 - 13%; PONADSP - 30%).**

POSTAWY WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. **Młodzi ludzie w gminie Olecko w większości przyjmują konstruktywne postawy. Mają świadomość szkodliwości alkoholu oraz substancji psychoaktywnych. Jednakże zauważyć można panujący wśród dzieci i młodzieży mit o mniejszej szkodliwości napojów niskoprocentowych. Również część najstarszej młodzieży uważa, że alkohol pomaga się wyluzować, a palenie papierosów jest modne w ich szkole.**

Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP 4-6

Twierdzenia	Zdecydowanie nie zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	26%	30%	18%	26%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	8%	18%	28%	46%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	61%	16%	7%	16%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	4%	3%	18%	75%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	12%	8%	23%	57%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	9%	23%	27%	41%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3%	6%	16%	75%

Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	47%	27%	8%	18%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	7%	13%	29%	51%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	5%	6%	26%	63%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP 7-8

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	23%	45%	19%	13%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	13%	24%	31%	32%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	51%	24%	12%	13%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	8%	5%	25%	62%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	11%	9%	26%	54%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	8%	14%	31%	47%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	6%	6%	21%	67%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	58%	26%	5%	11%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się	9%	12%	26%	53%

nie uzależni.

Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	11%	16%	33%	40%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – PONADSP

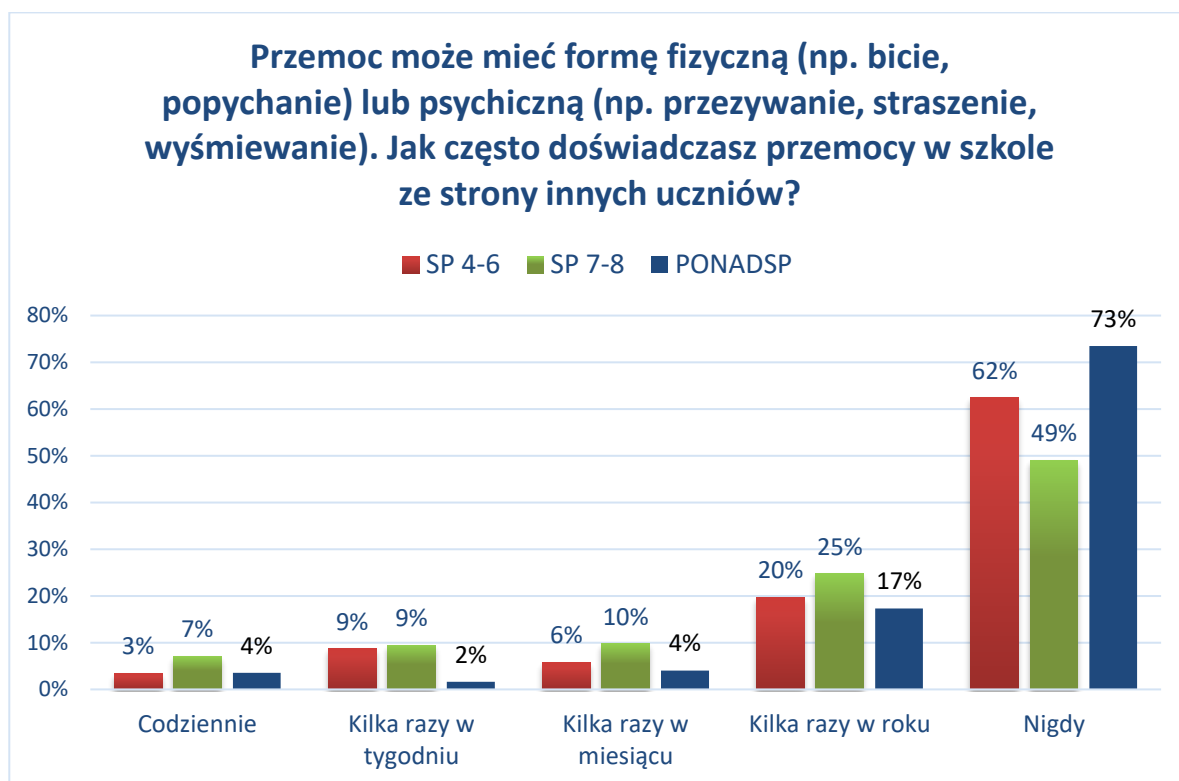
<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	18%	39%	25%	18%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	19%	35%	28%	18%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	29%	37%	27%	7%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	11%	25%	36%	28%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	10%	13%	32%	45%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	6%	13%	26%	55%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	6%	15%	28%	51%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	62%	27%	4%	7%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	6%	13%	30%	51%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	23%	30%	33%	14%

PRZEMOC W SZKOLE

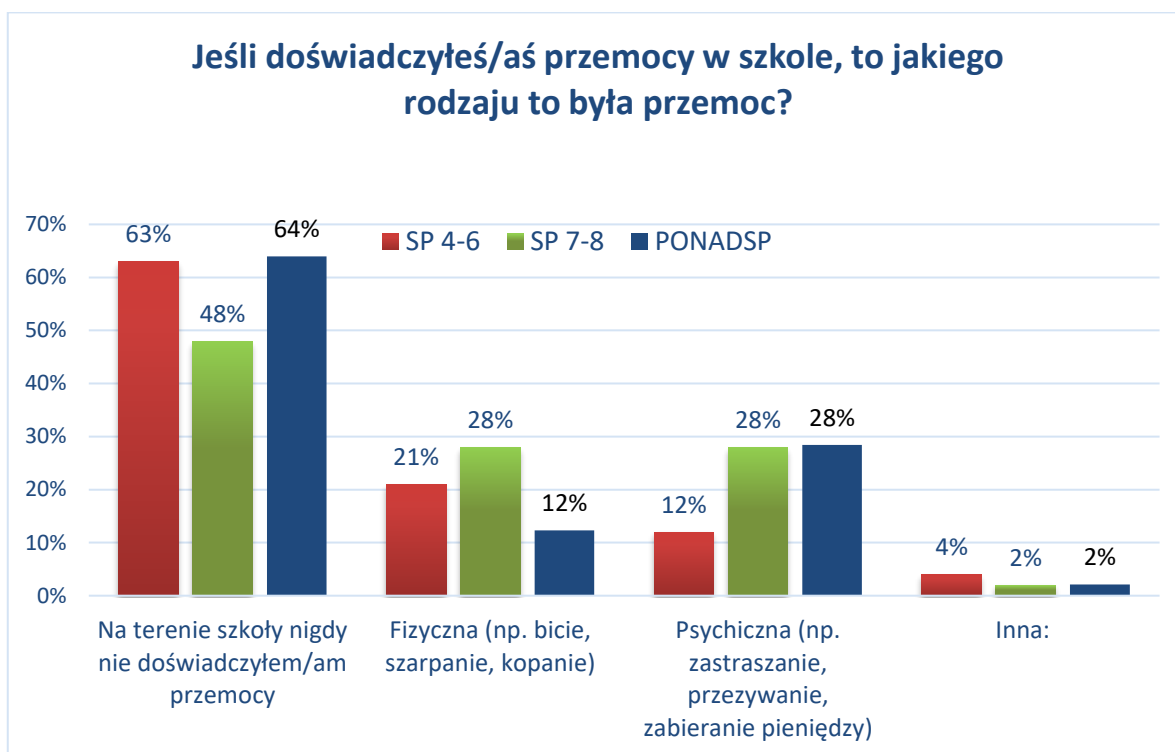
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Gminie Olecko pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np.: przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy ze strony innych uczniów. Zdecydowana większość najstarszej młodzieży nie doświadcza przemocy fizycznej.

Uczniowie szkół podstawowych odpowiedzieli, że są ofiarami przemocy fizycznej ze strony innych uczniów najczęściej kilka razy w roku (SP 4-6 – 20%; SP 7-8 - 25%; PONADSP – 17%). Wraz z wiekiem zjawisko przemocy fizycznej zauważalnie spada. Częściej ofiarami są młodsi uczniowie.

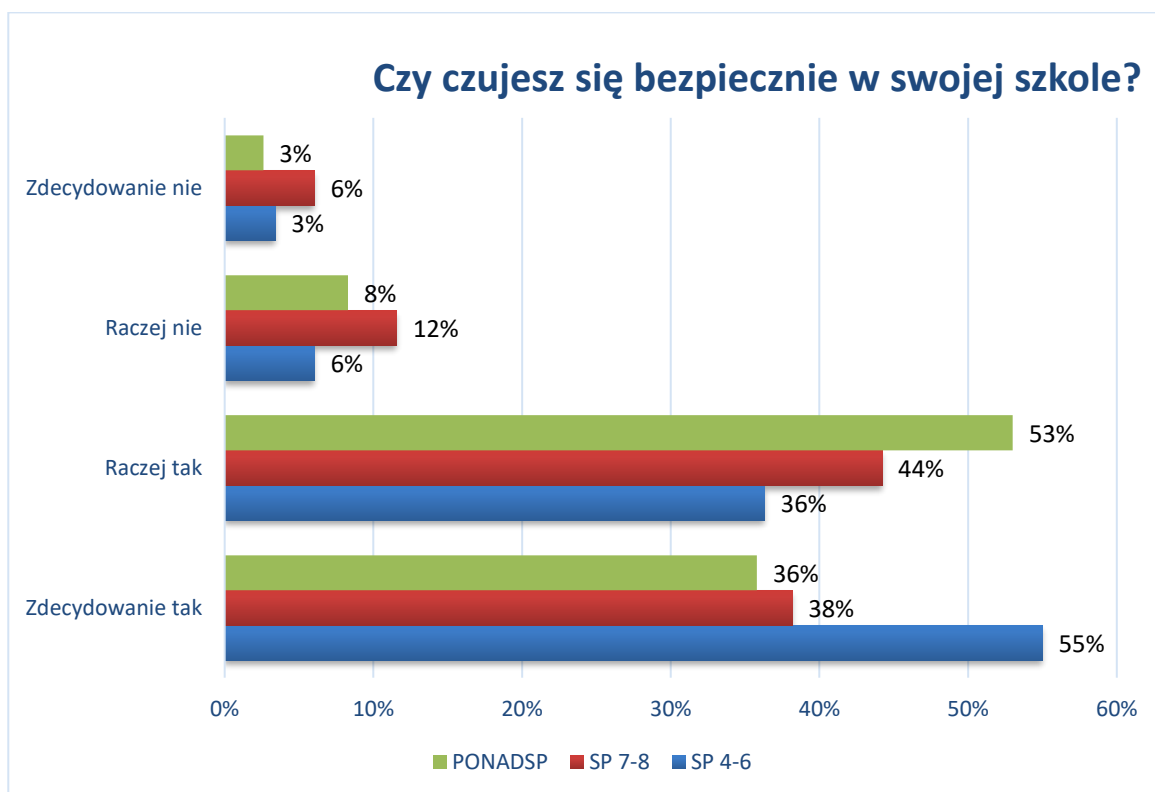

Wyniki pokazują, że częstsza jest forma przemocy psychicznej. Uczniowie deklarują takie doświadczenia (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 - 30%, PONADSP – 28%), natomiast jeśli chodzi o przemoc fizyczną to 22% uczniów klas 4-6, 29% uczniów klas 7-8 oraz 12% uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje, że jej doświadczyło.

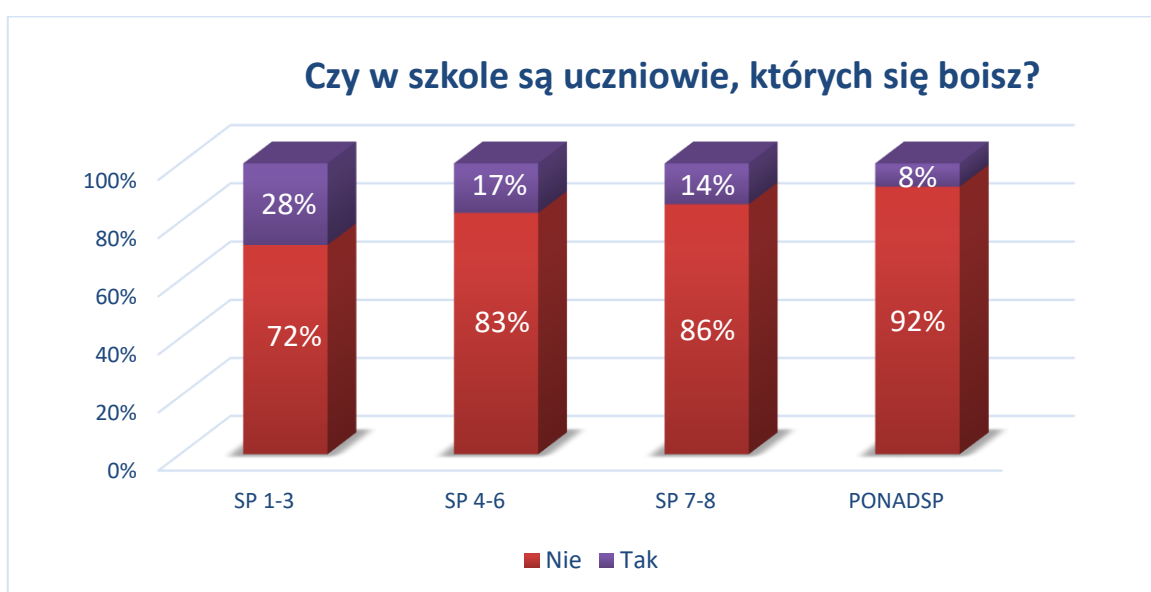

W następnym pytaniu nawiązaliśmy do poczucia bezpieczeństwa w szkole. **Większość uczniów czuje się w szkole zdecydowanie lub raczej bezpiecznie (łącznie: SP 4-6 - 90%; SP 7-8 - 82%; PONADSP - 80%), jednakże należy zwrócić uwagę, że są uczniowie, którzy nie czują się w szkole bezpiecznie (łącznie: SP 4-6 - 9%; SP 7-8 - 18%; PONADSP - 11%).**

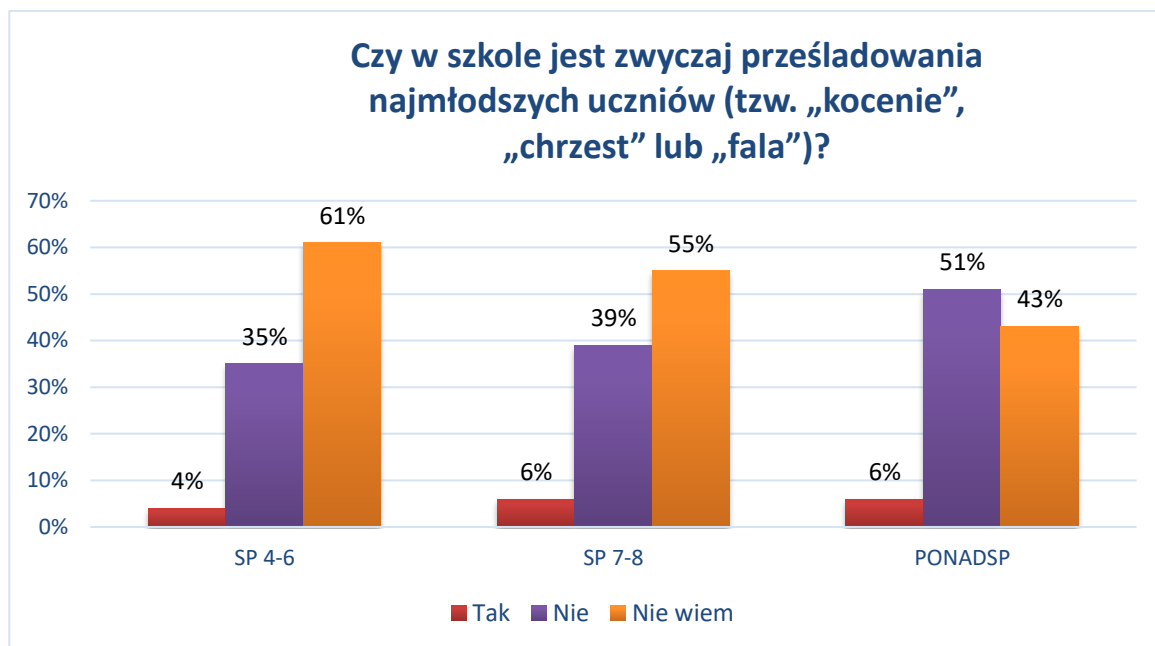
Najmłodsi uczniowie klas 1-3 zostali zapytani czy czują się bezpiecznie w swojej szkole na lekcji i na przerwie. 93% z nich odpowiedziało, że czuje się bezpiecznie na lekcji, a 91% na przerwie. 49% uczniów klas 1-3 odpowiedziało twierdząco na pytanie czy zdarzyło się, że inny uczeń ich popchnął lub uderzył.

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie czy są w szkole uczniowie, których się obawiają. **28% najmłodszych uczniów przyznaje, że na terenie szkoły są uczniowie, których się obawiają. Takiego samego zdania jest 17% uczniów klas 4-6, 14% uczniów klas 7-8 oraz 8% najstarszej młodzieży.**

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że **w szkołach występuje zwyczaj „chrztu” młodszych uczniów, aczkolwiek nie jest on rozpowszechniony (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 6%; PONADSP – 7%).**

UZALEŻNIENIE OD INTERNETU I CYBERPRZEMOC

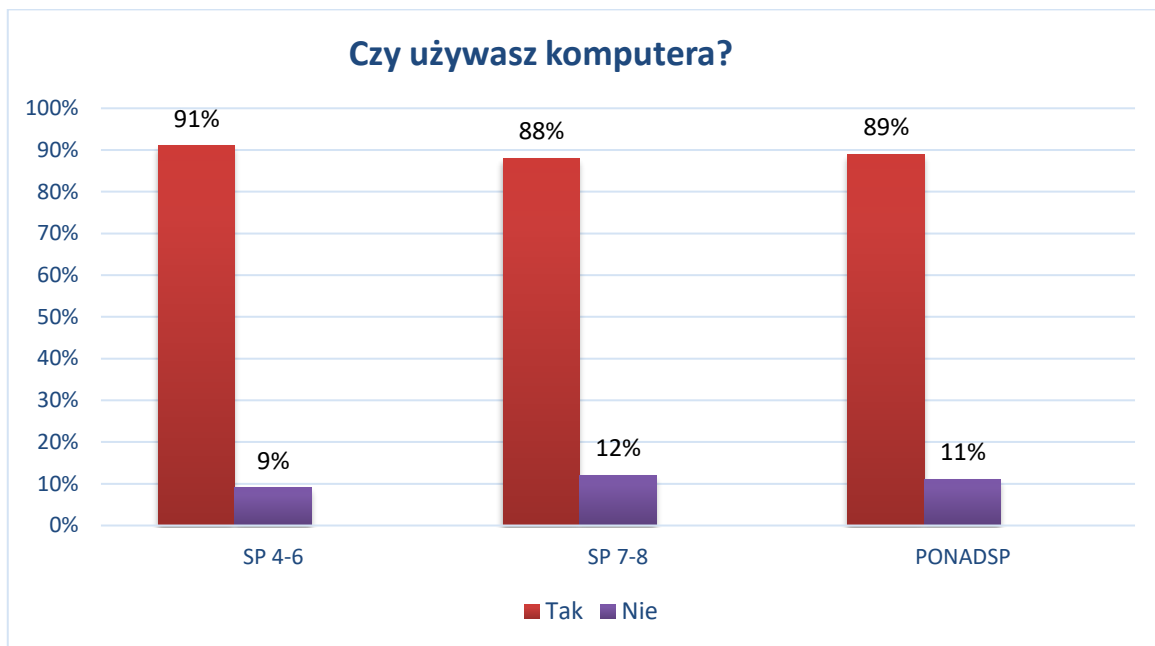
Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)¹².

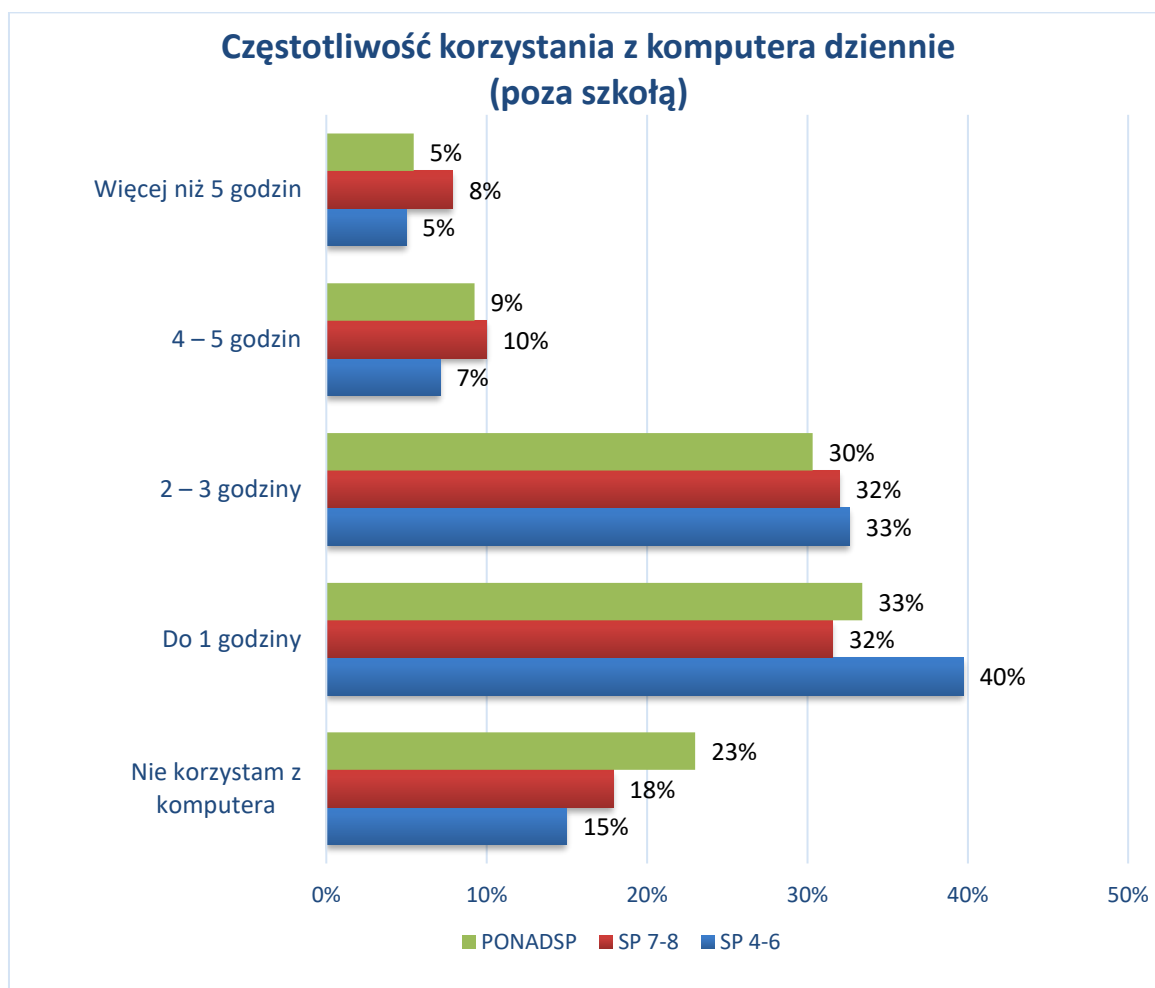
Poczynając od 2013 roku coraz więcej czasu spędzają w Internecie – w 2018 roku było to przeciętnie ponad cztery godziny na dobę. Do najpopularniejszych aktywności w sieci należy kontaktowanie się ze znajomymi, co deklaruje trzy czwarte badanych, a trzy piąte twierdzi, że w zasadzie cały czas są online, na bieżąco otrzymując wiadomości i reagując na nie. Trzy czwarte słucha muzyki, ponad połowa głównie ogląda seriale, połowa spędza czas na portalach społecznościowych (z których najpopularniejszy jest Facebook – 98% badanych deklaruje, że ma konto na Facebooku), jedna trzecia badanych szuka tam informacji potrzebnych do nauki.

W tym „życiu w sieci” na pewno pomagają smartfony – posiadane przez niemal wszystkich badanych uczniów – które łączą w sobie funkcje telefonu komórkowego i komputera. O tym, jak bardzo „wrósł” on w życie młodych ludzi, świadczy choćby fakt, że ponad połowa uczniów nie uważa za niewłaściwe używania smartfonów do przeglądania Internetu, portali społecznościowych lub aplikacji podczas lekcji.¹³

¹² L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

¹³ Mirosława Grabowska, Magdalena Gwiazda, na podstawie danych Centrum Badania Opinii Społecznej oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019

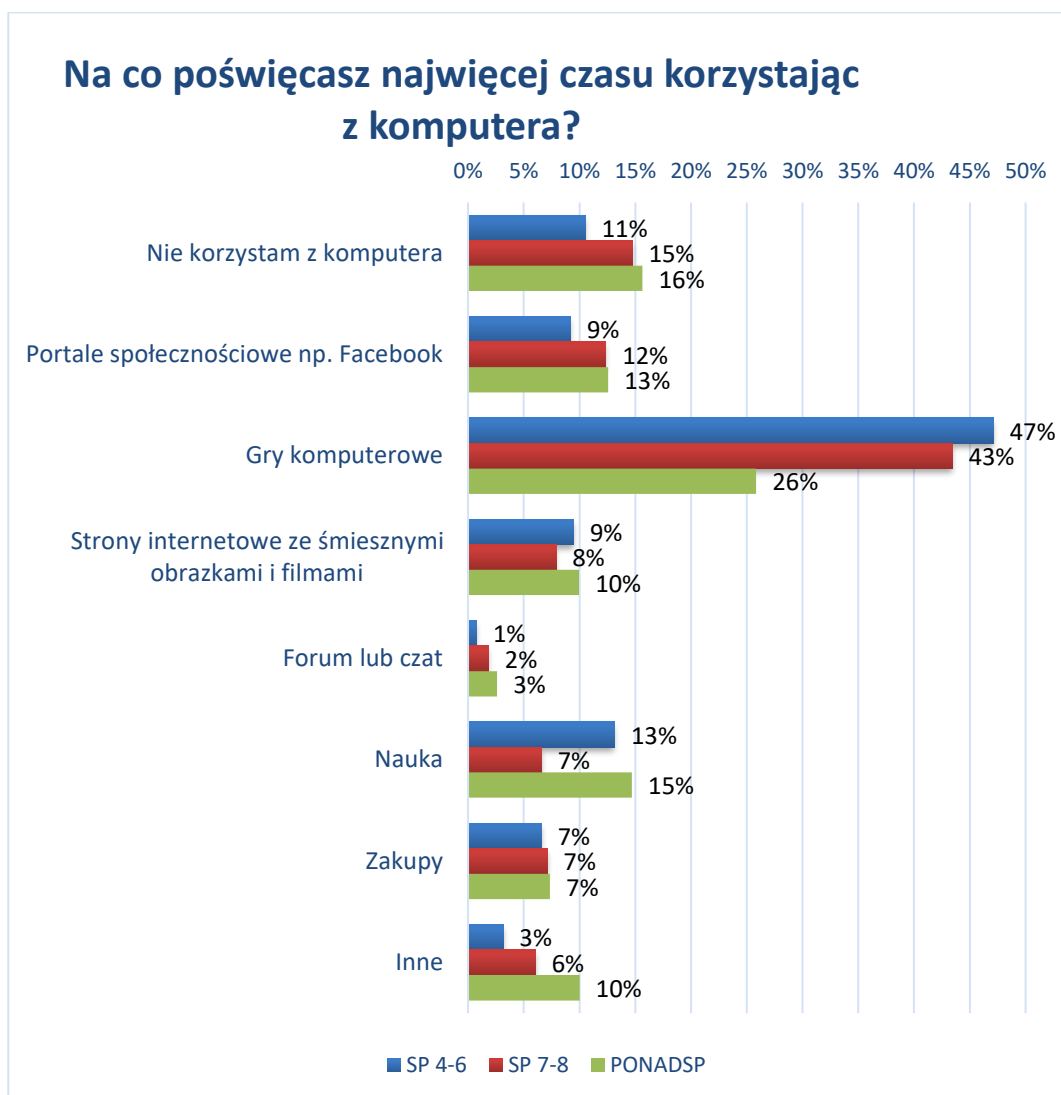

Większa część uczniów spędza przed komputerem do 3 godzin dziennie (łącznie SP 4-6: 88%; SP 7-8: 82%; PONADSP: 86%).

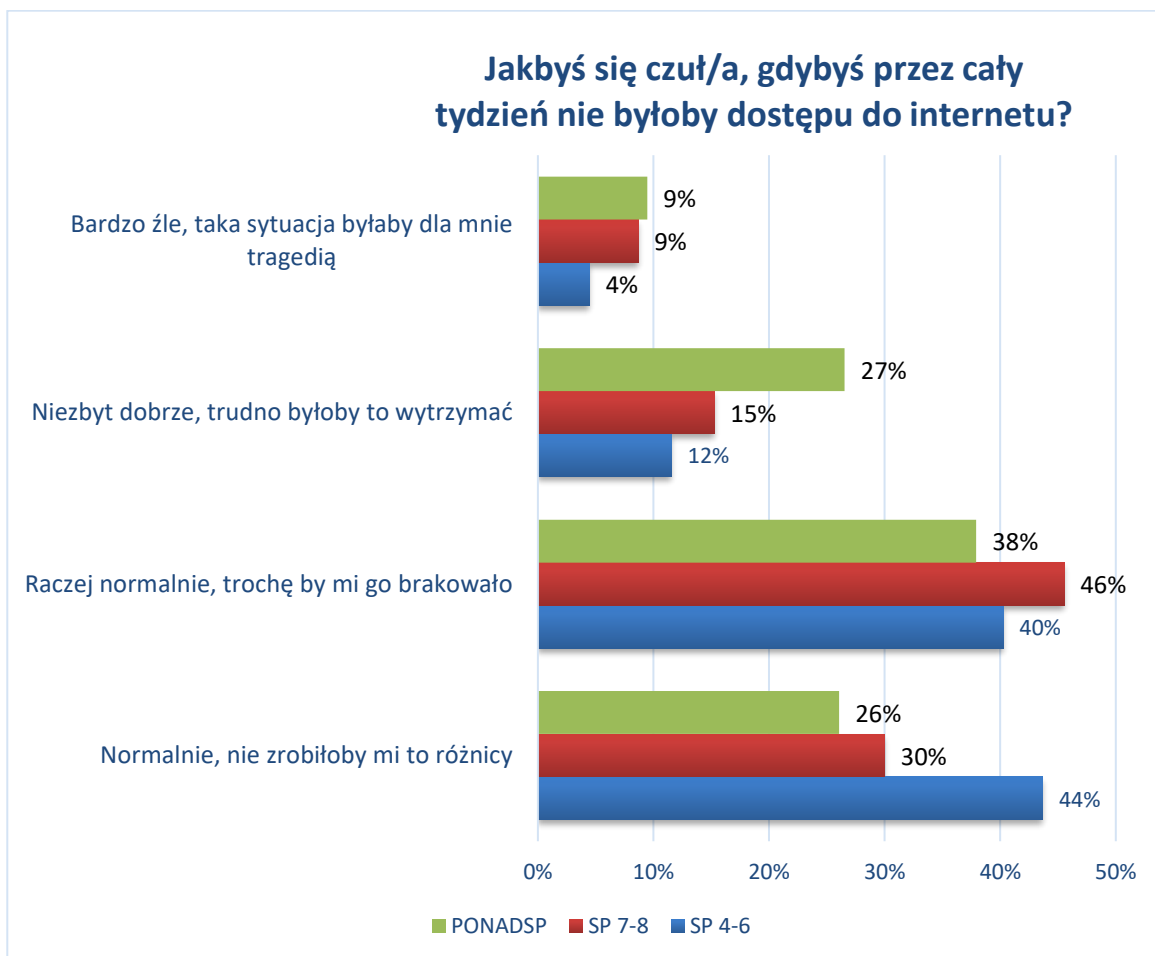
Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. Wysoki odsetek uczniów zaznaczyło **gry komputerowe** (SP 4-6 - 47%; SP 7-8 - 43%; PONADSP - 26%), **portale społecznościowe** (SP 4-6 - 9%; SP 7-8 - 12%; PONADSP - 13%) oraz **naukę** (SP 4-6 - 13%; SP 7-8 - 7%; PONADSP - 15%).

Najmłodsi uczniowie z klas 1-3 zostali zapytani czy używają na co dzień komputera lub telefonu komórkowego. Odpowiedź twierdzącą wskazało 67% z nich. 47% uczniów klas 1-3 deklaruje, że używają komputera lub telefonu w czasie poniżej jednej godziny. 35% poświęca na to 2-3 godziny, 8% wskazało odpowiedź

4-5 godzin, a pozostałe 10 % zaznaczyło odpowiedź „więcej niż 5 godzin”.

Łącznie 84% uczniów klas 4-6, 77% uczniów klas 7-8 oraz 64% uczniów PONADSP deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Część uczniów przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 12%; SP 7-8 – 15%; PONADSP – 27%). Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby negatywnie (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 9%; PONADSP – 9%). Wśród najmłodszych uczniów (klasy 1-3 SP) 60% używa komputera lub telefonu głównie do gier komputerowych. Część z nich (15%) ogląda bajki oraz strony internetowe z obrazkami i filmikami (15%).

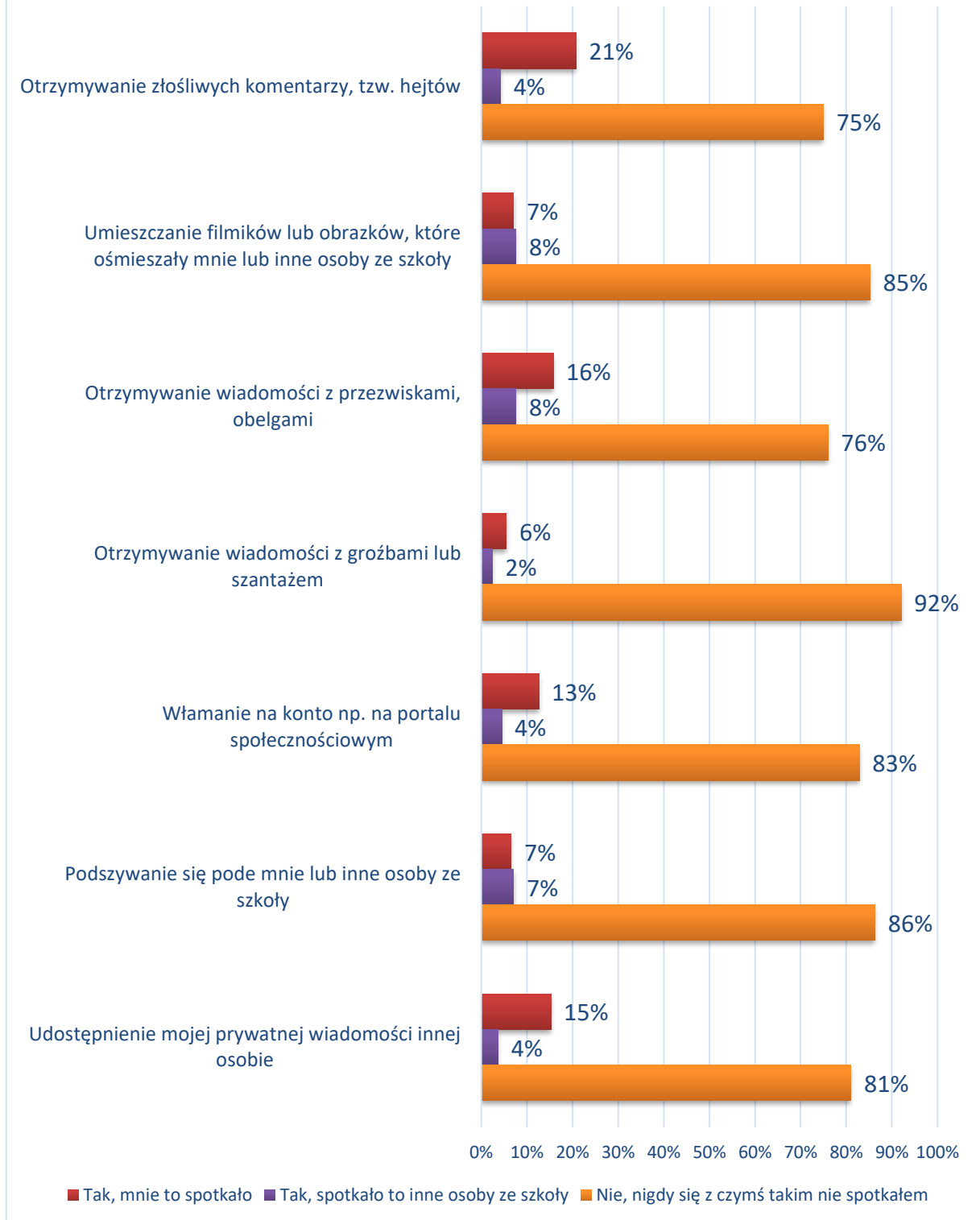
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. W grupie młodszych uczniów relatywnie znikoma część deklaruje styczność z omawianymi zagrożeniami. Nieco inaczej wyniki kształtują się wśród starszych uczniów. Wyniki badań wskazują, że starszym uczniom w Gminie Olecko nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

21% uczniów klas 4-6, 34% uczniów klas 7-8 oraz 34% uczniów PONADSP doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

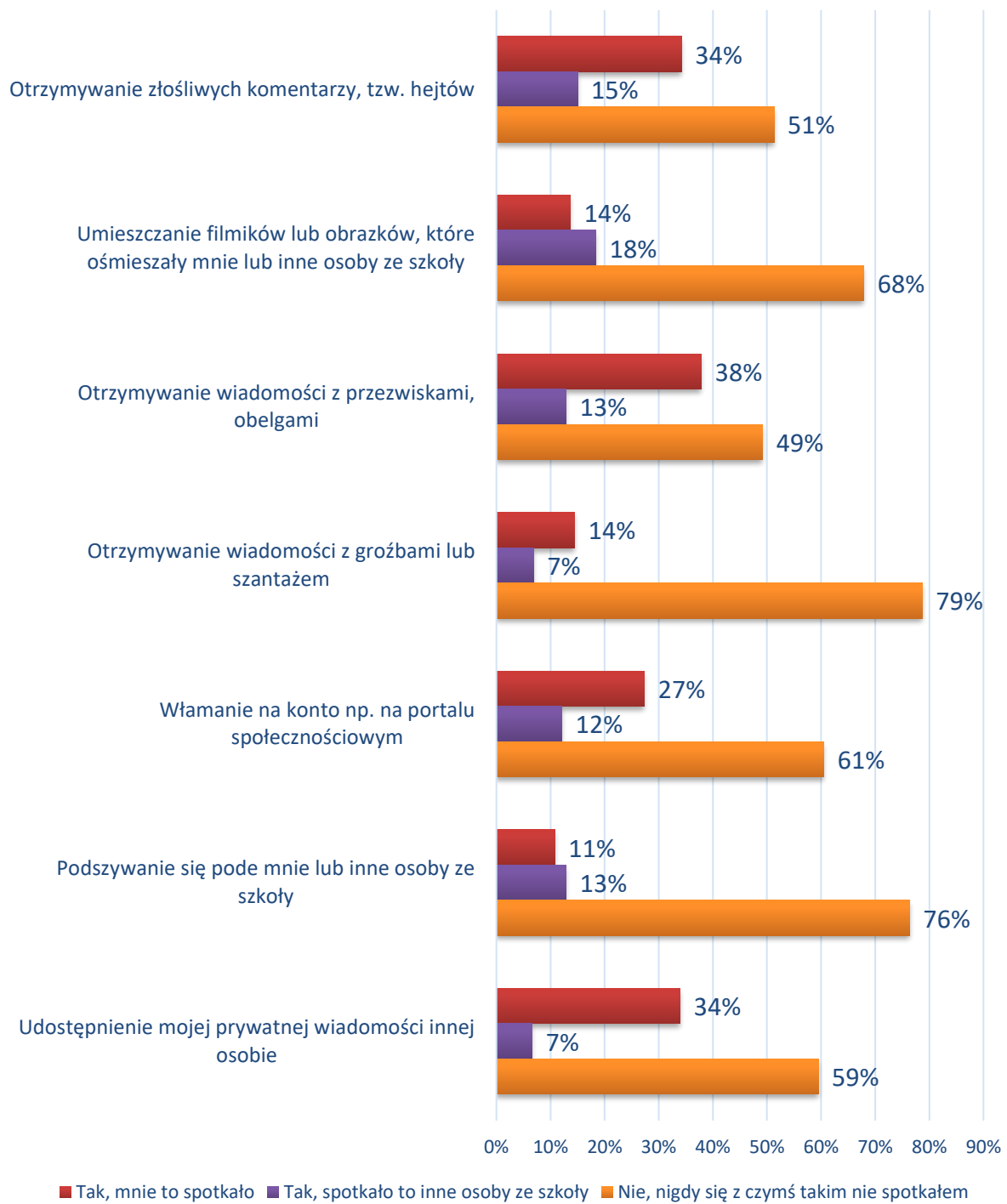
Uczniowie również często otrzymywali wiadomości z przezwiskami i obelgami (SP 4-6 – 16%; SP 7-8 – 38%; PONADSP – 43%) oraz ich prywatne wiadomości zostały udostępnione innej osobie (SP 4-6 - 15%; SP 7-8 - 34%; PONADSP – 42%).

Wskazuje to na konieczność edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

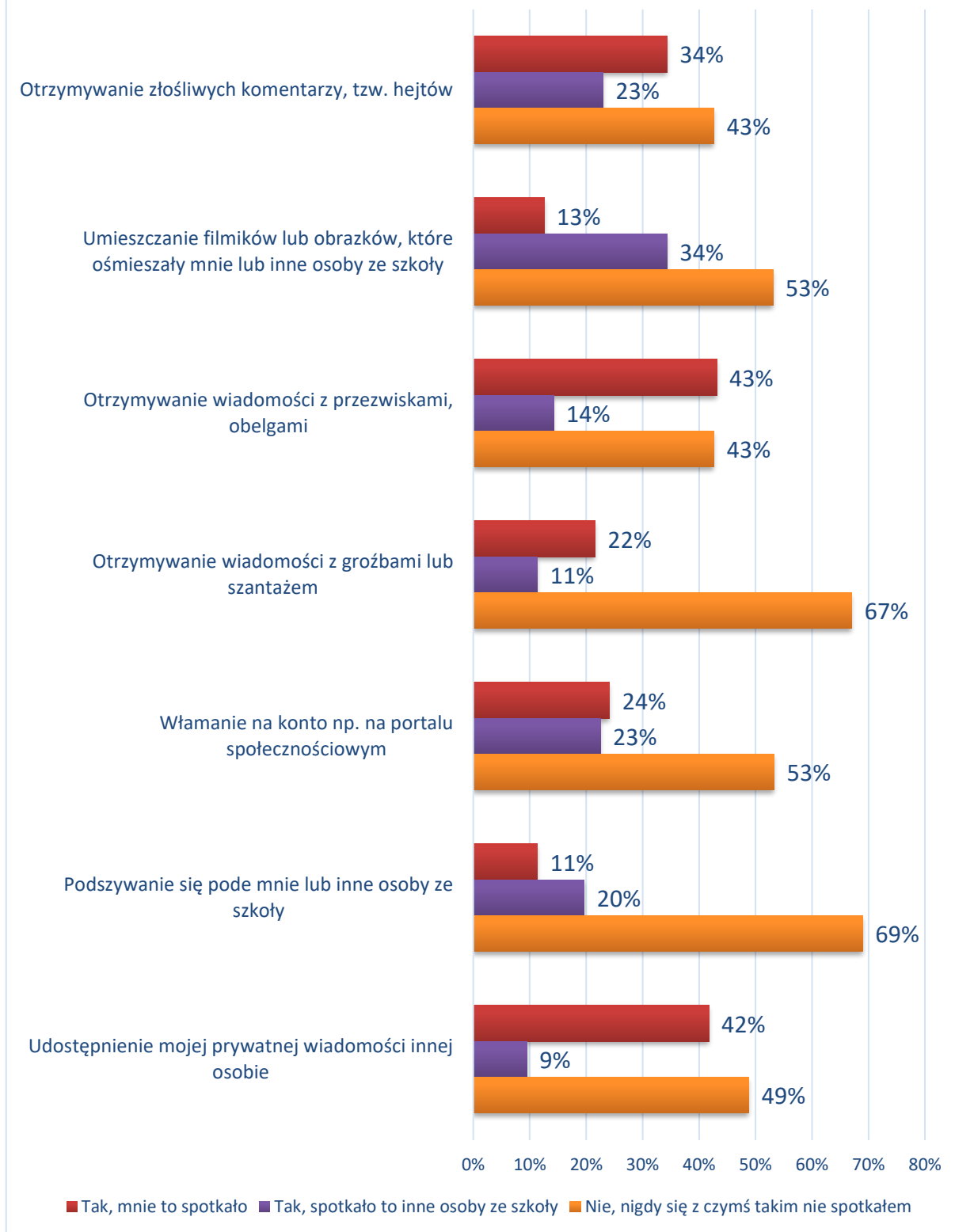
Styczość z cyberprzemocą - SP 4-6

Styczność z cyberprzemocą - SP 7-8

Styczność z cyberprzemocą - PONADSP

HAZARD

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)¹⁴. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier¹⁵. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki¹⁶.

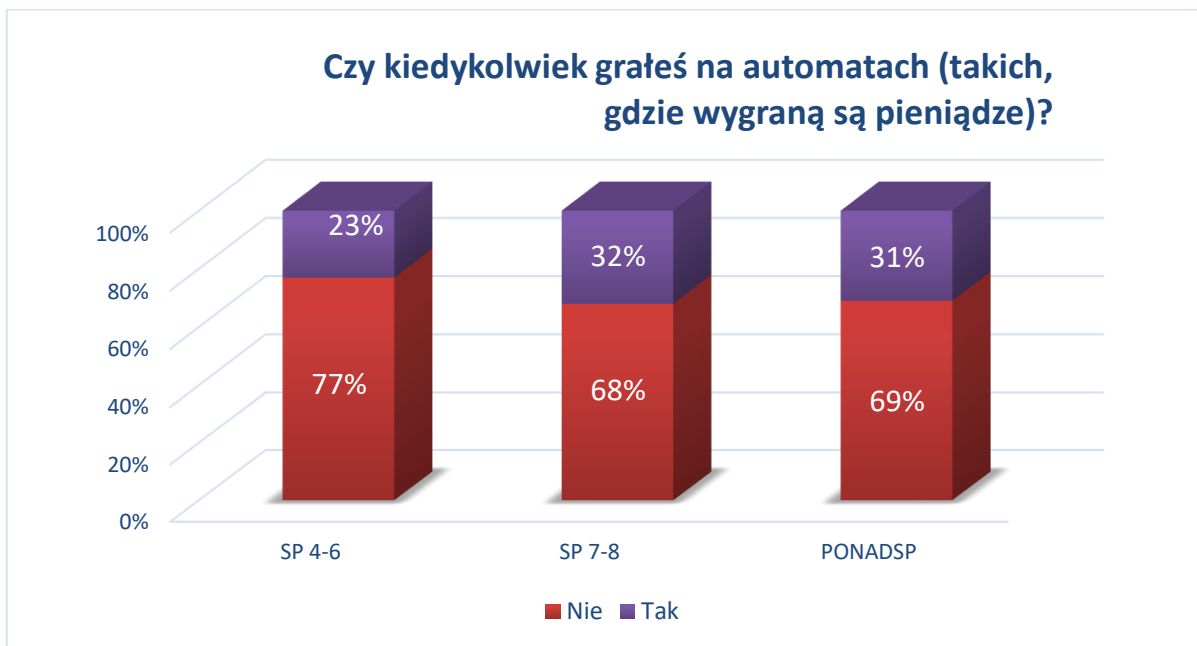
Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców gminy Olecko.

Większość uczniów (SP 4-6- 77%; SP 7-8 - 68%; PONADSP - 69%) nie korzystało nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach, jednakże odsetek młodych ludzi mających styczność z tą formą rozrywki jest zauważalny.

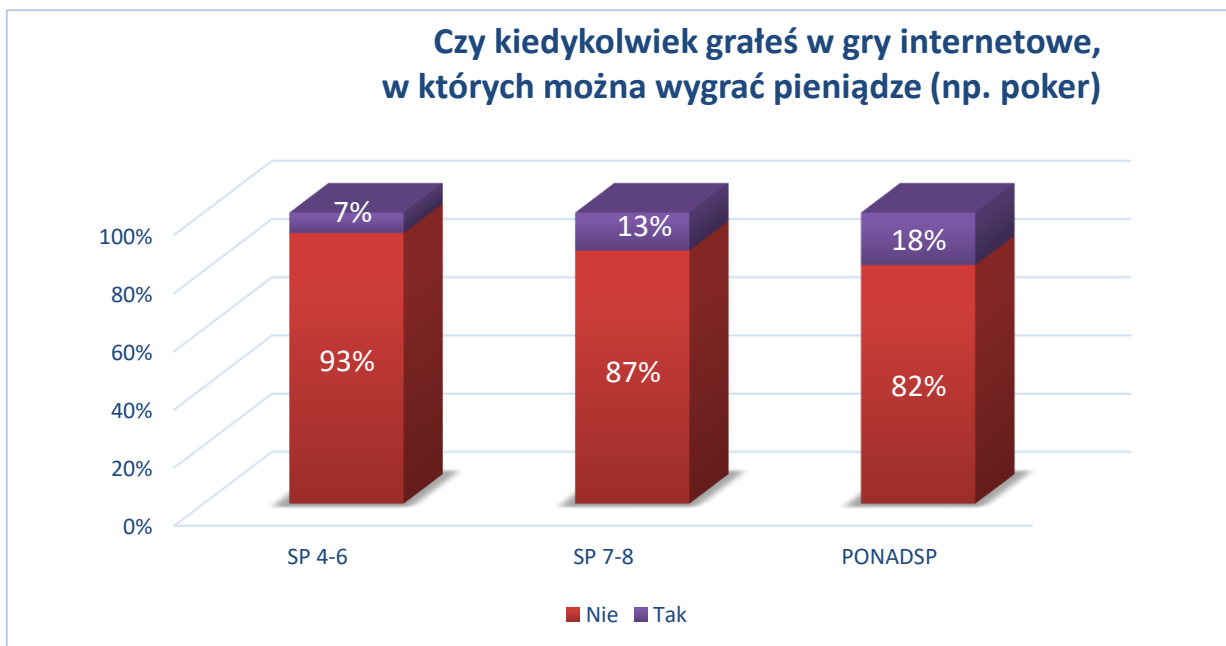
¹⁴ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

¹⁵ M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

¹⁶ M. Griffiths M., Gambling Addiction on the Internet, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” są mniej popularne wśród młodych ludzi gminy Olecko (SP 4-6 – 93%; SP 7-8 – 87%; PONADSP – 82%), jednakże odsetek młodych ludzi posiadających doświadczenie w tym zakresie jest widoczny.

ANALIZA SWOT – SZANSE I ZAGROŻENIA ORAZ MOCNE I SŁABE STRONY

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• mieszkańcy gminy Olecko odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka; • łącznie 95% respondentów uważa, że prowadzenie pojazdu nawet po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne; • 88% badanych twierdzi, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych; • 99% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że spożycie nawet niewielkich ilości alkoholu jest niebezpieczne dla kobiet będących w ciąży; • 65% badanych uważa, że dostęp do alkoholu powinien zostać ograniczony; • 62% respondentów uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe, jak klasyczne papierosy; • 99% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze; • łącznie 85% nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu; • łącznie 100% sprzedawców nie uważa, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych; • łącznie 95% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości	• 94% badanych nie wie, gdzie szukać pomocy w sytuacji uzależnienia od alkoholu; • 33% respondentów uważa, że osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie w ich środowisku lokalnym; • 22% badanych znajduje się obecnie w nałogu nikotynowym – spożywa regularnie papierosy lub e-papierosy; • 50% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa; • 46% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem; • 50% respondentów zgodziło się ze stwierdzeniem, że dziecko powinno bać się swoich rodziców; • łącznie 44% mieszkańców gminy Olecko jest skłonny myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie; • 78% respondentów nie ma pojęcia, gdzie szukać pomocy w sytuacji doświadczania przemocy w rodzinie; • 99% respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu; • łącznie 50% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest

alkoholu nie jest bezpieczne; • łącznie 100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu; • łącznie 95% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Olecko uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia; • spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być bardzo rzadkim zjawiskiem; • 90% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie doszło do nieprzyjemnych zjść związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu; • zdecydowana większość zarówno uczniów klas młodszych (99%), jaki starszych (88%) szkoły podstawowej oraz uczniów gimnazjum (91%) nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze;	mniej groźny jak ten zawarty w wódce; • 40% badanych twierdzi, że osoby spożywające alkohol w ich środowisku lokalnym zagrażają bezpieczeństwu; • 15% badanych sprzedawców alkoholu przyznaje, że próby zakupu alkoholu przez osobę nieletnią zdarzają się codziennie lub kilka razy w tygodniu; • tylko 40% badanych sprzedawców w przypadku wątpliwości do wieku osoby kupującej alkohol przyznaje, że zawsze sprawdza dokumenty potwierdzające wiek
SZANSE	ZAGROŻENIA
• większość mieszkańców gminy Olecko pije alkohol okazjonalnie; • Mieszkańcy deklarują niewielkie ilości spożywanych porcji alkoholu przy jednorazowym spożyciu. • łącznie 65% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”; • 70% badanych nigdy nie pali obecnie, a 50% wskazało, że zrobiło to po uzyskaniu pełnoletności;	• 33% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym; • 28% badanych uważa, że osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach; • łącznie 66% mieszkańców uważa, że zjawisko uzależnienia od Internetu/komputerów jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym;

• 91% badanych nie zna nikogo, kto spożywałby narkotyki lub dopalacze; • 91% badanych nie ma w swoim otoczeniu osób, które padły ofiarą przestępstwa internetowego; • 75% uczniów klas 4-6 oraz 56% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej, a także 56% gimnazjalistów deklaruje, że nie są ofiarami przemocy szkolnej; • 84% najmłodszych uczniów przyznaje, że chętnie uczęszcza do szkoły. • odpowiedzi uczniów pozwalają sądzić, że generalnie bardzo dobrze czują się w swojej klasie; • Zdecydowana większość uczniów chciałaby lub raczej chciałaby podzielić się swoimi wątpliwościami z rodzicami; • uczniowie gminy Olecko deklarują w większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami (SP 1-3 -98%; 4-6 – 96%; SP 7-8 – 89%; PONADSP – 96%); • na tle badań ogólnopolskich uczniowie szkół podstawowych i gimnazjaliści wypadają korzystniej – inicjację alkoholową ma za sobą: 7% badanych uczniów klas młodszych SP, 23% uczniów klas starszych SP oraz 66% uczniów szkół ponadgimnazjalnych; • Zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych nie miała kontaktu z narkotykami i dopalaczami (SP 4-6 - 99% i SP 7-8 - 98%).	• 50% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa; • 46% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem; • 50% respondentów zgodziło się ze stwierdzeniem, że dziecko powinno bać się swoich rodziców; • 19% procent mieszkańców uważa, że uzależnienie od hazardu jest dość lub bardzo powszechne; • łącznie 40% respondentów zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku; • Wraz z wiekiem wzrasta odsetek uczniów, którzy wagarują – 25% najstarszych uczniów przyznaje, że często opuszcza lekcje. • Wraz z wiekiem spada zaufanie do nauczycieli i pedagogów – 48% starszych uczniów SP i 63% ich starszych kolegów nie powiedziałyby o swojej trudności opiekunom w szkole. • inicjację nikotynową ma za sobą 4% uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej, 21% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej oraz 48% uczniów szkół ponadgimnazjalnych; • 9% uczniów PONADSP miało kontakt z substancjami psychoaktywnymi, tj. narkotykami i dopalaczami; • Uczniowie prezentują braki w świadomości na temat szkodliwości substancji

• Większość uczniów czuje się w szkole zdecydowanie lub raczej bezpiecznie (łącznie: SP 4-6 - 90%, SP 7-8 - 82%, PONADSP - 89%); • większość uczniów (SP 4-6 – 78%; SP 7-8 – 68%; PONADSP – 69%) nie korzystało nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach;	psychoaktywnych. • 28% najmłodszych uczniów przyznaje, że na terenie szkoły są uczniowie, których się obawiają. Takiego samego zdania jest kolejno 14% (SP 4-6) i 17% (SP 7-8) i 8% najstarszej młodzieży. • Uczniowie przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej) – jednie 62% najmłodszych; 41% uczniów klas 7-8 oraz 73% najstarszych badanych nie doświadczyło przemocy nigdy. • 21% uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej, 34% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej i 34% gimnazjalistów doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”; • Uczniowie również padali ofiarami włamania na konto (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 27%; PONADSP – 24%) oraz otrzymywali wiadomości z przezwiskami lub obelgami (SP 4-6 - 16%, SP 7-8 - 38%, PONADSP - 43%);

WYBRANE ZAGADNIENIA Z ESPAD-U. PORÓWNYWANIE WYNIKÓW BADANIA UCZNIÓW GMINY OLECKO Z WYNIKAMI PRÓBY OGÓLNOPOLSKIEJ Z 2019 ROKU

METODOLOGIA

W niniejszym rozdziale zostanie przeprowadzone porównanie wyników badania przeprowadzonego w gminie Olecko z wynikami badania ESPAD przeprowadzonego na próbie ogólnopolskiej.

Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną (*European School Survey Project on Alcohol and Drugs*, w skrócie ESPAD) to wieloletni europejski program badań ankietowych w szkołach. Badania prowadzone są co cztery lata według tych samych wystandaryzowanych technik. W Polsce przeprowadzane są na próbach losowych uczniów w grupie wiekowej 15-18 lat. Mają one na celu przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. Badania ESPAD z 2019 roku objęło 5939 uczniów.

W badaniu zrealizowanym na potrzeby niniejszej diagnozy w roku 2018 zbadano wybrane zagadnienia zawarte w kwestionariuszu ESPAD. Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Otrzymane w ten sposób wyniki porównano z wynikami ostatniego badania ogólnopolskiego ESPAD- u, przeprowadzonego w roku 2019. Porównania dokonywano w ramach różnych grup tj.:

- uczniowie z gminy Olecko urodzeni w latach 2002 – 2006
- uczniowie z próby ogólnopolskiej badani w dwóch grupach, grupa gimnazjalna (15-16 lat) oraz grupa ponadgimnazjalna (17-18 lat).

CEL BADANIA

Celem przeprowadzenia ankiety było głównie zbadanie zjawiska natężenia korzystania przez uczniów z substancji psychoaktywnych, w tym:

- napojów alkoholowych;
- papierosów;
- narkotyków, leków i substancji wziewnych,

a następnie porównania głównych wyników z wynikami próby ogólnopolskiej badania ESPAD 2019.

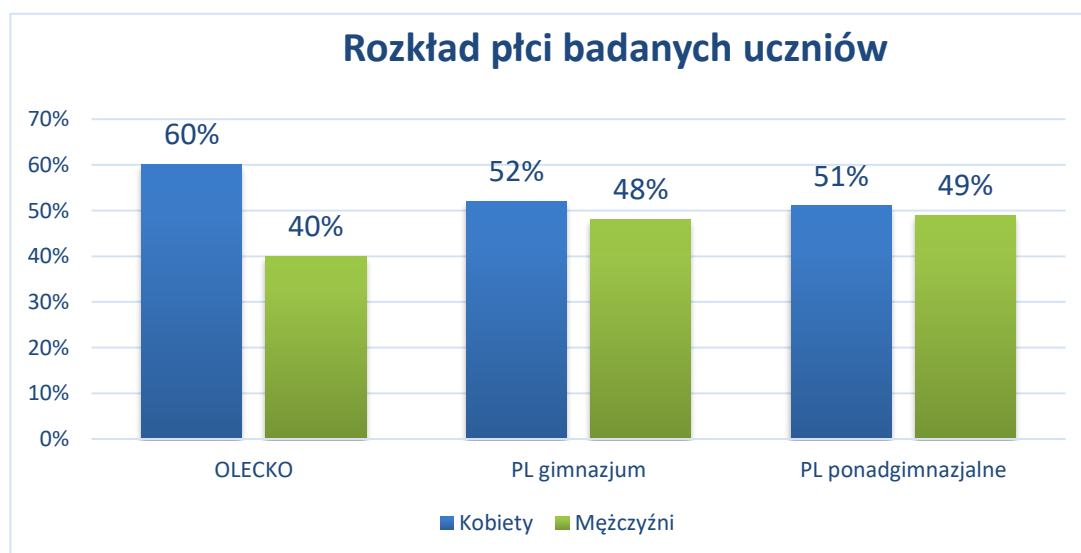
GRUPA BADANA

Badaniami objęto 301 uczniów gminy Olecko urodzonych w latach 2002-2006.

Liczebność grup badanych

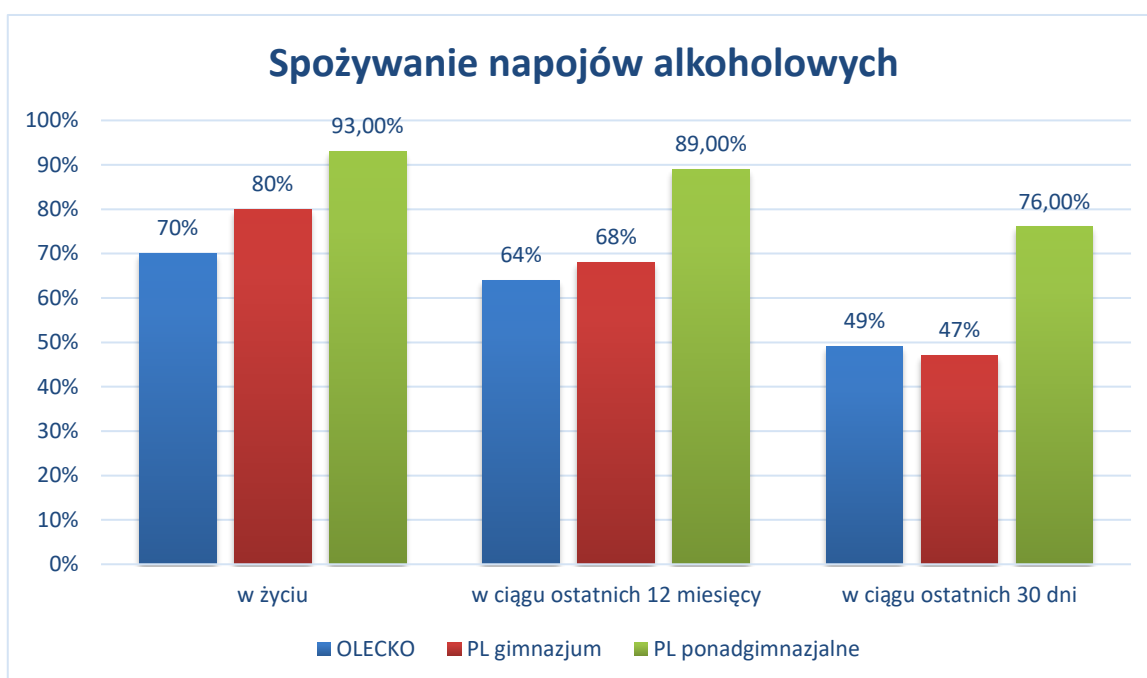
Gmina Olecko	301 osób
Polska klasy gimnazjalne	5939 osób
Polska klasy ponadgimnazjalne	6495 osób

Poniższy wykres obrazuje rozkład płci osób badanych. Zawarto na nim rozkład płci osób badanych w ramach ESPAD-u (PL gimnazjum oraz PL ponadgimnazjalne) i grupy badanej w Olecku.

WYNIKI

Spożywanie napojów alkoholowych wśród uczniów gminy Olecko, zarówno kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, jest na niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży ogólnopolskiej. **Uczniowie w gminie Olecko sięgają po alkohol rzadziej niż ich starsi rówieśnicy na terenie Polski**, co wskazuje na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu.

W poniższej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Olecko z zakresu spożywania napojów alkoholowych.

Spożywanie napojów alkoholowych							
OLECKO							
	<i>Nie piłem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	30%	9%	13%	8%	15%	8%	17%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	36%	12%	14%	12%	12%	6%	8%
W ciągu ostatnich 30 dni	51%	23%	12%	5%	6%	1%	2%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

W tabeli znajdującej się na następnej stronie zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Olecko z zakresu **spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych** (podczas ostatniej okazji picia napojów alkoholowych).

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych wskazuje, iż **uczniowie klas trzecich gimnazjum w gminie Olecko najczęściej spożywają 1-2 typowe butelki lub puszki piwa** (powyżej 0,5 do 1 litra) - **21%**, **1-2 kieliszków lub pół butelki wina (7%)** oraz **6 lub więcej kieliszków wódki (21%)**. Często jednak uczniowie przyznają, że nie piją w ogóle (piwa - 35%; wina - 65%; wódki - 46%) lub nie pili podczas ostatniej okazji picia (piwa - 13%; wina - 16%; wódki - 18%).

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych

PIWO	
	OLECKO
<i>Nigdy nie piję piwa</i>	35%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) piwa</i>	13%
<i>Mniej niż jedną zwykłą butelkę lub puszkę (poniżej 0,5 litra)</i>	20%
<i>1-2 typowe butelki lub puszki (powyżej 0,5 do 1 litra)</i>	21%
<i>3-4 typowe butelki lub puszki (powyżej 1 litra do 2 litrów)</i>	8%
<i>5 lub więcej typowych butelek lub puszek (powyżej 2 litrów)</i>	3%
WINO	
	OLECKO
<i>Nigdy nie piję wina</i>	65%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wina</i>	16%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 100 gram)</i>	5%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 100 gram do 200 gram)</i>	7%
<i>Pół butelki (ok. 370 gram)</i>	4%
<i>Butelkę lub więcej (750 gram lub więcej)</i>	3%
WÓDKA	
	OLECKO
<i>Nigdy nie piję wódki</i>	46%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wódki</i>	18%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 50 gram)</i>	3%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 50 gram do 100 gram)</i>	5%
<i>3-5 kieliszków (powyżej 100 gram do 250 gram)</i>	7%
<i>6 kieliszków lub więcej (300 gram lub więcej)</i>	21%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

Poniższe wartości odzwierciedlają strukturę odpowiedzi uczniów na pytanie: „**Na ile jest prawdopodobne, że każda z poniższych możliwości mogłaby się zdarzyć Tobie osobiście, jeśli napijesz się alkoholu?**” Oczekiwania uczniów gminy Olecko wobec alkoholu różnią się w porównaniu do próby ogólnopolskiej.

Uczniowie gminy Olecko, w porównaniu do młodszych i starszych uczniów w całej Polsce zgłaszali:

- **podobnie często:**

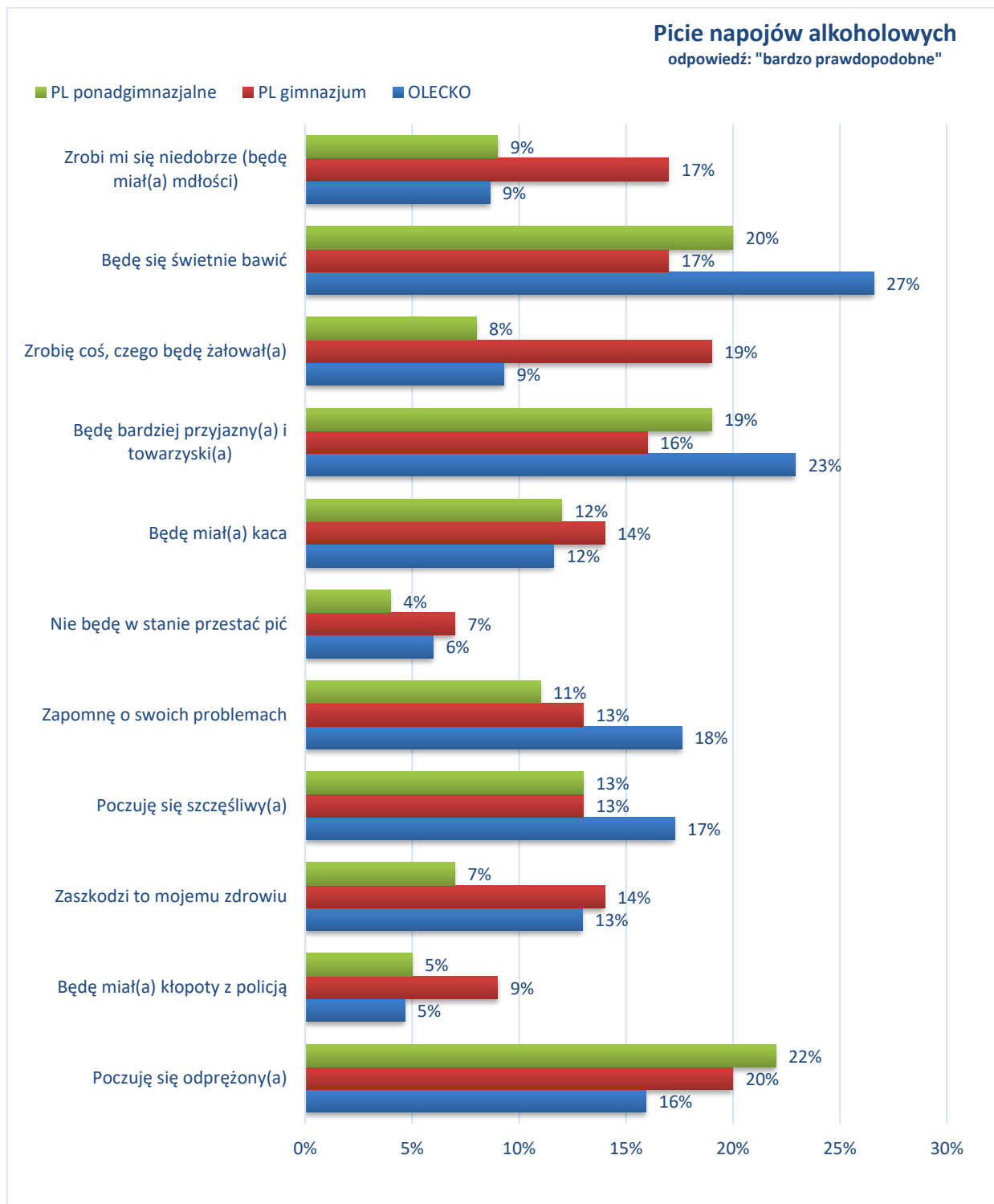
- obawy przed kacem.

- **częściej:**

- przekonanie o świetnej zabawie;
- bycie bardziej przyjaznym i towarzyskim;
- zapominanie o swoich problemach;
- poczucie bycia szczęśliwym.

- **rzadziej:**

- zrobienie czegoś, czego będą żałowali;
- obawy kłopotów z policją;
- poczucie odprężenia.

W tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Olecko oraz próby ogólnopolskiej z zakresu **oczekiwań wobec alkoholu**.

Uczniowie gminy Olecko najczęściej nie są pewni lub przekonani o tym, że napicie się alkoholu pomoże im się odprężyć, poczuć szczęśliwymi, zapomnieć o problemach lub sprawi, że będą się świetnie bawić, staną się bardziej przyjaźni i towarzyscy, zrobią coś, czego będą później żałowali, będą mieć kaca, nie będą potrafili przestać pić lub alkohol zaszkodzi ich zdrowiu. Uważają również, że jest mało prawdopodobne, że z powodu picia alkoholu zrobi im się niedobrze lub będą mieli mdłości i zupełnie nieprawdopodobne, że z powodu picia będą mieli kłopoty z policją.

Oczekiwania wobec alkoholu

1. Poczuję się odprężony(a)

	OLECKO	PL gimnazjum	PL ponadgimnazjalne
Bardzo prawdopodobne	16%	20%	22%
Prawdopodobne	28%	31%	43%
Nie wiadomo	35%	33%	22%
Mało prawdopodobne	10%	7%	8%
Zupełnie nieprawdopodobne	11%	9%	5%

2. Będę miał kłopoty z policją

	OLECKO	PL gimnazjum	PL ponadgimnazjalne
Bardzo prawdopodobne	5%	9%	5%
Prawdopodobne	7%	12%	9%
Nie wiadomo	31%	41%	31%
Mało prawdopodobne	23%	18%	26%
Zupełnie nieprawdopodobne	34%	20%	30%

3. Zaszkożdzi to mojemu zdrowiu

	OLECKO	PL gimnazjum	PL ponadgimnazjalne
Bardzo prawdopodobne	13%	14%	7%
Prawdopodobne	19%	21%	19%
Nie wiadomo	36%	39%	36%
Mało prawdopodobne	21%	17%	27%
Zupełnie nieprawdopodobne	11%	10%	11%

4. Poczuję się szczęśliwy(a)

	OLECKO	PL gimnazjum	PL ponadgimnazjalne
Bardzo prawdopodobne	17%	13%	13%
Prawdopodobne	28%	28%	34%
Nie wiadomo	34%	39%	34%
Mało prawdopodobne	10%	10%	12%
Zupełnie nieprawdopodobne	11%	10%	7%

5. Zapomnę o swoich problemach

	OLECKO	PL gimnazjum	PL ponadgimnazjalne
Bardzo prawdopodobne	18%	13%	11%
Prawdopodobne	17%	23%	25%
Nie wiadomo	34%	38%	32%
Mało prawdopodobne	18%	12%	19%
Zupełnie nieprawdopodobne	14%	14%	13%

6. Nie będę w stanie przestać pić

	OLECKO	PL gimnazjum	PL ponadgimnazjalne
Bardzo prawdopodobne	6%	7%	4%

Prawdopodobne	5%	7%	6%
Nie wiadomo	32%	35%	22%
Mało prawdopodobne	18%	20%	28%
Zupełnie nieprawdopodobne	39%	31%	38%
7. Będę miał(a) kaca			

	OLECKO	PL gimnazjum	PL ponadgimnazjalne
Bardzo prawdopodobne	11%	14%	12%
Prawdopodobne	18%	20%	23%
Nie wiadomo	34%	37%	30%
Mało prawdopodobne	19%	15%	20%
Zupełnie nieprawdopodobne	18%	14%	15%
8. Będę bardziej przyjazny(a) i towarzyski(a)			

	OLECKO	PL gimnazjum	PL ponadgimnazjalne
Bardzo prawdopodobne	23%	15%	19%
Prawdopodobne	25%	27%	38%
Nie wiadomo	34%	38%	29%
Mało prawdopodobne	7%	9%	8%
Zupełnie nieprawdopodobne	11%	11%	6%
9. Zrobię coś, czego będę żałował(a)			

	OLECKO	PL gimnazjum	PL ponadgimnazjalne
Bardzo prawdopodobne	9%	13%	8%
Prawdopodobne	16%	19%	18%
Nie wiadomo	38%	39%	34%
Mało prawdopodobne	20%	14%	23%
Zupełnie nieprawdopodobne	17%	15%	17%

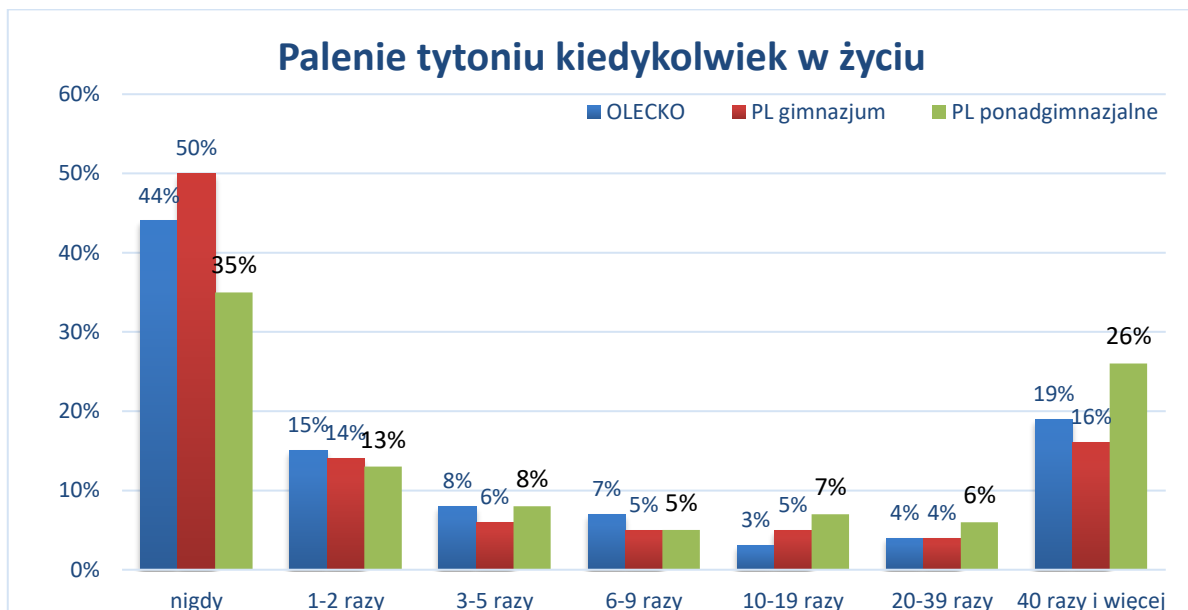
10. Będę się świetnie bawić

	OLECKO	PL gimnazjum	PL ponadgimnazjalne
Bardzo prawdopodobne	27%	17%	20%
Prawdopodobne	32%	28%	38%
Nie wiadomo	29%	39%	30%
Mało prawdopodobne	4%	6%	6%
Zupełnie nieprawdopodobne	8%	10%	6%

11. Zrobi mi się niedobrze (będę miał(a) mdłości)

	OLECKO	PL gimnazjum	PL ponadgimnazjalne
Bardzo prawdopodobne	9%	12%	9%
Prawdopodobne	16%	18%	19%
Nie wiadomo	41%	42%	36%
Mało prawdopodobne	19%	14%	22%
Zupełnie nieprawdopodobne	15%	14%	14%

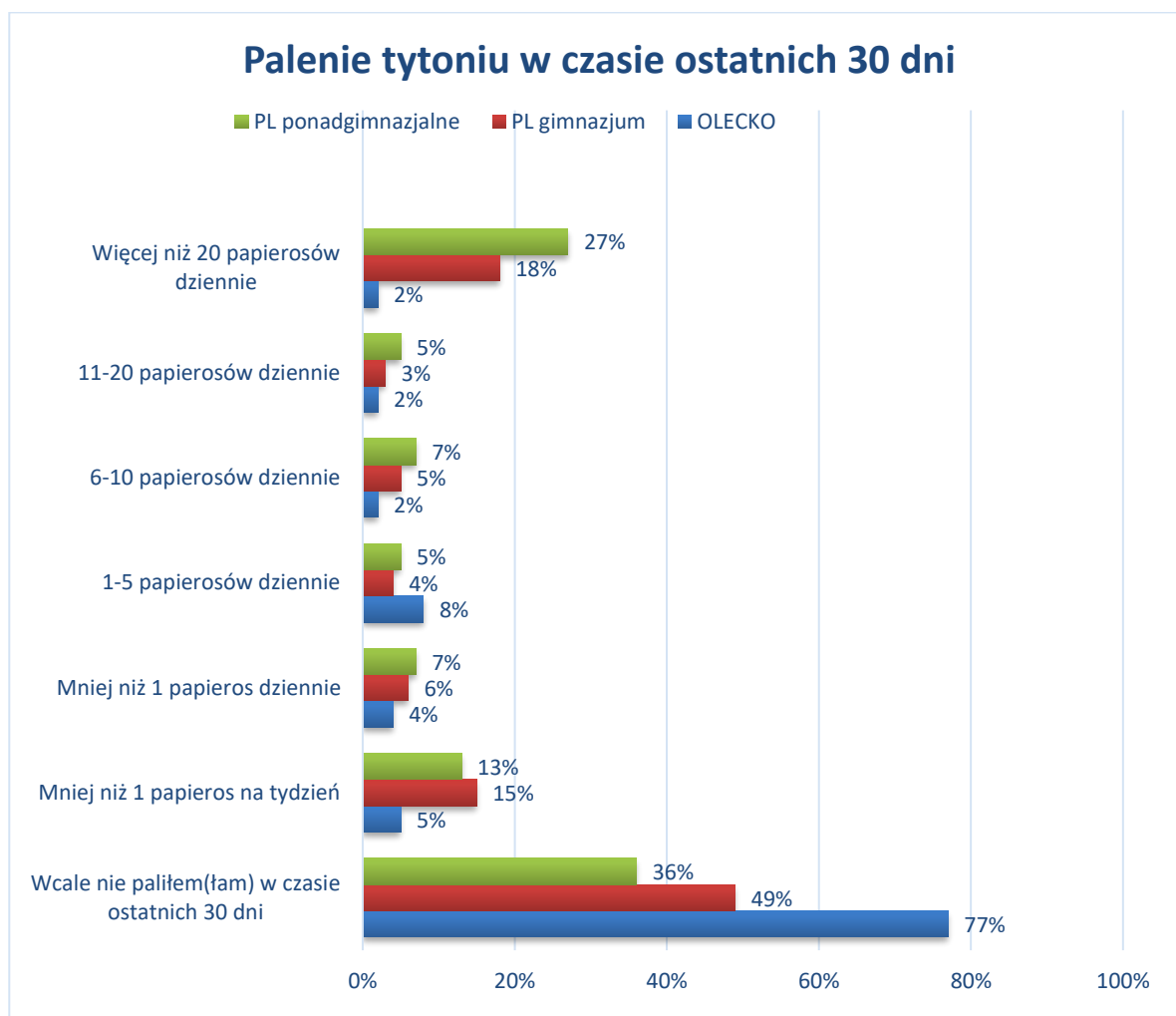
Kolejna poddana badaniu kwestia dotyczyła deklaracji uczniów na temat palenia przez nich papierosów. **Prawie połowa uczniów gminy Olecko deklaruje, że nigdy nie paliła (OLECKO - 44%), jest to o 6% mniej w porównaniu do młodszych uczniów z próby ogólnopolskiej (50%) i o 9% więcej niż starszych uczniów z próby ogólnopolskiej (35%).** Rozkład pozostałych odpowiedzi również wskazuje na to, iż **uczniowie z gminy Olecko z reguły palą podobne ilości papierosów co młodszy i starsi uczniowie z próby ogólnopolskiej.** Najbardziej jednak rzuca się w oczy różnica w odpowiedzi „paliłem 40 razy i więcej w życiu”. Tutaj uczniowie gminy Olecko dali 18% odpowiedzi, młodszy uczniowie z próby ogólnopolskiej 16%, a starsi 27%.

Większe różnice ujawniają **deklaracje uczniów związane z paleniem papierosów w ciągu miesiąca przed badaniem**. Uczniowie z gminy Olecko w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem palili rzadziej i mniej w porównaniu do swoich rówieśników z terenu całej Polski.

Struktura odpowiedzi uczniów:

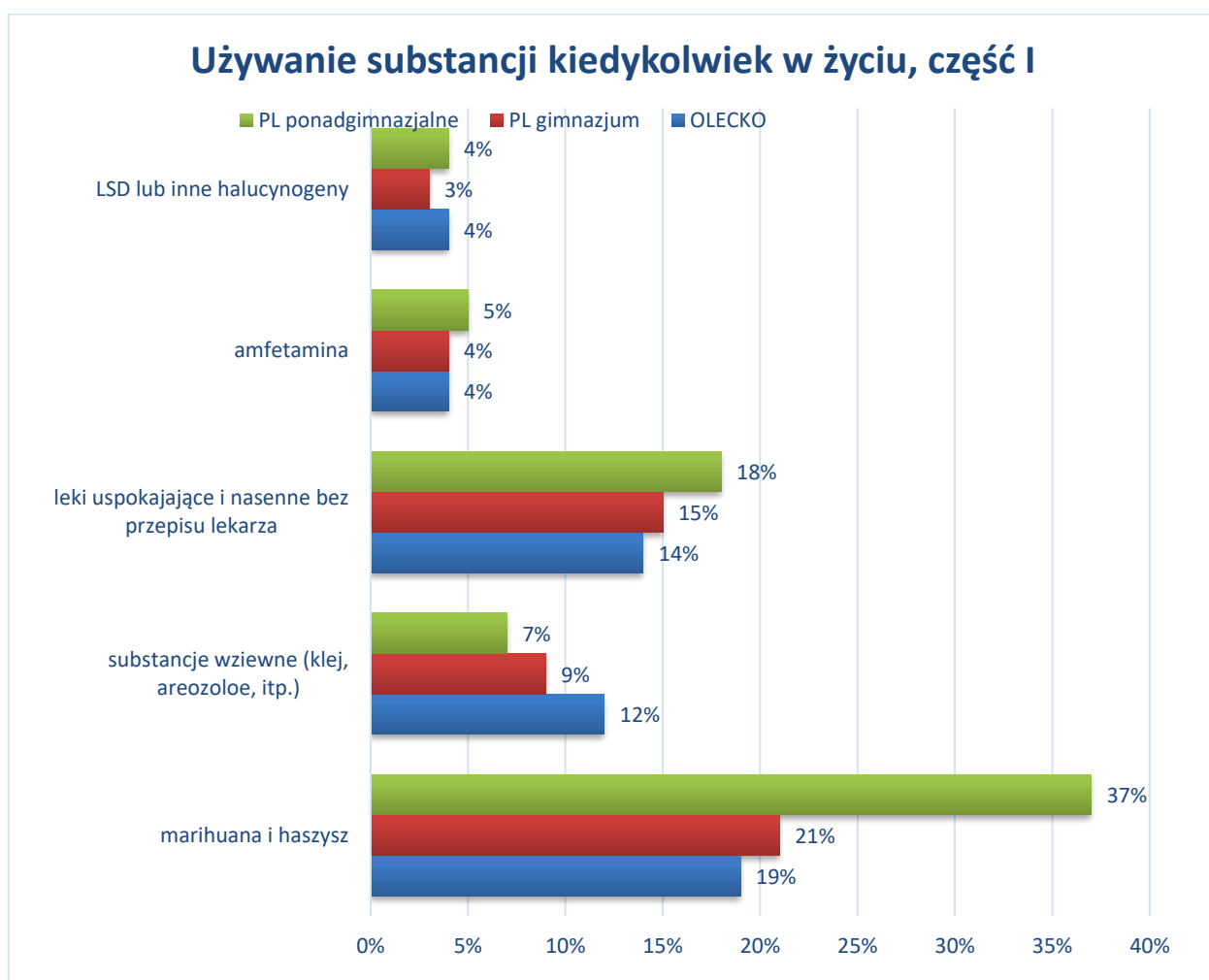
- **wcale nie paliłem(łam) w czasie ostatnich 30 dni:** Olecko o 27% częściej od młodszych i 41% częściej od starszych uczniów z całej Polski.
- **mniej niż 1 papieros na tydzień:** Olecko o 10% rzadziej od młodszych i 8% rzadziej od starszych uczniów z całej Polski.
- **mniej niż 1 papieros dziennie:** Olecko o 2% rzadziej od młodszych i 3% rzadziej od starszych uczniów z całej Polski.
- **6 - 10 papierosów dziennie:** Olecko o 3% rzadziej od młodszych i 5% rzadziej od starszych uczniów z całej Polski.
- **Więcej niż 20 papierosów dziennie:** Olecko o 15% rzadziej od młodszych i 24% rzadziej od starszych uczniów z całej Polski.

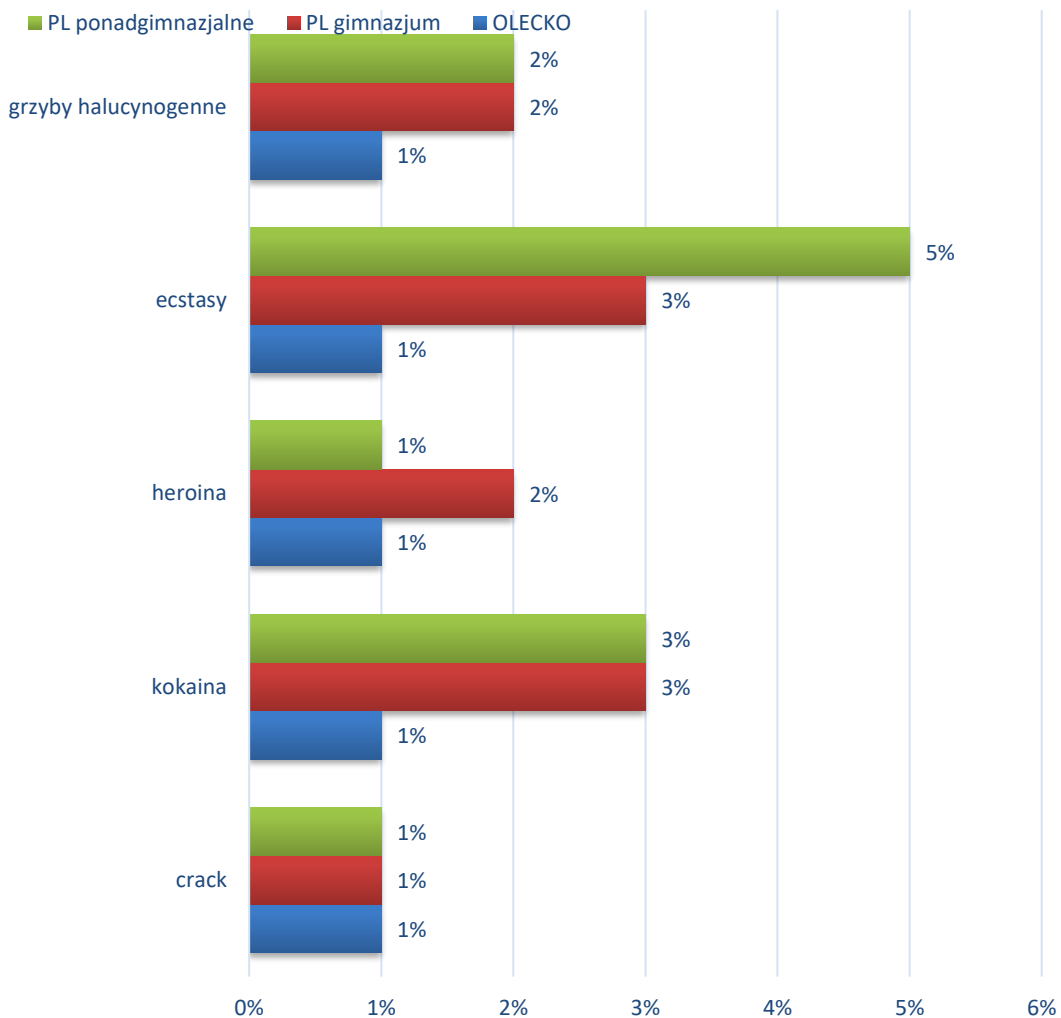
Wśród **młodszych uczniów**, w **badaniu ogólnopolskim**, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **choć raz w życiu**, okazała się **marihuana i haszysz (21%)**. Podobnie jest wśród starszych uczniów w **badaniu ogólnopolskim (37%)** oraz wśród uczniów gminy Olecko (**19%**). Wśród uczniów gminy Olecko są to także **leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza (14%)**, **substancje wziewne (klej, aerozole itp.) – 12%**.

Wśród **uczniów** w **badaniu ogólnopolskim**, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **w czasie ostatnich 12 miesięcy** nadal są **marihuana i haszysz (17% wśród młodszych i 30% wśród starszych uczniów)**. Wśród uczniów **gminy Olecko** najwyższą wartość **15%** również uzyskała **odpowiedź wskazująca na marihuanę i haszysz**.

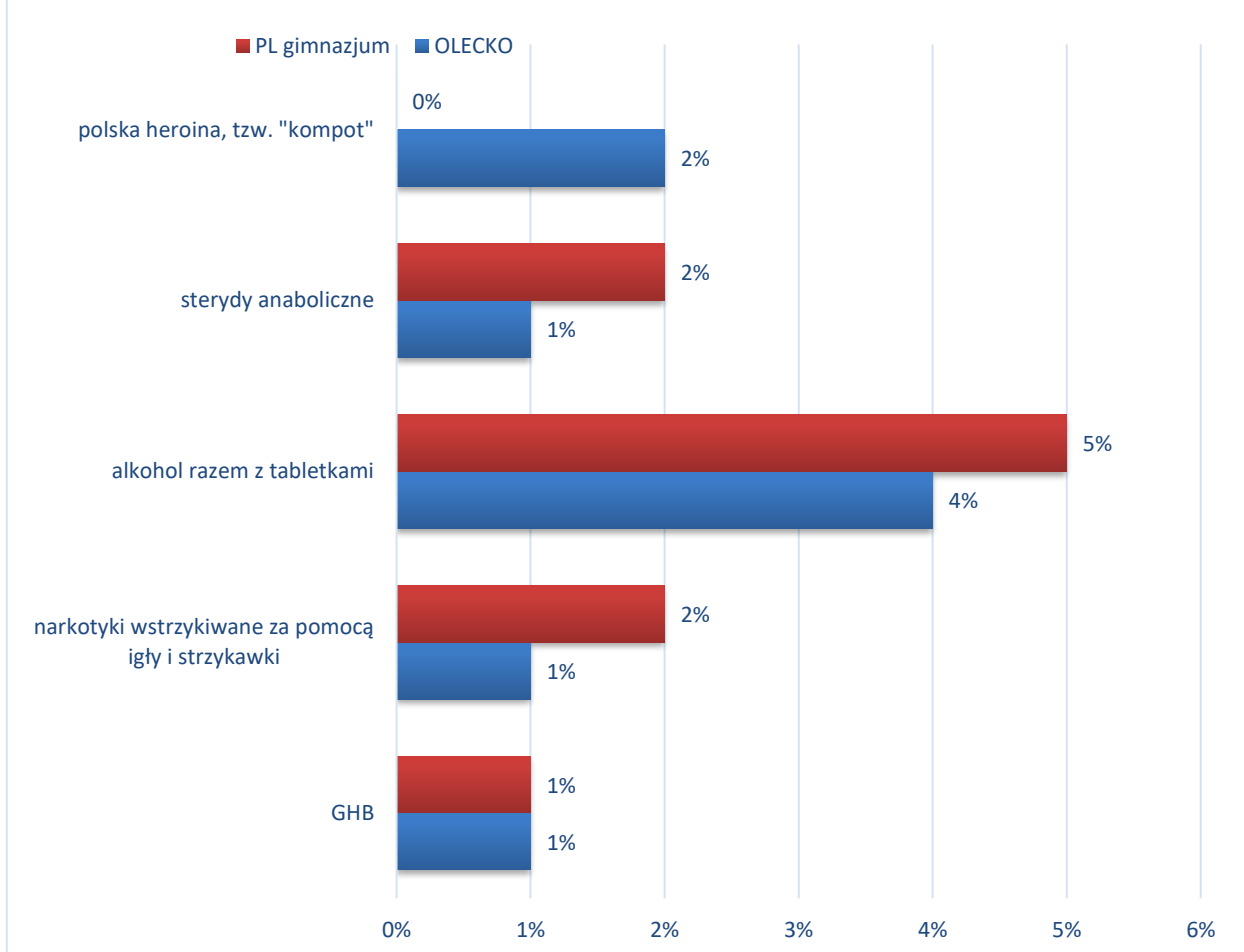
Wśród **gimnazjalistów**, w **badaniu ogólnopolskim**, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **w czasie ostatnich 30 dni** nadal są **marihuana i haszysz (15%)**. Z kolei wśród uczniów **gminy Olecko** na pierwszym miejscu plasują się zarówno **substancje wziewne (4%)**, jak i **marihuana i haszysz (4%)**.

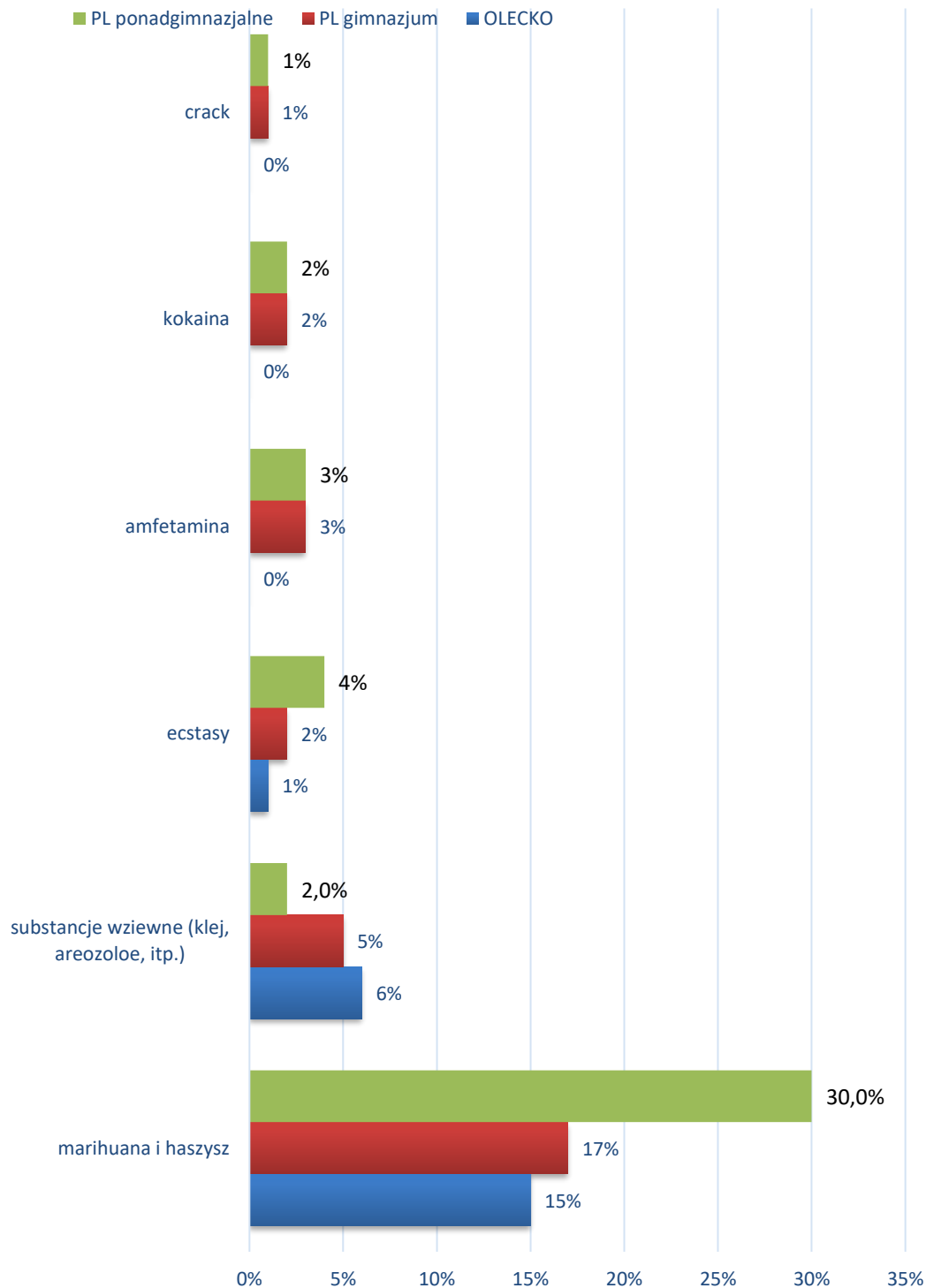
Używanie substancji kiedykolwiek w życiu część II

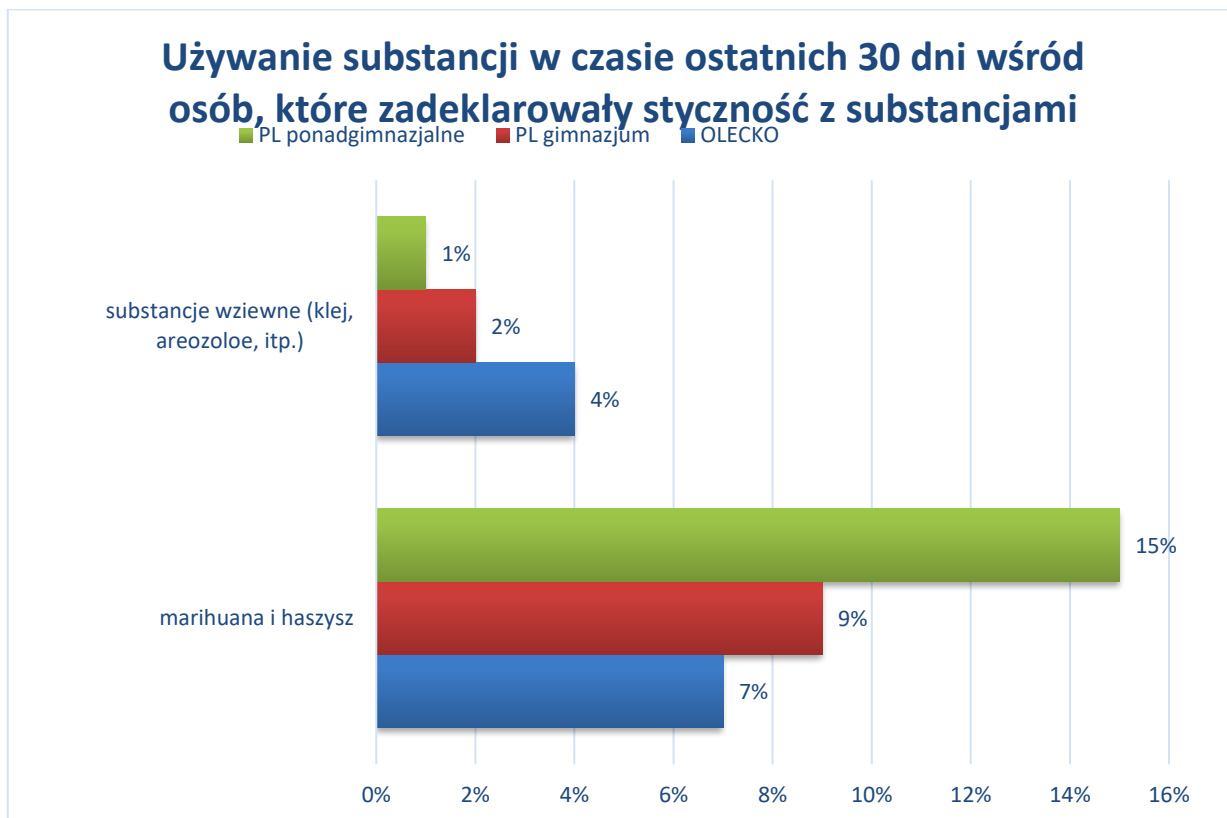

Używanie substancji kiedykolwiek w życiu, część III

Używanie substancji w czasie ostatnich 12 miesięcy wśród osób deklarujących styczność z substancjami

W poniższych tabelach zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Olecko z zakresu użycia środków psychoaktywnych.

Wyniki z zakresu **użycia marihuany i haszyszu wśród uczniów gminy Olecko** wskazują, że pomimo, iż większość uczniów deklaruje nieużywanie tych środków, ta część, która je zażywa robiła to najczęściej **1-2 razy (7%) w ogóle w swoim życiu**.

Uczniowie w gminie Olecko w większości nie używali substancji wziewnych (kleju, aerozoli itp.), zarówno w ogóle w życiu, jak i w ciągu ostatnich 12 miesięcy i 30 dni przed badaniem. Jednakże warto zauważyć, iż ci z uczniów gminy Olecko, którzy deklarowali używanie tych substancji najczęściej robili to jednorazowo lub kilkakrotnie.

Użycie marihuany lub haszyszu							
OLECKO							
	<i>Nie używałem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	81%	7%	3%	3%	2%	2%	2%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	85%	6%	5%	0%	1%	2%	1%
W ciągu ostatnich 30 dni	93%	3%	1%	1%	1%	0%	1%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

Użycie substancji wziewnych (kleju, aerozoli itp.)							
OLECKO							
	<i>Nie używałem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	88%	4%	2%	1%	2%	0%	3%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	94%	2%	2%	0%	0%	1%	1%
W ciągu ostatnich 30 dni	95%	3%	1%	0%	0%	0%	1%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu

W przypadku używania pozostałych substancji psychoaktywnych, uczniowie gminy Olecko, najczęściej deklarowali, że nigdy nie używali podanych substancji.

Wśród uczniów gminy Olecko, którzy używali substancji psychoaktywnych, najczęściej występowały odpowiedzi **"w czasie ostatnich 30 dni"**:

- alkohol razem z marihuaną - 3%,
- leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza - 3%,
- grzyby halucynogenne - 1%,
- polska heroina tzw. "kompot" - 1%,

" w czasie ostatnich 12 miesięcy":

- sterydy anaboliczne - 9%;
- alkohol razem z marihuaną - 5%;

oraz "kiedykolwiek w życiu":

- leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza - 9%,
- alkohol razem z marihuaną – 7%
- kokaina – 3%

**Użycie pozostałych substancji
psychoaktywnych - OLECKO**
(pytanie wielokrotnego wyboru)

	<i>Nie, nigdy</i>	<i>Tak, w czasie ostatnich 30 dni</i>	<i>Tak, w czasie ostatnich 12 miesięcy</i>	<i>Tak, kiedykolwiek w życiu</i>
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	87%	3%	1%	9%
Amfetamina	96%	1%	0%	3%
LSD lub inne halucynogeny	97%	1%	0%	2%
Crack	96%	1%	1%	2%
Kokaina	96%	1%	0%	3%
Heroina	97%	1%	1%	1%
Ecstasy	96%	1%	1%	2%
Grzyby halucynogenne	98%	1%	0%	1%
GHB	97%	1%	1%	1%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	97%	1%	1%	1%
Alkohol razem z tabletkami	93%	1%	2%	4%
Alkohol razem z marihuaną	85%	3%	5%	7%
Sterydy anaboliczne	97%	1%	1%	1%
Polska heroina, tzw. „kompot”	97%	1%	0%	2%

Pierwszą substancję psychoaktywną, jakiej użyli uczniowie w gminie Olecko były marihuana lub haszysz (13%), leki uspokajające i nasenne bez zalecenia lekarza (3%) oraz amfetamina (1%).

Uczniowie zapytani o **źródło pozyskania substancji psychoaktywnej**, najczęściej odpowiadali, że brali ją wspólnie, w grupie przyjaciół (6%), dostałem od starszego kolegi/koleżanki (4%) lub dostali kolegi/koleżanki w moim wieku lub młodszych ode mnie (2%).

Natomiast, na pytanie o **powód pierwszego użycia** uczniowie gminy Olecko, najczęściej odpowiadali, że byli ciekawi (10%)

Pierwsza użyta substancja psychoaktywna	
	OLECKO
<i>Nigdy nie spróbowałem(am) żadnej z niżej wymienionych substancji</i>	80%
<i>Leki uspokajające lub nasenne bez zalecenia lekarza</i>	4%
<i>Marihuana lub haszysz</i>	14%
<i>LSD</i>	0%
<i>Amfetamina</i>	1%
<i>Crack</i>	0%
<i>Kokaina</i>	0%
<i>Heroina</i>	0%
<i>Ecstasy</i>	0%
<i>Grzyby halucynogenne</i>	0%
<i>GHB</i>	0%
<i>Polska heroina, czyli tzw. „kompot”</i>	0%
<i>Spróbowałem(am) jakiegoś środka odurzającego, ale nie wiem, co to był za środek</i>	1%

Źródło pozyskania substancji psychoaktywnej podczas pierwszego użycia

	Olecko
<i>Nigdy nie używałem(am) żadnej z poprzednio wymienionych substancji</i>	81%
<i>Dostałem(am) od starszego brata lub siostry</i>	0%
<i>Dostałem(am) od starszego kolegi/koleżanki</i>	4%
<i>Dostałem(am) od kolegi/koleżanki w moim wieku lub młodszych ode mnie"</i>	2%
<i>Dostałem(am) od kogoś, kogo znałem(am) ze słyszenia, ale nie osobiście"</i>	0%
<i>Dostałem(am) od obcej osoby</i>	0%
<i>Braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół</i>	6%
<i>Kupiłem od kolegi</i>	0%
<i>Kupiłem od obcej osoby</i>	1%
<i>Dostałem od jednego z rodziców</i>	1%
<i>Wziąłem z domu, bez pozwolenia rodziców</i>	1%
<i>Żadne z powyższych</i>	4%

**Powód pierwszego użycia substancji psychoaktywnej
(pytanie wielokrotnego wyboru)**

	Olecko
<i>Nigdy nie używałem(am) żadnej z poprzednio wymienionych substancji</i>	81%
<i>Chciałem(am) się czuć na „haju”</i>	1%
<i>Nie chciałem(am) odstawać od grupy</i>	1%
<i>Nie miałem(am) nic do roboty</i>	1%
<i>Byłem(am) ciekawy</i>	10%
<i>Chciałem(am) zapomnieć o swoich problemach</i>	1%
<i>Inny powód</i>	3%
<i>Nie pamiętam powodu</i>	2%

PODSUMOWANIE

Podsumowanie i wnioski

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w gminie Olecko można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców gminy Olecko:

- a) Za najważniejsze problemy w środowisku lokalnym mieszkańcy uznali zanieczyszczenie krajobrazu, bezrobocie oraz zanieczyszczenie wody. Z pewnością w tych sferach są największe oczekiwania wobec władz związane z podjęciem działań umożliwiających zmniejszenie poziomu bezrobocia i zanieczyszczenia wody i krajobrazu.
- b) Bezrobocie przyczynia się do występowania wielu negatywnych zjawisk. Jednym ze skutków jest poczucie bezradności, które prowadzi do przemocy oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. 14% badanych mieszkańców gminy Olecko deklaruje, że ma podejrzenia, że w ich otoczeniu znajdują się osoby doświadczające przemocy w rodzinie.
- c) Zaledwie 22 % badanych mieszkańców posiada wiedzę na temat działań prowadzonych przez władze lokalne, których celem jest wspieranie osób doświadczających przemocy. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienia informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.
- d) Problem nadużywania alkoholu jest wymieniany jako jeden z ważnych problemów społecznych przez mieszkańców. Zaledwie 6 % posiada wiedzę o prowadzonych lokalnie działaniach mających na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.

- e) Umiarkowany problem wśród badanych mieszkańców gminy – jest problem narkotyków. 91% badanych nie zna nikogo kto przyjmuje substancje odurzające.
- f) Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem staje się coraz bardziej rozpowszechniony. 29% przebadanych mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu ocenia jako bardzo i dość powszechne.

2. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

- a) Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek młodych uczniów eksperymentujących z alkoholem, papierosami oraz substancjami psychoaktywnymi. Najbardziej rozpowszechnione wśród badanych uczniów jest spożywanie napojów alkoholowych oraz palenie papierosów. W grupie badanych uczniów szkół podstawowych problem eksperymentowania z używkami oraz substancjami psychoaktywnymi jest niewielki.
- b) Niepokojąca jest mnogość odpowiedzi wśród uczniów klas 4-6 SP, 7-8 SP oraz szkół ponadpodstawowych opowiadająca o styczności z cyberprzemocą. Otrzymywanie złośliwych komentarzy, otrzymywanie wiadomości z przezwiskami, groźbami, włamania na konto np. na portalu społecznościowym – to niektóre z przejawów cyberprzemocy, którą spotyka się część młodzieży.
- c) Spożywanie napojów alkoholowych przez młode osoby jest stosunkowo poważnym problemem. Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po alkohol. Przyznało się do tego 7% badanych uczniów klas 4-6, 23% uczniów klas 7-8 oraz 66% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
- d) Badania wykazały, że spora część badanych młodych mieszkańców gminy Olecko ma kontakt z tytoniem i narkotykami. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 4% badanych uczniów klas 4-6 szkół podstawowych, 21% badanych uczniów klas 7-8 oraz 48% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych. 1% uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej oraz 2% uczniów klas 7-8 miało doświadczenia

z narkotykami, Odsetek badanych uczniów szkół ponadpodstawowych sięgających po narkotyki wyniósł 9%.

- e) Jednocześnie niepokojący jest względnie łatwy dostęp dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych.
- f) Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się ze spożywaniem alkoholu, narkotyków i paleniem papierosów.
- g) Dopalacze cieszą się niewielką popularnością, wśród badanych uczniów. Narkotykiem, po który uczniowie sięgają najczęściej jest marihuana.
- h) Badani uczniowie we wszystkich grupach wiekowych deklarują, że zdarza im się grać na pieniądze w Internecie. Taką odpowiedź podało 7% uczniów klas 4-6, 13% uczniów klas 7-8 SP oraz 18% uczniów klas ponadpodstawowych. Jest to niepokojąca informacja.

3. Pozytywne tendencje w dynamice problemów społecznych.

- a) Młodzi mieszkańcy gminy Olecko w porównaniu z ich rówieśnikami na terenie Polski zdecydowanie rzadziej sięgają po napoje alkoholowe. 30% z nich nigdy nie sięgnęło po alkohol, 36% nie spożyło napoju alkoholowego w przeciągu ostatniego roku, a 51% w ciągu ostatniego miesiąca. W skali całej Polski jest to trend pozytywny.
- b) Ankietowani uczniowie gminy Olecko podobnie jak ich koledzy na terenie Polski (14% wśród młodszych i 7% wśród starszych) przewidują zdrowotne konsekwencje spożywania alkoholu (13%).
- c) Rozpowszechnianie picia alkoholu oraz zażywania dopalaczy wśród badanych młodych mieszkańców gminy jest na niższym poziomie w porównaniu do wyników badań ogólnopolskich. Uczniowie w gminie Olecko znacznie rzadziej niż ich rówieśnicy, którzy wzięli udział w badaniu ogólnopolskim sięgają po papierosy i e-papierosy.

- d) Zdecydowana większość młodych ludzi oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach.

4. Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.

- a) Osoby spożywające alkohol są uznawane za umiarkowane zagrożenie (40% ankietowanych sprzedawców wyraża taki pogląd) a na terenie punktów sprzedaży rzadko zdarzają się nieprzyjemne zajścia związane z piciem napojów alkoholowych. W ciągu trzech ostatnich miesięcy doszło do takiego wydarzenia u 10% spośród ankietowanych sprzedawców.
- b) Ankieta wykazała, że dużo osób niepełnoletnich podejmuje próby zakupu napojów alkoholowych bądź papierosów. Jedna czwarta badanych deklaruje, że zdarza się to kilka razy w tygodniu. Taka sama ilość wskazuje na to, że zdarza się to kilka razy w miesiącu.
- c) Badanie wskazuje, że w punktach sprzedaży większość badanych sprzedawców nie sprzedaje zakazanych substancji osobom niepełnoletnim i dobrze radzi sobie w sytuacji odmowy ich sprzedaży. 95% badanych sprzedawców nigdy nie sprzedało alkoholu osobie, o której wiedziało, że jest nieletnia. Natomiast 40% badanych zawsze pyta o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta. Pozostałe 60% robi to często.

ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYWNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY – REKOMENDACJE OPARTE NA MODELU PROFILAKTYKI POZYTYWNEJ

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania¹⁷. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu¹⁸. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka¹⁹:

CZYNNIKI RYZYKA

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą
- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne

¹⁷ World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

¹⁸ Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

¹⁹ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health*. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra

CZYNNIKI CHRONIĄCE

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych*²⁰.

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy²¹.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów klas I-II”, **sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze ogólnym.** Mianowicie:

- nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;
- do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących gimnazjalistów przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych;

²⁰ Słownik terminów według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 28.10.2017).

²¹ Rządowy Program na lata 2014-2016, *Bezpieczna i przyjazna szkoła.*

dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których gimnazjalista spędza czas wolny.

- efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;
- wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu: „Dbałość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli uczących w gimnazjum powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wspierać wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”²²;
- działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań**. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń podejmowanych przez nich zachowań, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnym i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

²²K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik, *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II*, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, s. 52.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić²³:

- zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;
- wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;
- kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

²³ A. Jaros, R. Jaros, *Czynniki ryzyka i czynniki chroniące związane z zachowaniami problemowymi – przegląd badań przeprowadzonych w Polsce* [w:] *Zapobieganie wykluczeniu z systemu edukacji dzieci i młodzieży nieprzystosowanej społecznie: perspektywa pedagogiczna*, (red.) J. E. Kowalska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 12-13.